STUDII ȘI CERCETĂRI DE ANTROPOLOGIE

1

TOMUL 11
1974

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

P i 458

COMITETUL DE REDACȚIE

Redactor responsabil: prof. univ. dr. doc. OLGA NECRASOV
membru corespondent al Academiei
Republicii Socialiste România

Redactor responsabil adjunct: dr. V. V. CARAMELEA

Membri: acad. ȘT.-M. MILCU
dr. SUZANA GRINȚESCU-POP
D. NICOLAESCU-PLOPȘOR
dr. MARIA CRISTESCU

Secretar de redacție: ELENA RADU

În țară, abonamentele se primesc la oficiile poștale, agențiile poștale, factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

Comenzile de abonamente din străinătate se primesc la Întreprinderea ROMPRESFILATELIA, Căsuța poștală 2001, telex 011631, București, România, sau la reprezentanții săi din străinătate.

La revue „Studii și cercetări de antropologie" paraît 2 fois par an.

Toute commande de l'étranger sera adressée à ROMPRESFILATELIA, Boîte postale 2001, telex 011631, Bucarest, Roumanie, ou à ses représentants à l'étranger.

En Roumanie, vous pourrez vous abonner par les bureaux de poste ou chez votre facteur.

APARE DE 2 ORI PE AN

ADRESA REDACȚIEI:
BULEVARDUL DR. PETRU GROZA NR. 8
BUCUREȘTI 35, C.P. 4219

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ANTROPOLOGIE

Tomul 11, nr. 1 **1974**

SUMAR

Antropologie istorică

IOANA POPOVICI, M. ŞT. UDRESCU, Date demografice comparative asupra unor populaţii medievale din Cîmpia Română în secolele XIV—XVIII 3
LAURENŢIA GEORGESCU, Date antropologice asupra resturilor scheletice umane descoperite la Limanu 7

Antropologie contemporană şi aplicată

MARIA VLĂDESCU, Variabilitatea constituţională a populaţiei masculine din satul Peştera — Bran 11
ELENA RADU, OANA ROŞEŢEANU, Consideraţii asupra variabilităţii conformativ-somatice şi fizionomiei constituţionale a unor serii de femei din comunitatea Peştera — culoarul Bran 21
HORST SCHMIDT, Studiul antropologic al unei populaţii germane din Munţii Banatului 31
CORNELIU VULPE, Observaţii asupra desenelor papilare digitale, palmare şi plantare la populaţia din Peştera (Bran) 49

Studiul antropologic al populaţiei din comuna Săpînţa (jud. Maramureş)

OLGA NECRASOV, Introducere 61
OLGA NECRASOV, D. BOTEZATU, SILVIA GHIGEA, C. FEODOROVICI, Conformaţia cefalo-facială, pigmentaţia şi tipul antropologic la populaţia din satul Săpînţa 63
CEZARINA-ANA BĂLTEANU, MARIA-ELENA GRAMATOPOL-ROŞCA, Studiul frecvenţei grupelor sanguine din sistemul OAB şi a factorilor lor ereditari la populaţia din Săpînţa 73
C. NEAMŢU, D. BOTEZATU, Variabilitatea unor caractere fiziometrice la populaţia din Săpînţa 77

Antropologie cultural-lingvistică

I. OPRESCU, V. SĂHLEANU, Cercetări comparative asupra vitezei de vorbire . . . 91
LUCIA MĂRCUŞ, Numele de familie din locuirea Peştera (zona Bran) 97

ST. CERC. ANTROPOL., 1974, T. 11, NR. 1, P. 1–102

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

DATE DEMOGRAFICE COMPARATIVE ASUPRA UNOR POPULAȚII MEDIEVALE DIN CÎMPIA ROMÂNĂ ÎN SECOLELE XIV—XVIII

DE

IOANA POPOVICI și M. ȘT. UDRESCU

571.572 :614.1

Demografia evului mediu românesc este încă atît de puțin cunoscută încît orice informație în acest sens poate fi utilă.

Prezentăm în cele ce urmează unele date demografice rezultate din studiul scheletelor a 9 cimitire din secolele XIV—XVIII. Începînd cu secolele XIV—XV se constată documentar și arheologic o înmulțire a așezărilor în sudul Carpaților. Pînă la „legarea de glie", majoritatea hrisoavelor atestă înființarea satelor prin „roire", dar mai tîrziu o parte a populației este formată din imigranți de peste Carpați sau din sudul Dunării (4), (5), (13), (14). În felul acesta vor fi luat naștere și așezările ale căror cimitire fac obiectul studiului de față.

În ordine cronologică, aceste cimitire sînt: Verbicioara (3), Drobeta-Turnu Severin (7), Străulești I (10), Străulești II (12), Bragadiru-Zimnicea (8), Bucov (11), Căscioarele [1] și Cernica (2).

Din seriile studiate, cele provenite de la Străulești-București (în special seria din primul cimitir) prezintă un material cu totul deosebit. Condițiile excepționale oferite de aceste două necropole pentru efectuarea unui studiu demografic ne-au determinat să le considerăm ca lot de referință față de celelalte cimitire cercetate. Toate necropolele menționate sînt așezate în Cîmpia Română sau în regiunea subdeluroasă adiacentă; populațiile care le-au folosit aparțineau aceluiași neam, aveau o cultură asemănătoare și s-au dezvoltat în condiții social-politice nu prea diferite. Asemănarea condițiilor de viață poate determina asemănare și în „caracteristicile demografice esențiale". Diferențele de la o serie la alta sînt datorate în mare măsură modului în care s-a făcut săpătura, mai ales modului în care s-a recoltat materialul antropologic (număr mic de schelete, adeseori ridicate la întîmplare — uneori simple sondaje în cimitire care cuprind mai multe generații), dar și caracteristicilor locale și de timp legate de istoria particulară a fiecărei comunități.

Folosindu-se metode antropologice (1) s-a estimat din an în an vîrsta copiilor pînă la 14 ani și, de asemenea, vîrsta femeilor și a bărbaților de la 15 ani în sus pe grupe de vîrstă de 5 sau 10 ani. Profilul mortalității, durata medie de viață și probabilitatea de supraviețuire

1 Ioana Popovici, date nepublicate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

la fiecare grupă de vîrstă au fost calculate cu ajutorul tabelelor de mortalitate.

Caracteristic cimitirelor din care s-au ridicat toate sau majoritatea scheletelor descoperite este procentul mare al copiilor sub 14 ani : 45,95% din morţii de la Străuleşti I, 45,16% de la Bucov, 36,65% de la Străuleşti II, 27,60% de la Cernica şi 25% de la Zimnicea. De asemenea, se constată numeroase decese printre femeile tinere (peste 15 ani) : 47,36% din femeile de la Străuleşti I, 44,12% de la Străuleşti II, 46,17% de la Cernica, 41,39% de la Drobeta-Turnu Severin, 38,89% de la Verbicioara, femei care au trăit pînă la aproximativ 30 de ani.

Frecvenţa maximă a mortalităţii se întîlneşte în deceniile 3—5 la femei (42,1—55%) şi 4—6 la bărbaţi (31—57%). Pentru grupa senilă, diferenţierea în ceea ce priveşte mortalitatea pe sexe se micşorează, aşa încît valorile procentuale sînt mai apropiate. Frecvenţa senililor în general variază, în funcţie de serie, între 4,61% la Cernica şi 16,67% la Verbicioara, cu majoritate de aproximativ 9%.

Frecvenţa diferită a mortalităţii în anumite grupe de vîrstă modifică durata medie de viaţă. În seriile noastre, speranţa de viaţă în grupa infans I este de 23,9 ani la Străuleşti I, 25,1 ani la Bucov, 29 ani la Străuleşti II, 32,1 ani la Zimnicea, 32,4 ani la Cernica. Celelalte valori nu sînt concludente deoarece seriile nu au fost reprezentative (tabelul nr.1). Oricît de aproximative, cifrele se încadrează în tabloul demografic al lumii medievale (1). Dacă considerăm numai grupele biologice de vîrstă (copii, tineri, maturi, bătrîni), pentru cei care contestă valabilitatea tabelelor de mortalitate în demografia pe schelete trebuie menţionate mortalitatea ridicată printre copii şi femeile tinere şi procentul redus al celor ce ajung la bătrîneţe.

Structura pe grupe de vîrstă reflectă condiţiile de viaţă particulare fiecărei comunităţi, pentru că „nivelul şi evoluţia mortalităţii nu sînt determinate de caracterele biologice ale morţii, ci de condiţiile economice şi culturale ale societăţii" (6). Condiţiile în care au trăit populaţiile cercetate nu se deosebesc prea mult : comunităţi sătesti predominant agricole, culturi extensive, hrană rudimentară, ignoranţă, lipsă de igienă. În acest sens, ni se par demonstrative asemănările dintre seriile de la Străuleşti I — Bucureşti şi Bucov — Ploieşti la interval de două secole : acelaşi procent de mortalitate ridicat la copii (45,95% la Străuleşti şi 45,16% la Bucov), o durată medie de viaţă redusă (23,9 şi, respectiv, 25 de ani). Subliniem că ambele cimitire au o durată de folosire de aproximativ o jumătate de secol şi aparţin unor aşezări de început cu condiţii ecologice asemănătoare. În acelaşi timp se remarcă deosebiri în evoluţia aceleiaşi comunităţi atunci cînd intervine o schimbare a condiţiilor de viaţă, aşa cum se poate ilustra prin cele două necropole consecutive de la Străuleşti. În aşezarea din secolele XIV—XV se observă o mai mare mortalitate printre copii şi tineri. Un secol mai tîrziu, o evidentă ameliorare a condiţiilor de viaţă, atestată arheologic, se reflectă în seria antropologică : scade procentul copiilor sub 10 ani, de la 40,56 la 30,45%, ca şi cel al femeilor sub 25 de ani, de la 36,8 la 23,75%. Creşte speranţa de viaţă de la 23,9 la 29 de ani, ca şi numărul subiecţilor trecuţi de 50 de ani, de la 13,50 la 20,20%.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Demografice comparative

Aşezarea	Nr. total schelete	Copii 0—14 ani		Adulţi 20—40 ani		Senili peste 60 ani		Speranţa de viaţă în grupa infans I	Speranţa de viaţă în grupa 20—30 ani
		nr.	%	nr.	%	nr.	%		
Străuleşti I	74	34	45,96	16	21,62	4	5,40	23,9	21,6
Străuleşti II	258	89	34,65	64	24,72	17	6,54	29,0	22,0
Verbicioara	54	4	7,40	21	38,89	9	16,67	39,3	23,9
Drobeta—Turnu Severin	89	—	—	43	48,31	10	11,24	—	20,9
Zimnicea	52	13	25,00	20	38,46	5	9,62	32,1	20,6
Bucov	31	14	45,16	6	19,36	4	12,90	25,1	26,1
Căscioarele	22	4	18,18	6	27,27	2	9,09	37,6	25,0
Cernica	87	24	27,58	24	27,58	4	4,61	32,4	23,4
Strehaia	80	7	8,75	36	45,00	7	8,75	37,3	19,4

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Efectivul populaţiei acestor aşezări va fi studiat într-un alt context decît cel pe care ni l-am propus în acest articol.

În încheiere, considerăm că seriile de la Străuleşti I şi II, Bucov, Zimnicea şi — cu rezerve — Cernica, asemănătoare în caracteristicile demografice esenţiale, pot reflecta o realitate istorică.

DONNÉES DÉMOGRAPHIQUES COMPARÉES SUR QUELQUES POPULATIONS MÉDIÉVALES DE LA PLAINE ROUMAINE AUX XIVe—XVIIIe SIÈCLES

RÉSUMÉ

On présente quelques données démographiques comparées de 9 cimetières des XIVe—XVIIIe siècles, au sud des Carpates, totalisant 747 squelettes. Les conditions culturelles et économiques (lato sensu) dans lesquelles se sont développées les populations étudiées sont semblables, fait qui se reflète aussi dans les données démographiques essentielles, notamment dans les séries mieux représentées.

BIBLIOGRAFIE

1. Acsady G., Nemeskeri J., *History of human life-span and mortality*, Budapesta, 1970.
2. Botezatu D., Ştefănescu Gh., *Caracterizarea antropologică a scheletelor din cimitirul feudal de la Cernica (sec. XVII—XVIII)*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *2*, 181—192.
3. Maximilian C., *Studiul antropologic al populaţiei de la Verbicioara (sec. XIII—XIV)*, Probleme de antropologie, 1959, **IV**, 79—104.
4. Panait I. Panait, *Începuturile oraşului Bucureşti în lumina cercetărilor arheologice*, Bucureşti, 1967, **V**, p. 7.
5. Pascu Şt., *Demografie istorică*, în *Populaţie şi societate*, Dacia, Cluj, 1970, p. 11.
6. Pescaru Al., *Elemente de demografie*, Edit. ştiinţifică, Bucureşti, 1968.
7. Popovici Ioana, *Cimitirul feudal de la Turnu-Severin — sec. XIV*, St. cerc. antropol., 1965, **2**, *1*, 69—77.
8. Popovici Ioana, *Necropola feudală de la Bragadiru-Zimnicea. Observaţii antropologice*, St. cerc. antropol., 1969, **6**, *2*, 169—174.
9. Popovici Ioana, *Caracterizarea antropologică a unor schelete din cimitirul de la Strehaia (sec. XVII—XVIII)*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *1*, 19—30.
10. Popovici Ioana, *Notes bearing on the population mortality of a small Middle-Age rural settlement*, Ann. roum. Anthrop., 1971, **8**, 21—26.
11. Popovici Ioana, *Notă asupra scheletelor descoperite la Bucov, sec. XVI—XVII*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *2*, 119—122.
12. Popovici Ioana, *Cimitirele de la Străuleşti, sec. XIV—XVI. Analiză demografică*, St. cerc. antropol., 1973, **10**, *1*, 15—22.
13. Ştefănescu St., *Situaţia demografică în Ţările Române în sec. XIV—XVI*, în *Populaţie şi societate*, Dacia, Cluj, 1970, p. 75.
14. Vlad D. Matei, *Colonizarea rurală în Ţara Românească şi Moldova în secolele XV—XVIII*, Edit. Academiei, Bucureşti, 1973.

Primit în redacţie la 9 februarie 1974

Centrul de cercetări antropologice
Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

DATE ANTROPOLOGICE ASUPRA RESTURILOR SCHELETICE UMANE DESCOPERITE LA LIMANU

DE

LAURENȚIA GEORGESCU

572.781.571.

Cu ocazia lucrărilor de îndiguire care au avut loc în anul 1959 în apropierea lacului Mangalia, pe teritoriul comunei Limanu s-au descoperit o necropolă și o așezare aparținînd culturii Hamangia.

„Cimitirul culturii Hamangia era situat pe panta dinspre capătul de vest al barajului. Unul din mormintele descoperite aici conținea un schelet uman așezat în decubit dorsal, cu brațele întinse pe lîngă corp, orientat pe direcția sud-nord, capul fiind îndreptat spre sud" (1). Mormîntul aparținea unei femei mature și era însoțit de un bogat inventar. Menționăm că acest schelet nu a putut fi recuperat pentru studiu.

Studiul arheologic privind așezarea și necropola de la Limanu subliniază că „oamenii culturii Hamangia se aflau pe malurile lacului, cel puțin din perioada reprezentată de Hamangia II, continuînd să locuiască și să-și îngroape morții pînă la încheierea evoluției acestei culturi" (6).

Scheletul uman care face obiectul acestui studiu a fost exhumat în anul 1968 de către Wanda Wolschi din același perimetru ca și scheletul descoperit în 1959 și aparține aceluiași complex cultural.

Craniul, de formă romboidă în norma verticală, are formă de bombă în norma occipitală, cu reliefurile nucale șterse. Mastoidele sînt mici, nereliefate.

Dimensiunea minimă a frunții (ft—ft=87) este îngustă în raport cu dimensiunea maximă a craniului (eu—eu=124). Bosele frontale proemină slab, cu reliefurile glabelare și supraciliare șterse.

Rădăcina nasului este foarte lată; ținînd seamă de distanța n—sn, putem presupune că oasele nazale au fost probabil scurte.

Dacă comparăm înălțimea neurocraniului (po—b=103) cu lungimea totală a lui (g—op=164) și cu lățimea maximă a craniului (eu—eu=124), constatăm dezvoltarea medie a înălțimii neurocraniului în raport cu dimensiunile orizontale, indicele cefalic caracterizîndu-l ca mezocran (75,6).

Arcada dentară a maxilarului superior are o formă elipsoidă. Dentiția deciduală este reprezentată de i^2, c, m^1, m^2 stînga și de i^1, m^1, m^2

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

dreapta. Semnalăm prezența următorilor dinți definitivi incluși: M^1 (cu coroana formată) și I^1 dreapta, M^1 (cu coroana formată) stînga.

Mandibula este reprezentată de corpul și ramura dreaptă, cu mentonul bituberculat. Dentiția deciduală este reprezentată de m_1 și m_2, iar cea definitivă prin M_1 inclus (cu coroana formată).

Scheletul postcranian este destul de bine conservat. Toate oasele membrului superior și inferior sînt prezente, cu excepția cubitusului drept, precum și humerusului și a radiusului stîng.

Aprecierea vîrstei s-a făcut în funcție de stadiul de dezvoltare a coroanei la M^1 dreapta, M^1 stînga, M_1 dreapta, ținînd cont și de datele din tabelele lui Logan și Kronfeld (citați după (5)).

Tabelul nr. 1

Datele metrice și indicii craniilor de la Limanu și Gumelnița

Nr. Martin	Metrie		Nr. Martin	Metrie		Nr. Martin	Indicii	
	Limanu	Gumelnița		Limanu	Gumelnița		Limanu	Gumelnița
1	164	156	45	96	—	8 : 1	75,6	79,5
3a	160	—	43	83	—	17 : 1	71,3	—
8	124	124	43(1)	76	—	20 : 1	62,8	66,0
17	117	—	46	67	—	17 : 8	94,3	—
5	80	—	47	76	68	20 : 8	83,1	83,1
20	103	103	48	44	42	9 :10	83,4	78,6
9	87	78	50	21	—	9 : 8	70,2	62,9
10	107	98	52	25	28,5	12 : 8	78,2	—
11	95	—	54	20	17	30 :29	113,7	105,7
12	97	—	62	30	—	29 :26	80,5	84,2
23	463	441	63	32	—	30 :27	90,0	85,3
25	345	—	69(1)	17	—	31 :28	92,5	—
26	118	114	69(3)	10	—	16 : 7	70,5	—
27	120	119	55	32	28,5	45 : 8	77,4	67,7
28	107	—	70	30	—	48 :45	45,8	50,0
29	95	96	71a	24	—	47 :45	79,2	80,9
30	108	101,5				48 : 8	35,5	33,9
31	99	—				54 :55	62,5	59,6
7	34	—						
16	24	—						

Folosind pentru comparație și craniile actuale de copii din colecția Dr. Petre Firu, putem afirma că e vorba de un copil în vîrstă de aproximativ 4 ani.

Prezența copiilor în necropolele neolitice a mai fost semnalată la Cernica în proporție de 9,99% (din 130 de schelete) și la Cernavodă în proporție de 6,75% (din 203 schelete) (3).

Pentru o analiză comparativă nu dispunem decît de un singur caz studiat, un mormînt de copil din cultura Gumelnița (4). Craniul de copil de la Limanu, care are un grad de asemănare cu cel de la Gumelnița prin gracilitatea sa, pune problema apartenenței la tipul mediteranoid, dacă ne referim la faptul că acesta este tipul predominant în seriile de adulți gumelnițene cunoscute pînă în prezent.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

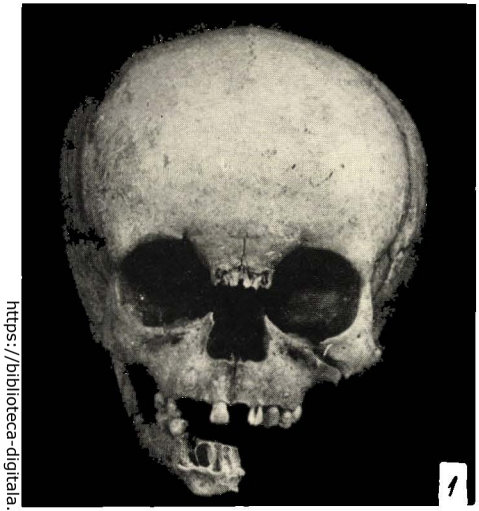

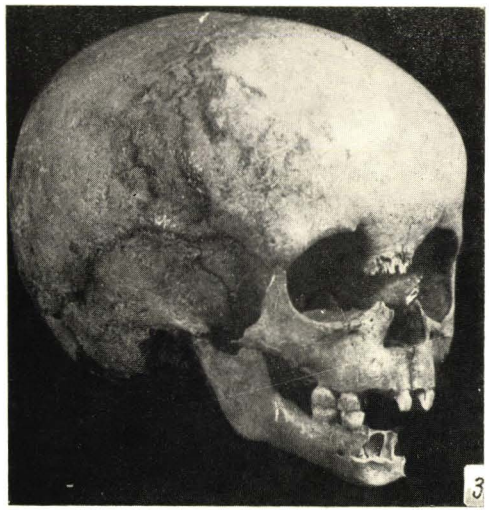

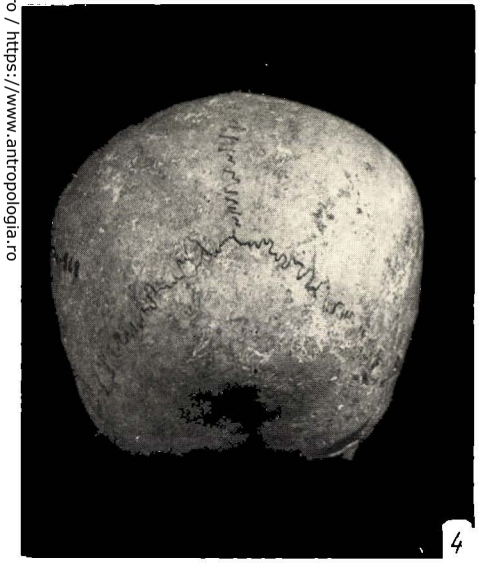

PLANȘA I. CRANIUL DE LA LIMANU

Fig. 1. — Craniul văzut în norma frontală.
Fig. 2. — Craniul văzut în norma laterală.
Fig. 3. — Craniul văzut în profil 3/4.
Fig. 4. — Craniul văzut în norma occipitală.
Fig. 5. — Craniul văzut în norma verticală.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Autorul studiului de la Gumelniţa (4) nu exclude posibilitatea apartenenţei craniului de copil la fondul mediteranoid gracil, subliniind gradul de asemănare al acestuia cu craniile de copii din necropola gumelniţeană de la Boian — Vărăşti, unde adulţii aparţin formelor mediteranoide gracile.

Prezenţa unui grup de elemente mediteranoide, atestate în cultura Hamangia (2), nu exclude posibilitatea apartenenţei craniului de la Limanu, datorită trăsăturilor sale gracile, unui fond mediteranoid prin complexul de caractere menţionate (vedeţi tabelul nr. 1 şi planşa I).

DONNÉES ANTHROPOLOGIQUES CONCERNANT LES OSSEMENTS D'UNE SÉPULTURE DÉCOUVERTE À LIMANU

RÉSUMÉ

Les ossements humains découverts dans la sépulture de Limanu appartiennent à un enfant âgé de 4 ans. Le crâne est du type mésocrâne. La sépulture appartient à la nécropole néolithique de la civilisation Hamangia.

BIBLIOGRAFIE

1. Hartuche N., *Un vas de marmură descoperit într-un mormînt de tip Hamangia*, în Revista muzeelor, 1966, *5*, 445.
2. Necrasov O., Cristescu M., Maximilian C., Nicolăescu-Plopşor D., *Studiul antropologic al scheletelor neolitice descoperite în cimitirul preistoric de la Cernavodă*, în Probleme de antropologie, 1959, **IV**, 21—46.
3. Necrasov O., Cristescu M., *Aspecte antropologice ale neoliticului şi eneoliticului românesc*, în St. cerc. antropol., 1967, *4*, 159—169.
4. Nicolăescu-Plopşor D., *Expertiză antropologică asupra unui craniu de copil descoperit la Gumelniţa în* 1960, în SCIV, 1966, **17**, 109—112.
5. Olivier G., *Pratique anthropologique*, Paris, 1960, p. 183.
6. Wolschi W., Irimie M., *Descoperiri arheologice la Mangalia şi Limanu aparţinînd culturii Hamangia*, în Pontice. Studii şi cercetări arheologice. II, Muzeul de arheologie Constanţa, 1968, p. 58, 81 şi 86.

Centrul de cercetări antropologice
Bucureşti

Primit la redacţie la 9 februarie 1974.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

VARIABILITATEA CONSTITUȚIONALĂ A POPULAȚIEI MASCULINE DIN SATUL PEȘTERA – BRAN

DE

MARIA VLĂDESCU

572.5

În cadrul cercetărilor complexe din zona Bran, studiului constituției umane i s-a acordat un loc important.

Deși tot mai puțini sînt autorii care se preocupă astăzi de această problemă, totuși ea continuă să rețină atenția unor antropologi de renume (3), (4), (7), care au fost preocupați timp de decenii de aspectele de biotipologie umană.

Subscriind la ideea că o cercetare de morfologie umană, dusă pînă la nivel de diagnostic constituțional, poate fi mai edificatoare decît o analiză a dimensiunilor somatice și a indicilor, prezentăm în continuare fizionomia constituțională a populației masculine din așezarea montană Peștera.

MATERIAL ȘI METODĂ

Studiul s-a efectuat pe un eșantion de 103 subiecți reprezentînd populația de sex masculin în vîrstă de 20—70 de ani. Grupul cuprinde atît bărbați originari de generații din această așezare, cît și bărbați prezentînd grade diferite de rudenie cu familii din așezările înconjurătoare Măgura, Șirnea, Moeciu de Jos.

Au fost prelevate 10 caractere somatice (tabelul nr. 1), care au fost apoi prelucrate după metoda antropometrografică L. Brian (1). Principiile de bază ale acestei metode și etapele principale de desfășurare au fost comentate în studiile noastre anterioare (6).

Lucrarea este o prezentare de date care au valoare de diagnoză constituțională la nivel de populație și la nivel de individ. Ea caracterizează atît tipologia vîrstei mature, relativ stabilă din punct de vedere ontogenetic, cît și modificările fenotipice concomitente procesului de îmbătrînire. Pentru aceasta s-a construit un grafic general de referință

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea caracterelor în raport cu vîrsta

Vîrstă (ani)	N	valori	St tt	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	DapTo	DtTo	DtAb	PmTo	PmAb
21—40	44	$\bar{X}$	1681,00	572,20	164,58	407,40	789,50	196,50	388,62	278,30	917,70	784,50
		±m	9,46	3,35	1,95	3,64	6,84	2,18	2,57	1,84	6,33	9,68
		±σ	62,75	22,20	12,96	24,15	45,15	14,46	17,04	12,18	42,00	64,20
		CV	3,73	3,88	7,87	5,93	5,72	7,36	4,38	4,38	4,58	8,18
41—50	24	$\bar{X}$	1657,84	562,00	165,75	395,33	785,34	198,25	384,50	279,92	916,16	800,34
		±m	16,50	6,13	3,02	5,56	11,04	4,33	3,31	3,94	11,29	12,67
		±σ	79,20	29,40	14,50	26,70	53,00	20,80	15,90	18,90	54,20	60,80
		CV	4,78	5,23	8,75	6,75	6,75	10,49	4,14	6,75	5,92	7,60
51—60	19	$\bar{X}$	1652,66	553,97	166,61	384,50	787,40	203,45	375,55	275,55	901,08	774,76
		±m	13,35	5,24	3,56	4,79	8,30	3,14	3,33	2,59	8,82	12,55
		±σ	56,60	22,20	15,10	20,30	35,20	13,30	14,10	11,00	37,40	53,20
		CV	3,42	4,01	9,06	5,28	4,47	6,54	3,75	3,99	4,15	6,85
61—70	16	$\bar{X}$	1653,26	548,88	170,75	378,25	790,76	215,13	387,63	283,87	934,76	815,76
		±m	19,43	7,96	3,77	6,54	10,90	4,86	5,06	4,86	13,95	20,10
		±σ	75,20	30,80	14,60	25,30	42,20	18,80	19,60	18,80	54,00	77,80
		CV	4,55	5,61	8,55	6,69	5,34	8,74	5,06	6,62	5,77	9,54

al bărbaţilor de 20—40 de ani, la care s-au raportat apoi succesiv tipurile bazomorfe caracteristice decadelor următoare de vîrstă (tabelul nr. 2).

Întrucît materialul este structurat diferit faţă de studiile noastre anterioare, pentru a face posibile comparaţiile atunci cînd vom trece la studii de sinteză, am mai construit un grafic general al eşantionului în totalitatea sa, plecînd de la bazomorful de 20—70 de ani, şi am separat, prin referinţă la acest tip, pe baza antropometrogramelor, bărbaţii autohtoni de cei care sînt înrudiţi prin căsătorii cu persoane din aşezările înconjurătoare.

REZULTATE

Combinaţiile constituţionale caracteristice populaţiei masculine de la Peştera sînt cuprinse în tabelul nr. 3.

Bărbaţii de 20—40 de ani sînt conformaţi mai curînd după model longilin. Deşi nu este vorba de procentaje majoritare, totuşi avantajul în frecvenţă este deţinut de constituţia liniară, unde paralongilinii şi dolicotipii totalizează 43%, faţă de mediolini 34,4% şi de brevilini numai 22,7%.

Un alt fenomen specific acestei vîrste este predominanţa conformaţiilor armonice, în special în cadrul tipologiilor longiline şi medii.

Din analiza datelor pentru următoarele două decade de vîrstă (41—50; 51—60) se desprind alte două concluzii importante: o virare a conformaţiei către modelul brevilin (20—40 ani 11,4% Br; 51—60 ani

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Grafic general, eșantion 20–40 de ani · σ (St tt) = 62,75; raport fundamental (St tt) = 1866/1681 = 1,10

Grade	St tt	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	DapTo	DtTo	DtAb	PmTo	PmAb
+ 10										
+ 9										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	1866	629	182	448	869	217	428	306	1010	864
	1847,5	623,3	180,3	443,9	861,1	215	424,1	303,2	1000,8	856,1
+ 4	1829	617,6	178,6	439,8	853,2	213	420,2	300,4	991,6	848,2
	1810,5	611,9	176,9	435,7	845,3	211	416,3	297,6	982,4	840,3
+ 3	1792	606,2	175,2	431,6	837,4	209	412,4	294,8	973,2	832,4
	1773,5	600,5	173,5	427,5	829,5	207	408,5	292	964	824,5
+ 2	1755	594,8	171,8	423,4	821,6	205	404,6	289,2	954,8	816,6
	1736,5	589,1	170,1	419,3	813,7	203	400,7	286,4	945,6	808,7
+ 1	1718	583,4	168,4	415,2	805,8	201	396,8	283,6	936,4	800,8
	1699,5	577,7	166,7	411,1	797,9	199	392,9	280,8	927,2	792,2
BB	1681	572	165	407	790	197	389	278	918	785
	1662,5	566,3	163,3	402,9	782,1	195	385,1	275,2	908,8	777,1
− 1	1644	560,6	161,6	398,8	774,2	193	381,2	272,4	899,6	769,2
	1625,5	554,9	159,9	394,7	766,3	191	377,3	269,6	890,4	761,3
− 2	1607	549,2	158,2	390,6	758,4	189	373,4	266,8	881,2	753,4
	1588,5	543,5	156,5	386,5	750,5	187	369,5	264	872	745,5
− 3	1570	537,8	154,8	382,4	742,6	185	365,6	261,2	862,8	737,6
	1551,5	532,1	153,1	378,3	734,7	183	361,7	258,4	853,6	729,7
− 4	1533	526,4	151,4	374,2	726,8	181	357,8	255,6	844,4	721,8
	1514,5	520,7	149,7	370,1	718,9	179	353,9	252,8	835,2	713,9
RMi	1496	515	148	366	711	177	350	250	826	706
− 6										
− 7										
− 8										
− 9										
− 10										
Ma-Mi	370	114	34	82	158	40	78	56	184	158
Gd	37	11,4	3,4	8,2	15,8	4	7,8	5,6	18,4	15,8
Gd/2	18,5	5,7	1,7	4,1	7,9	2	3,9	2,8	9,2	7,9

31,5% Bra) și creșterea proporției de tipuri disarmonice, în special longiline și medioline.

În ultima decadă de vîrstă asistăm la o răsturnare a fenomenului, cu revenirea la situația de la început, cînd din nou sînt mai frecvente tipurile longiline, de data aceasta însă evident disarmonice (6,3% Lo față de 37,5% Dol).

Analizînd frecvențele procentuale din tabelul nr. 4 și în funcție de energia de dezvoltare mega sau micro, în afară de repetarea fenomenului menționat, deși mai dispersat din punctul de vedere al valorilor, mai putem menționa că, față de conformația bazomorfă, sînt mai frecvente tipurile micromorfe și sînt destul de rare constituțiile medimorfe.

Urmărind evoluția grafică a mozaicurilor de tendințe constituționale (fig. 1), caracteristice tipurilor bazomorfe pe clase de vîrstă, putem aprecia comportamentul fiecărei dimensiuni în cadrul acestui proces. Dacă o serie de caractere antropometrice (statura, înălțimea trunchiului și înălțimea convențională a abdomenului) se situează constant sub

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Frecvența procentuală a tipurilor constituționale

Vîrsta (ani)	N	Longilini				Mediolini				Brevilini			
		Lo		Dol		Paramediotip		Mediotip		Br		Bra	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
20—40	44	13	29,6	6	13,6	11	25,0	4	9,1	5	11,4	5	11,3
		Lo + Dol = 19 43,2%				Param + Medio = 15 34,4%				Br + Bra = 10 22,7%			
41—50	24	5	20,8	5	20,8	5	20,8	2	8,3	3	12,5	4	16,7
		Lo + Dol = 10 41,7%				Param + Medio = 7 29,2%				Br + Bra = 7 29,2%			
51—60	19	2	10,5	5	26,4	1	5,3	4	21,1	6	31,5	1	5,3
		Lo + Dol = 7 36,8%				Param + Medio = 5 26,4%				Br + Bra = 7 36,8%			
61—70	16	1	6,3	6	37,5	1	6,3	4	25,0	3	18,8	1	6,3
		Lo + Dol = 7 43,8%				Param + Medio = 5 31,3%				Br + Bra = 4 25,0%			

Tabelul nr. 4

Frecvența procentuală a tipurilor constituționale în funcție de energia de dezvoltare

Vîrsta (ani)	N	Morfie ±	Lo pînă la Dol				Paramedio-Medio				Br pînă la Bra			
			N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
20—40	44	mega	6	13,7	2	4,5	4	9,1	1	2,3	3	6,8	3	6,8
		medio	—	—	1	2,3	—	—	—	—	1	2,3	2	4,5
		micro	7	15,9	3	6,8	7	15,9	3	6,8	1	2,3	—	—
41—50	24	mega	—	—	3	12,5	3	12,5	2	8,3	1	4,2	—	—
		medio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4,2
		micro	5	20,8	2	8,3	2	8,3	—	—	2	8,3	3	12,5
51—60	19	mega	—	—	4	21,1	—	—	—	—	2	10,5	—	—
		medio	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5,3	—	—
		micro	2	10,5	1	5,3	1	5,3	4	21,1	3	15,7	1	5,3
61—70	16	mega	—	—	1	6,3	—	—	2	12,5	2	12,5	1	6,3
		medio	—	—	—	—	1	6,3	—	—	—	—	—	—
		micro	1	6,3	5	31,2	—	—	2	12,5	1	6,3	—	—

nivelul bazomorfului de 20—40 de ani, accentuîndu-se chiar cu vîrsta, cum este cazul înălțimii abdomenului, care înregistrează o deformare disarmonică de ordinul a — 3 1/2 grade decimale, altele evoluează în sens invers tot după același model. Diametrul antero-posterior toracic la vîrsta de aproximativ 70 de ani este situat la o distanță de +4 1/2 grade

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

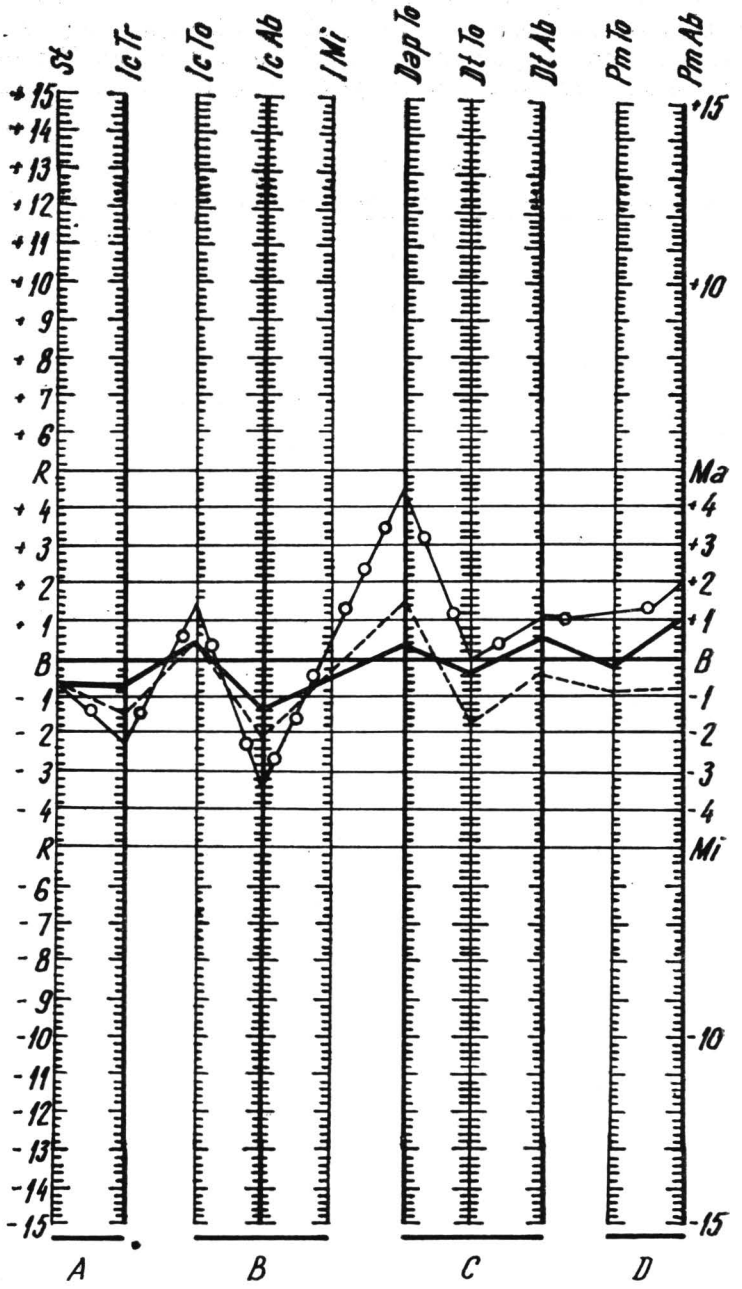

Fig. 1. — Traseul antropometrogramelor în funcţie de vîrstă.

BB	20—40 ani
————	41—50 ani
— — —	51—60 ani
o—o—o—	61—70 ani

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

decimale față de același bazomorf. Este probabil fenomenul de dilatație atonică a toracelui, concomitent pierderii elasticității pereților alveloari și apariției emfizemului pulmonar, descris de Pende (5). Tot la aceeași vîrstă, depunerile mai mari de grăsime pe torace și abdomen explică valorile

Tabelul nr. 5

Variabilitatea caracterelor metrice folosite în metoda constituțională L. Brian (eșantion 20—70 de ani)

Nr. crt.	Caractere	N	$X_1 - X_n$	Valori statistice			
				$\bar{X}$	$\pm m$	$\pm \sigma$	CV
1	Statură	103	1523—1829	1668,90	6,74	68,40	4,10
2	Înălțime convențională trunchi (sst-așezat)	103	505— 639	562,85	3,53	35,85	6,37
3	Înălțimea convențională torace (sst-xy)	103	134— 195	165,70	1,29	13,05	7,88
4	Înălțime convențională abdomen (xy-așezat)	103	344— 465	396,55	2,69	27,30	6,88
5	Lungime membru inferior (statură minus șezîndă)	103	690— 889	788,30	4,36	44,40	5,63
6	Diametru antero-posterior torace (nivel xifoid)	103	151—251	201,30	1,70	17,30	8,59
7	Diametru transvers torace (a—a)	103	351— 425	385,20	1,69	17,20	4,47
8	Diametru transvers abdomen (ic — ic)	103	242— 324	279,50	1,53	15,52	5,55
9	Perimetru torace (nivel xifoid)	103	818—1050	912,50	4,78	48,50	5,32
10	Perimetru abdomen (minim mezogastric)	103	680— 992	784,50	6,41	65,10	8,17

crescute ale diametrelor și circumferințelor trunchiului față de toate decadele anterioare.

În tabelul nr. 5 am concentrat variabilitatea caracterelor metrice, folosite în metoda constituțională L. Brian, la eșantionul general de 20—70 de ani.

Pe baza antropometrogramelor individuale, raportate la graficul general al întregului eșantion (tabelul nr. 6), am separat cele două categorii de indivizi. Cu toate rezervele impuse de reprezentarea lor numerică (tabelul nr. 7), un fenomen se conturează clar, cel puțin pentru intervalul 20—60 de ani : tendința mai marcată către constituția longilin-armonică la Peștera și frecvențe mai mari de constituții brevilin-armonice în cadrul populației de amestec.

CONCLUZII

Fizionomia constituțională a populației masculine de la Peștera prezintă următoarele trăsături principale :

1. În cadrul grupei de vîrstă 20—40 de ani sînt mai frecvente conformațiile longiline și medioline de tip armonic.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Grafic general, eşantion 20–70 de ani : σ (St ti) = 68,49 : raport fundamental (St ti) = 1869/1669 = 1,12

Grade	St	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	DapTo	DtTo	DtAb	PmTo	PmAb
+ 10										
+ 9										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	1869	631	186	445	883	225	431	314	1028	887
	1849	624,2	184	440,2	873,5	222,6	426,4	310,6	1017	877,5
+ 4	1829	617,4	182	435,4	864	220,2	421,8	307,2	1006	868
	1809	610,6	180	430,6	854,5	217,8	417,2	303,8	995	858,5
+ 3	1789	603,8	178	425,8	845	215,4	412,6	300,4	984	849
	1769	597	176	421	835,5	213	408	297	973	839,5
+ 2	1749	590,2	174	416,2	826	210,6	403,4	293,6	962	830
	1729	583,4	172	411,4	816,5	208,2	398,8	290,2	951	820,5
+ 1	1709	576,6	170	406,6	807	205,8	394,2	286,8	940	811
	1689	569,8	168	401,8	797,5	203,4	389,6	283,4	929	801,5
BB	1669	563	166	397	788	201	385	280	918	792
	1649	556,2	164	392,2	778,5	198,6	380,4	276,6	907	782,5
− 1	1629	549,4	162	387,4	769	196,2	375,8	273,2	896	773
	1609	542,6	160	382,6	759,5	193,8	371,2	269,8	885	763,5
− 2	1589	535,8	158	377,8	750	191,4	366,6	266,4	874	754
	1569	529	156	373	740,5	189	362	263	863	744,5
− 3	1549	522,2	154	368,2	731	186,6	357,4	259,6	852	735
	1529	515,4	152	363,4	721,5	184,2	352,8	256,2	841	725,5
− 4	1509	508,6	150	358,6	712	181,8	348,2	252,8	830	716
	1489	501,8	148	353,8	702,5	179,4	343,6	249,4	819	706,5
RMi	1469	495	146	349	693	177	339	246	808	697
− 6										
− 7										
− 8										
− 9										
− 10										
Ma-Mi	400	136	40	96	190	48	92	68	220	190
Gd	40	13,6	4	9,6	19	4,8	9,2	6,8	22	19
Gd/2	20	6,8	2	4,8	9,5	2,4	4,6	3,4	11	9,5

Tabelul nr. 7

Repartiţia procentuală a bărbaţilor originari din Peştera faţă de amestec, în funcţie de tipul constituţional

Vîrsta (ani)	N	Morfie ±	Lo		Dol		Parame-diotip		Mediotip		Br		Bra	
			N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	17	Peştera	6	35,3	2	11,8	5	29,4	3	17,6	1	5,9	—	—
20–40	27	amestec	3	11,1	4	14,8	8	29,6	4	14,8	6	22,2	2	7,4
	12	Peştera	5	41,7	1	8,3	2	16,7	1	8,3	2	16,7	1	8,3
41–50	12	amestec	—	—	—	—	4	33,3	3	25,0	4	33,3	1	8,3
	8	Peştera	2	25,0	1	12,5	1	12,5	2	25,0	1	12,5	1	12,5
51–60	11	amestec	2	18,2	1	9,1	2	18,2	1	9,1	5	45,4	—	—
	3	Peştera	—	—	—	—	1	33,3	1	33,3	—	—	1	33,3
61–70	13	amestec	2	15,4	5	38,5	3	23,1	2	15,4	1	7,7	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

2. Cu vîrsta se accentuează caracterele longilin-disarmonice şi creşte proporţia subiecţilor cu constituţie brevilină, cu excepţia decadei 60—70 de ani, unde se observă o revenire la conformaţia de tip longilin, însă disarmonică.

3. Comparaţia între bărbaţii autohtoni din satul Peştera cu eşantionul neselecţionat din punct de vedere genealogic arată că la primii sînt mai frecvente constituţiile longilin-armonice, iar la cei din urmă constituţiile brevilin-armonice.

LA VARIABILITÉ CONSTITUTIONNELLE DE LA POPULATION MASCULINE DU VILLAGE PEŞTERA — BRAN

RÉSUMÉ

L'auteur étudie la physionomie constitutionnelle d'une population de montagne utilisant la méthode anthropométrographique L. Brian

D'après la systématisation des données par décades d'âge, on remarque une plus grande fréquence des constitutions longilignes-harmoniques chez les hommes entre 20 et 40 ans. Dans les deux périodes suivantes croît la fréquence des constitutions brévilignes, tandis que, autour de l'âge de 70 ans, on constate de nouveau une croissance de la fréquence des constitutions longilignes, mais dysharmoniques.

Au cours du processus de vieillissement, des modifications importantes interviennent au niveau de l'abdomen et du diamètre antéro-postérieur du thorax, qui enregistre une grande déformation en sens mégamorphe de l'ordre 4 1/2 degrés décimaux (fig. 1). Toujours à 70 ans, les dépôts légers de graisse sur le thorax et l'abdomen expliquent les valeurs plus grandes, par rapport à tous les âges, des dimensions transversales et des circonférences du tronc.

Etant donné que l'échantillon général comprend tant des individus originaires de Peştera que des individus apparentés par des mariages faits dans les localités voisines Măgura, Sirnea, Moeciu de Jos, on a séparé deux échantillons. Leur référence au graphique général pour 20—70 ans et le calcul des fréquences des pourcentages démontrent que, tandis que les hommes autochtones ont une conformation de type paralongiligne, en ce qui concerne les populations mélangées les constitutions para-brévilignes sont plus fréquentes.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

BIBLIOGRAFIE

1. Brian L., *Construction immédiate des anthropométrogrammes et diagnostics constitutionnels d'orientation dans les recherches sur les échantillons très amples de populations humaines*, Anthropologie, Brnó, 1966, **IV**, *3*.
2. Brian L., *Types morpho-psychologiques d'athlètes des plus communes spécialités sportives*, VIIIth International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, Tokyo and Kyoto, 1968, vol. I.
3. Brian L., *Problèmes actuels et objectifs souhaités de la recherche sur les constitutions humaines*, Bull. Mém. Soc. Anthrop., 1973, *3*, XIIe série.
4. Martiny M., *Quelques réflexions critiques sur l'existence des morphotypes humains*, Bull. Mém. Soc. Anthrop., 1973, *3*, XIIe série.
5. Pende N., *Biotypologie de la sénescence. Les gérotypes*, în *Traité de médecine biotypologique*, Doin, Paris, 1955.
6. Pop-Grințescu Suzana, Vlădescu Maria, Enăchescu Th., *Fizionomia constituțională a populației din satul Șirnea*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *2*.
7. Schreider E., *Une typologie constitutionnelle est-elle possible ?*, Bull. Mém. Soc. Anthrop., 1973, *3*, XIIe série.
8. Vlădescu Maria, *Tipul constituțional al populației de mineri și de agricultoare din stația-pilot Berevoiești-Argeș*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *2*.

Centrul de cercetări antropologice
București

Primit la redacție la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CONSIDERAȚII ASUPRA VARIABILITĂȚII CONFORMATIV-SOMATICE ȘI FIZIONOMIEI CONSTITUȚIONALE A UNOR SERII DE FEMEI DIN COMUNITATEA PEȘTERA — CULOARUL BRAN

DE

ELENA RADU și OANA ROȘEȚEANU

572.541.3

Studiul de față se referă la conformația somatică și la fizionomia constituțională a două serii de femei, între 18 și 55 de ani, din comunitatea Peștera — culoarul Bran: seria I (4/4) avînd în ascendență cel puțin trei generații parentale originare din comunitatea respectivă și seria II (3/4, 2/4, 1/4) avînd în ascendență mai puține generații din comunitatea respectivă, dar originare din comunitățile culoarului Bran.

Prezenta lucrare reprezintă o nouă contribuție la definirea antropologică complexă a populațiilor de altitudine din țara noastră, în speță a populațiilor din culoarul Bran.

Au fost prelevate o serie de dimensiuni somatice, în vederea caracterizării somatotipice a unei populații de altitudine și a definirii fizionomiei ei constituționale după metoda antropometrografică a prof. Luigi Brian.

Conform acestei metode, s-a apreciat fizionomia constituțională a fiecărui subiect prin cîte o diagnoză sintetică (diagnoză de orientare). Aceste diagnoze s-au repartizat ulterior pe categoriile fizionomiei constituționale propuse de către L. Brian.

ANALIZA REZULTATELOR

DIMENSIUNILE CORPULUI ÎNTREG ȘI INDICII CONFORMATIVI

Statura prezintă o valoare medie care o situează în categoria supramijlocie a scării de clasificare Martin ($1570{,}94 \pm 10{,}23$) pentru seria I de femei (4/4), susținută de o repartiție absolută și relativă a categoriei

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

de staturi mari, relativ predominantă în scara de clasificare Martin, urmată îndeaproape de frecvenţele situate în categoria supramijlocie, în timp ce valoarea medie a staturii pentru seria II de femei 1566,68± ±7,50) se încadrează în aceeaşi categorie supramijlocie, dar la limita sa inferioară, însoţită de o relativă dominare a frecvenţelor din aceeaşi

Tabelul nr. 1

Variabilitatea unor dimensiuni somatice pe seria de femei 4/4 din comunitatea Peştera – culoarul Bran

Dimensiuni somatice	N	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm\sigma$	V
Statură	36	1466–1686	1570,94±10,23	61,38	3,90
Statură şezîndă	36	748– 883	840,55± 5,57	33,45	3,97
Suprasternale – plan aşezat	36	462– 577	535,66± 4,44	26,68	4,98
Xifoid – plan aşezat	36	283– 433	380,80± 5,12	30,75	8,07
Suprasternale – xifoid	36	124– 187	153,96± 2,64	15,89	10,32
Suprasternale – simfizion	36	400– 510	470,80± 4,18	25,10	5,33
Acromion – dactilion	36	640– 760	692,80± 5,42	32,55	4,69
Diametrul biacromial	36	325– 385	358,00± 2,74	16,44	4,59
Diametrul bitrohanterian	36	285– 371	321,87± 3,25	19,55	6,07
Diametrul biiliac	36	238– 332	275,53± 3,31	19,89	7,21
Diametrul transvers toracic	36	225– 315	261,99± 3,66	21,96	8,38
Diametrul antero-posterior toracic	36	164– 234	188,16± 2,87	17,22	9,15
Circumferinţă toracică	36	740–1000	832,30±10,79	64,74	7,77
Greutate	36	42 – 78	55,20± 1,48	8,88	16,08
Statură – statură şezîndă	36	670– 828	732,72± 6,74	40,48	5,52

Tabelul nr. 2

Variabilitatea unor dimensiuni somatice pe seria de femei de amestec din comunitatea Peştera-culoarul Bran

Dimensiuni somatice	N	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm\sigma$	V
Statură	41	1475–1711	1566,68±7,50	48,00	3,06
Statură şezîndă	41	792– 905	842,82±4,07	26,07	3,09
Suprasternale – plan aşezat	41	497– 597	545,00±3,28	21,00	3,85
Xifoid – plan aşezat	41	342– 454	390,18±3,38	21,67	5,55
Suprasternale – xifoid	41	124– 187	153,68±2,14	13,72	8,92
Suprasternale – simfizion	41	410– 520	475,00±3,46	22,20	4,67
Acromion – dactilion	41	630– 730	686,20±3,74	23,95	3,49
Diametrul biacromial	40	322– 385	353,98±2,22	14,04	3,96
Diametrul bitrohanterian	40	246– 365	321,00±3,43	21,75	6,76
Diametrul biiliac	40	225– 306	276,56±2,12	13,44	4,05
Diametrul transversal toracic	40	225– 292	263,15±2,25	14,42	5,47
Diametrul antero-posterior toracic	40	166– 214	186,40±1,81	11,46	6,14
Circumferinţă toracică	40	720– 970	828,25±7,67	48,50	5,85
Greutate	40	39– 75	55,32±1,15	7,32	13,23
Statură – statură şezîndă	41	650– 810	721,80±5,37	34,40	4,74

categorie, cu tendinţă clară de variabilitate spre straturile mari (tabelul nr. 1, 2 şi 4).

Greutatea prezintă nivele valorice foarte apropiate pentru cele două serii de femei, avînd indici de variabilitate foarte mari, indicatori ai neomogenităţii seriilor studiate, explicabil şi prin determinismul multifactorial al acesteia (tabelul nr. 1).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Indicele Rohrer, considerat ca un indicator al gradului de robusticitate corporală, încadrează cele două serii de femei în categoria eutrofică a scării de clasificare Rohrer, dar spre limita ei inferioară. Pentru seria I de femei, aceasta se susține de o predominanță a aceleiași categorii în

Tabelul nr. 3

Variabilitatea indicilor conformativi somatici pentru seriile de femei din comunitatea Peștera – culoarul Bran

Indici conformativi somatici	N	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm\sigma$	V
Seria I					
Indicele Rohrer	36	0,90 – 1,90	1,40±0,03	1,19	13,57
Indicele cormic	36	50,50 – 55,50	53,40±0,18	1,12	2,09
Indicele lărgimii umerilor	36	21,00 – 24,50	22,75±0,16	0,98	4,30
Indicele lărgimii bazinului	36	15,00 – 21,00	17,13±0,18	1,13	6,59
Indicele lărgimii coapselor	36	17,00 – 23,00	19,98±0,20	1,23	6,15
Indicele acromio-iliac	36	65,00 – 87,00	76,84±0,90	5,42	7,05
Indicele DAPT/DTT	36	60,00 – 84,00	72,92±0,98	5,92	8,11
Indicele circumferinței toracice	36	47,00 – 58,00	52,47±0,52	3,15	6,00
Indicele înălțimii anterioare a trunchiului	36	26,00 – 32,50	29,30±0,21	1,26	4,30
Indicele de lungime al membrului superior	36	42,00 – 46,50	43,39±0,20	1,22	2,81
Indicele de lungime al membrului inferior	36	43,00 – 49,60	46,08±0,21	1,27	2,75
Seria II					
Indicele Rohrer	40	1,10 – 1,70	1,41±0,02	0,13	9,21
Indicele cormic	40	51,50 – 55,50	53,32±0,15	1,00	1,87
Indicele lărgimii umerilor	40	21,00 – 23,50	22,58±0,11	0,71	3,14
Indicele lărgimii bazinului	40	14,00 – 19,00	17,12±0,14	0,90	5,25
Indicele lărgimii coapselor	40	17,00 – 25,00	20,17±0,18	1,20	5,94
Indicele acromio-iliac	40	65,00 – 87,00	78,40±0,61	3,86	4,92
Indicele DAPT/DTT	40	60,00 – 76,00	71,40±0,74	4,68	6,55
Indicele circumferinței toracice	40	48,00 – 57,00	52,22±0,38	2,41	4,61
Indicele înălțimii anterioare a trunchiului	40	26,00 – 52,00	29,78±0,20	1,27	4,26
Indicele de lungime al membrului superior	40	42,00 – 46,50	43,55±0,16	1,07	2,45
Indicele de lungime al membrului inferior	40	43,00 – 48,00	45,70±0,16	1,05	2,29

repartiția absolută și relativă, în timp ce pentru a doua serie preponderența aparține aproape la paritate categoriilor eutrofică și subeutrofică, tendința generală de variație fiind însă spre supraeutrofie (tabelele nr. 3 și 5).

DIMENSIUNILE ȘI INDICII CONFORMATIVI AI TRUNCHIULUI

Statura șezîndă este caracterizată prin valori medii nesemnificativ diferențiate pentru cele două serii de femei, și anume de 840,55±5,57 pentru seria I și de 842,82±4,07 pentru seria II (tabelele nr. 1 și 2).

Indicele cormic prezintă valori medii foarte apropiate pentru cele două serii de femei, nesemnificativ diferențiate, și anume de 53,40±0,18 pentru seria I și de 53,32±0,15 pentru cealaltă serie, valori încadrate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

în categoria trunchiurilor mijlocii metriocormes a scării de clasificare Giuffrida-Ruggeri.

În ceea ce priveşte repartiţia absolută şi relativă a acestui indice în scara Giuffrida-Ruggeri, este consemnată aceeaşi situaţie pentru ambele serii de femei, şi anume predominanţa categoriei mijlocii de trunchiuri metriocormes (tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 4

Variabilitatea relativă şi absolută a staturii pentru seriile de femei I şi II din comunitatea Peştera — culoarul Bran

Scara Martin		Seria I		Seria II	
		N	%	N	%
Foarte mică	× — 139,9	—	—	—	—
Mică	140 — 148,9	4	11,11	2	4,87
Submijlocie	149 — 152,9	5	13,88	7	17,07
Mijlocie	153 — 155,9	6	16,66	8	19,51
Supramijlocie	156 — 158,9	9	25,00	12	29,26
Mare	159 — 167,9	11	30,55	11	26,82
Foarte mare	168 — 186,9	1	2,77	1	2,43

Tabelul nr. 5

Variabilitatea relativă şi absolută a indicelui Rohrer pentru seriile de femei I şi II din comunitatea Peştera — culoarul Bran

Scara Rohrer		Seria I		Seria II	
		N	%	N	%
Hipotrofie	× — 1,19	4	11,11	1	2,50
Subeutrofie	1,20 — 1,34	9	25,00	15	37,50
Eutrofie	1,35 — 1,54	14	38,88	14	35,00
Supraeutrofie	1,55 — 1,69	7	19,44	8	20,00
Hipertrofie	1,70 — ×	2	5,55	2	5,00

Indicele înălţimii anterioare a trunchiului atestă predominanţa la paritate a trunchiurilor medii şi lungi pentru prima serie de femei şi în exclusivitate a trunchiurilor lungi pentru cea de-a doua serie de femei, nivelele medii valorice ale acestui indice situîndu-se în ambele cazuri la limita superioară a categoriei de trunchiuri mijlocii.

Indicele de lărgime al umerilor indică preponderenţa categoriei de umeri mijlocii şi laţi pentru prima serie de femei şi a categoriei de umeri mijlocii pentru cea de-a doua, atestate de nivelele valorice medii încadrate spre limita superioară a categoriei mijlocii pentru primul caz şi în centrul categoriei respective pentru cel de-al doilea caz.

Indicele de lărgime al bazinului consemnează predominanţa bazinelor mijlocii pentru prima serie de femei şi a bazinelor largi (tipic feminine) pentru cea de-a doua serie, susţinute de nivele valorice medii ale seriilor respective, încadrate în categoria bazinelor mijlocii inspre limita lor superioară.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Variabilitatea de valori absolute și relative a unor indici conformativi somatici pentru seriile I și II de femei din comunitatea Peștera – culoarul Bran

Indici conformativi somatici		N	%	N	%	N	%
Indicele cormic		brahicormes până la 52,0		metriocormes 52,1–54,0		macrocormes peste 54,1	
	Seria I	5	13,88	20	55,55	11	30,55
	Seria II	2	5,00	23	57,50	15	37,50
Indicele de lărgime al umerilor		umeri strîmți până la 21,9		umeri mijlocii 22,0–23,0		umeri lați peste 23,1	
	Seria I	9	25,00	13	36,11	14	38,88
	Seria II	11	27,50	20	50,00	9	22,50
Indicele de lărgime al bazinului		bazin îngust până la 16,4		bazin mijlociu 16,5–17,5		bazin larg peste 17,6	
	Seria I	3	8,33	19	52,77	14	38,88
	Seria II	3	7,50	16	40,00	21	52,50
Indicele de lărgime al coapselor		coapse înguste până la 17,9		coapse mijlocii 18,0–19,9		coapse largi peste 20,0	
	Seria I	1	2,77	12	33,33	23	63,88
	Seria II	1	2,50	13	32,50	26	65,00
Indicele acromioiliac		trunchi trapezoid până la 69,9		trunchi intermediar 70,0–74,9		trunchi rectangular peste 75,0	
	Seria I	3	8,33	8	22,22	25	69,44
	Seria II	1	2,50	8	20,00	31	77,50
Indicele de înălțime anterioară a trunchiului		trunchi scurt până la 27,9		trunchi mediu 28,0–29,9		trunchi lung peste 30,0	
	Seria I	2	5,55	17	47,22	17	47,22
	Seria II	1	2,50	12	30,00	27	67,50
Indicele perimetrului toracic		torace strîmt până la 50,9		torace mediu 51,0–55,9		torace larg peste 56,0	
	Seria I	12	33,33	16	44,44	8	22,22
	Seria II	11	27,50	24	60,00	5	12,50
Indicele de lungime al membrului superior		membru superior scurt până la 44,9		membru superior mijlociu 45,0–46,9		membru superior lung peste 47,0	
	Seria I	27	75,0	9	25,0	—	—
	Seria II	36	90,0	4	10,0	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Indicele de lărgime al coapselor înregistrează pentru prima serie de femei o valoare medie situată la limita superioară a categoriei de coapse mijlocii, însoţită de o evidentă preponderenţă a categoriei de coapse largi, în timp ce pentru următoarea serie valoarea medie a acestui indice se susţine net printr-o dominare a categoriei de coapse largi.

Tabelul nr. 7

Repartiţia absolută şi relativă a femeilor în raport cu tipul constituţional din Peştera – culoarul Bran

Diferenţiere	Morfie ±	Tip constituţional	NI	%	NII	%
Armonici $N_I = 15 = 41,66\%$ $N_{II} = 27 = 67,50\%$	Megamorfi $N_I = 4 = 26,66\%$ $N_{II} = 12 = 44,44\%$	Paralongilini	1	2,77	4	10,00
		Paramediolini	1	2,77	1	2,50
		Parabrevilini	2	5,55	7	17,50
	Mediomorfi $N_I = 1 = 6,66\%$ $N_{II} = 0$	Paralongilini	—	—	—	—
		Paramediolini	1	2,77	—	—
		Parabrevilini	—	—	—	—
	Micromorfi $N_I = 10 = 66,66\%$ $N_{II} = 15 = 55,55\%$	Paralongilini	4	11,11	6	15,00
		Paramediolini	2	5,55	3	7,50
		Parabrevilini	4	11,11	6	15,00
Disarmonici $N_I = 21 = 58,33\%$ $N_{II} = 13 = 32,5\%$	Megamorfi $N_I = 11 = 52,38\%$ $N_{II} = 6 = 46,15\%$	Dolicotipi	2	5,55	2	5,00
		Mediotipi	3	8,33	1	2,50
		Brahitipi	6	16,66	3	7,50
	Mediomorfi $N_I = 1 = 6,66\%$ $N_{II} = 0$	Dolicotipi	1	2,77	—	—
		Mediotipi	—	—	—	—
		Brahitipi	—	—	—	—
	Micromorfi $N_I = 9 = 42,85\%$ $N_{II} = 7 = 53,84\%$	Dolicotipi	7	19,44	2	5,00
		Mediotipi	2	5,55	2	5,00
		Brahitipi	—	—	3	7,50

Indicele acromio-iliac indică o predominanţă atît în ceea ce priveşte nivelele valorice medii seriale, cît şi repartiţia absolută şi relativă a categoriei de trunchiuri rectangulare, tipic feminine.

Indicele perimetrului toracic atestă pentru seriile luate în studiu nivele medii valorice încadrabile în categoria de torace mediu ca dimensionare, spre limita inferioară a categoriei respective, fapt confirmat şi de preponderenţa aceleiaşi categorii în repartiţia absolută şi relativă (tabelul nr. 3).

Indicele de lungime al membrului superior încadrează ambele serii, atît prin nivelele lor valorice medii, cît şi prin repartiţia lor în scara de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

clasificare respectivă, în categoria de membre superioare scurte (tabelul nr.3).

Indicele de lungime al membrului inferior prezintă nivele valorice nesemnificativ diferențiate între cele două serii de femei (tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 8

Repartiția absolută și relativă detaliată a femeilor în raport cu cele trei tipuri constituționale principale din Peștera—culoarul Bran

Armonici	Paralongilini (Lo)		Paramediolini		Parabrevilini (Br)	
	N	%	N	%	N	%
	1	6,66	1	6,66	2	13,33
	—	—	1	6,66	—	—
	4	26,66	2	13,33	4	26,66
N_I Total	5	33,33	4	26,66	6	40,00
	4	14,81	1	3,70	7	25,92
	—	—	—	—	—	—
	6	22,22	3	11,11	6	22,22
N_{II} Total	10	37,03	4	14,81	13	48,14
Disarmonici	Dolicotipi (Dol)		Mediotipi		Brahitipi (Bra)	
	N	%	N	%	N	%
	2	9,52	3	14,28	6	28,57
	1	4,76	—	—	—	—
	7	33,33	2	9,52	—	—
N_I Total	10	47,61	5	23,80	6	28,57
	2	15,38	1	7,69	3	23,07
	—	—	—	—	—	—
	2	15,38	2	15,38	3	23,07
N_{II} Total	4	30,76	3	23,07	6	46,14

FIZIONOMIA CONSTITUȚIONALĂ

Din datele cuprinse în tabelele nr. 7, 8, 9 și 10 se pun în evidență următoarele aspecte ale tipologiei constituționale a femeilor din comunitatea Peștera :

— pentru prima serie de femei, avînd deci în ascendență trei generații parentale originare din comunitatea respectivă, se consemnează frecvența prioritară a formelor constituționale disarmonice (58,33%) față de cele armonice (41,66%).

— pentru cea de-a doua serie de femei, avînd în ascendență generații incluzînd elemente străine comunității respective, se pune în evidență o dominare netă a formelor armonice (67,50%) față de formele disarmonice, situație total opusă primei serii de femei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În ceea ce priveşte masa somatică, se înregistrează următoarele aspecte :

— în cadrul constituţiilor armonice predomină formele micromorfe, în mod mai net pentru prima serie de femei în raport cu cea de-a doua ;

— în cadrul constituţiilor disarmonice predomină categoriile de megamorfi pentru prima serie de femei (52,38%) şi de micromorfi pentru cea de-a doua serie (53,84%).

În ceea ce priveşte principalele tipuri constituţionale, se constată că pentru constituţiile armonice există o orientare relativ preferenţială pentru tipurile breviline pentru ambele serii de femei, în timp ce în cadrul constituţiilor disarmonice pentru prima serie de femei predomină categoria dolicotipi, iar pentru cealaltă serie brahitipi.

În general vorbind, prima serie de femei prezintă o dominanţă a formelor înalte şi zvelte, categoriile longilini sau dolicotipi (41,66%), iar cea de-a doua serie o dominanţă a formelor brevilini şi brahitipi (47,50%) deci o tipologie constituţională îndesată.

CONCLUZII

Din punctul de vedere al dimensiunilor şi al conformaţiei somatice, populaţia feminină a comunităţii Peştera se încadrează în tipologia somatică a populaţiilor din culoarul Bran.

În ceea ce priveşte seriile studiate de noi, avînd o ascendenţă variată, se consemnează o tendinţă de diferenţiere între ele, care poate merge uneori pînă la semnificaţie, cum este cazul pentru următoarele dimensiuni : diametrul biacromial, trohanterion — sol, circumferinţă abdomen (semnificativ mai mari pentru seria de femei 4/4) şi suprasternale — plan aşezat, xifoid — plan aşezat, epigastric — sol, circumferinţă şold şi circumferinţă coapsă (semnificativ mai mare pentru seria cu ascendenţi 3/4, 2/4, 1/4).

Din punctul de vedere al fizionomiei constituţionale, se remarcă o dominare a constituţiilor longilin-disarmonice pentru prima serie de femei şi a constituţiilor brevilin-armonice pentru cea de-a doua serie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 9

Grafic general de referință (GG) pentru seria sintetică de femei din Peștera $\bar{X}$ = 1569,18; σ = 54,78; raport fundamental = 1,10

Grade	St	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	DAPTo	DTTo	DTAb	PmTo	PmAb
+ 10										
+ 9										
+ 8										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	1734	593	169	424	796	207	392	304	915	775
	1717,5	587,6	167,5	420,1	788,8	205,1	388,4	301,2	906,7	768,0
+ 4	1701,0	582,2	166,0	416,2	781,6	203,2	384,8	294,4	898,4	761,0
	1684,5	576,8	164,5	412,3	774,4	201,3	381,2	295,6	890,1	754,0
+ 3	1668,0	571,4	163,0	408,4	767,2	199,4	377,6	292,8	881,8	747,0
	1651,5	566,0	161,5	404,5	760,0	197,5	374,0	290,0	873,5	740,0
+ 2	1635,0	560,6	160,0	400,6	752,8	195,6	370,4	287,2	865,2	733,0
	1618,5	555,2	158,5	396,7	745,6	193,7	366,8	284,4	856,9	726,0
+ 1	1602,0	549,8	157,0	392,8	738,4	191,8	363,2	281,6	848,6	719,0
	1585,5	544,4	155,5	388,9	731,2	189,9	359,6	278,8	840,3	712,0
BB	1569	539	154	385	724	188	356	276	832	705
	1552,5	533,6	152,5	381,1	716,8	186,1	352,4	273,2	823,7	698,0
— 1	1536,0	528,2	151,0	377,2	709,6	184,2	348,8	270,4	815,4	691,0
	1519,5	522,8	149,5	373,3	702,4	182,3	345,2	267,6	807,1	684,0
— 2	1503,0	517,4	148,0	369,4	695,2	180,4	341,6	264,8	798,8	677,0
	1486,5	512,0	146,5	365,5	688,0	178,5	338,0	262,0	790,5	670,0
— 3	1470,0	506,6	145,0	361,6	680,8	176,6	334,4	259,2	782,2	663,0
	1453,5	501,2	143,5	357,7	673,6	174,7	330,8	256,4	773,9	656,0
— 4	1437,0	495,8	142,0	353,8	666,4	172,8	327,2	253,6	765,6	649,0
	1420,5	490,4	140,5	349,9	659,2	170,9	323,6	250,8	757,3	642,0
RMi	1404	485	139	346	652	169	320	248	749	635
— 6										
— 7										
— 8										
— 9										
— 10										
Ma — Mi	330	108	30	78	144	38	72	56	166	140
Gd	33	10,8	3	7,8	14,4	3,8	7,2	5,6	16,6	14,0
Gd/2	16,5	5,40	1,5	3,9	7,2	1,9	3,6	2,8	8,3	7
Rf	1,10									

_____ Seria I
..... Seria II

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 10

Grafic general de referință (GG) pentru seria de femei din Peștera 4/4 $\bar{X}$ = 1570,94; σ = 61,38; raport fundamental = 1,11

Grade	St	IcTr	IcTo	IcAb	IMi	DapTo	DTTo	DtAb	PmTo	PmAb
+ 10										
+ 9										
+ 8										
+ 7										
+ 6										
RMa	1754,0	595,0	171,0	423,0	814,0	209,0	397,0	264,0	924,0	787,0
	1735,7	589,1	169,3	418,8	805,9	206,9	393,1	261,4	914,8	779,2
+ 4	1717,4	583,2	167,6	414,6	797,8	204,8	389,2	258,8	905,6	771,4
	1699,1	577,3	165,9	410,4	799,7	202,7	385,3	256,2	896,4	863,6
+ 3	1680,8	571,4	164,2	406,2	781,6	200,6	381,4	253,6	887,2	755,8
	1662,5	565,5	162,5	402,0	773,5	198,5	377,5	251,0	878,0	748,0
+ 2	1644,2	559,6	160,8	397,8	765,4	196,4	373,6	248,4	868,8	740,2
	1625,9	553,7	159,1	393,6	757,3	194,3	369,7	245,8	859,6	732,4
+ 1	1607,6	547,8	157,4	389,4	749,2	192,2	365,8	243,2	850,4	72,49
	1589,3	541,9	155,7	385,2	741,1	190,1	361,9	240,6	841,2	716,8
BB	1571	536	154	381	733	188	358	258	832	709
	1552,7	530,1	152,3	376,8	724,9	185,9	354,1	235,4	822,8	701,2
− 1	1534,4	524,2	150,6	372,6	716,8	183,8	350,2	232,8	813,6	693,4
	1516,1	518,3	148,9	368,4	708,7	181,7	346,3	230,2	804,4	685,6
− 2	1497,8	512,4	147,2	364,2	700,6	179,6	342,4	227,6	795,2	677,8
	1479,5	506,5	145,5	360,0	692,5	177,5	338,5	225,0	786,0	670,0
− 3	1461,2	500,6	143,8	355,8	684,4	175,4	334,7	222,4	776,8	662,2
	1442,9	494,7	142,1	351,6	676,3	173,3	330,6	219,8	767,6	654,4
− 4	1424,6	488,8	140,4	347,4	668,2	171,2	326,8	217,2	758,4	646,6
	1406,3	482,9	138,7	343,2	660,1	169,1	322,9	214,6	749,2	638,8
RMi	1388,0	477,0	137,0	339,0	652,0	167,0	319,0	212,0	740,0	631,0
− 6										
− 7										
− 8										
− 9										
− 10										
Ma−Mi	366	118	34	84	162	42	78	52	184	156
Gd	36,6	11,8	3,4	8,4	16,2	4,2	7,8	5,2	18,4	15,6
Gd/2	18,3	5,9	1,7	4,2	8,1	2,1	3,9	2,6	9,2	7,8

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CONSIDÉRATIONS CONCERNANT LA VARIABILITÉ CONFORMATIVE-SOMATIQUE ET CELLE DE LA PHYSIONOMIE CONSTITUTIONNELLE DE CERTAINES SÉRIES FÉMININES DE LA COMMUNAUTÉ VILLAGEOISE DE PEȘTERA — COULOIR DE BRAN

RÉSUMÉ

Le présent travail représente une nouvelle contribution dans le sens de la définition complexe des populations d'altitude de notre pays, à savoir les populations du couloir de Bran.

On a considéré deux séries de femmes, différenciées sous l'aspect de l'origine des ascendants, et on a mis en évidence deux aspects essentiels :

— au point de vue somatique et conformatif, cette population vient s'encadrer dans la typologie somatique des populations du couloir de Bran ayant évidemment une série de particularités ;

— au point de vue de la physionomie constitutionnelle, on constate pour la série des femmes ayant dans leur ascendance au moins trois générations parentales autochtones — de Peștera — une prédominance des constitutions longilignes dysharmoniques, tandis que pour l'autre série — celle ayant dans son ascendance des éléments étrangers à la communauté Peștera — on enregistre une prédominance des constitutions brévilignes harmoniques.

BIBLIOGRAFIE

1. Brian L., *Tecnica ed applicazione degli antropometrogrammi par delle schede constituzionalistiche individuali*, Arch. per l'Antrop. e la Ethnologia, 1965, **XCV**.
2. Necrasov O., Roșca M.-E., Lazăr A., Petrovici O., *Conformația corporală și variabilitatea ei dimorfică la populația din Fundata*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*, 161—169.
3. Olivier G., *Pratique anthropologique*, Masson, Paris, 1960.
4. Pop-Grințescu S., Vlădescu M., Enăchescu Th., *Fizionomia constituțională a populației din satul Șirnea*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, *2*, 193—205.
5. Pop-Grințescu S., Vlădescu M., Enăchescu Th., *Fizionomia constituțională a populației din satul Sohodol*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*, 165—174.
6. Radu E., Schmidt H., *Variabilitatea somatică a populației din satul Șimon*, St. cerc. antropol., 1967, **4**, *1*, 48—53.
7. Radu E., Vlădescu M., Rudescu Al., *Considérations sur la variabilité somatique de la population des villages de Șimon et de Moeciu de Sus*, Ann. roum. Anthropol., 1967, **4**, 53—61.
8. Radu E., *Fizionomia constituțională a seriei de femei din comunitatea Măgura — culoarul Bran*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *2*, 145—149.
9. Radu E., Roșeteanu O., *Considerații preliminare asupra variabilității conformativ-somatice a unei serii de femei din comunitatea Măgura — culoarul Bran*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *1*.

Centrul de cercetări antropologice
București

Primit în redacție la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDIUL ANTROPOLOGIC AL UNEI POPULAȚII GERMANE DIN MUNȚII BANATULUI

DE

HORST SCHMIDT

572.5

Cu aproape un secol și jumătate în urmă, mai bine zis în anul 1827, în Banat, aflat atunci sub ocupația Imperiului austriac, au fost aduse, în vederea exploatării fondului forestier, primele familii din Boemia și localizate în zona Munților Banatului: cehi care au format sate atît la Dunăre, cît și în Munții Almăjului și germani colonizați în Masivul Semenic. Au pornit de la Viena, pe Dunăre, pînă în apropierea orașului iugoslav Bela Crkva și au continuat drumul cu căruțele peste munți pe la Șopot, Bozovici, Teregova spre Valea Timișului. În apropiere de Slatina Timiș, unde întregul grup de coloniști își făcuse adăpost peste iarna anului 1827/1828, o parte din ei au rămas definitiv, fundînd satul Sadova Veche. Restul grupului a fost repartizat spre locurile anume amenajate la poalele Semenicului, fundînd patru sate. Din cauza lipsurilor și a nemulțumirilor inițiale, după numai 5 ani cele patru sate au fost părăsite, populația răsfirîndu-se prin satele din Cîmpia Banatului. Aici însă, datorită unor puternice epidemii, o parte din această populație s-a reîntors la satele părăsite cu un an în urmă. Numai satul Wolfswiese, din cauza climatului aspru și a lipsei de apă, nu a mai fost reînființat. Celelalte trei sate, și anume Brebu Nou, Gărîna și Lindenfeld, fac obiectul articolului de față.

Brebu Nou, cel mai mare dintre ele, cu o populație de peste 1 000 de locuitori, se află așezat la o altitudine de 884 m la confluența celor trei izvoare ale Timișului. În apropiere, la o altitudine ceva mai mare (955 m) se află al doilea sat ca mărime, și anume Gărîna (circa 900 locuitori). Lindenfeld (798 m), cel mai mic (sub 200 locuitori), este așezat departe de celelalte două și legat de acestea doar prin poteci anevoios de parcurs, care deseori iarna sînt impracticabile. De aceea, din punct de vedere economic, satul Lindenfeld este legat de satele românești Poiana și Buchin, de care aparține de fapt din punct de vedere administrativ. În ceea ce privește arealul de căsătorie, situația se prezintă cu totul altfel.

ST. CERC. ANTROPOL., 1974, T. 11, NR. 1, P. 31–47

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Faptul că această populaţie este de religie catolică şi vorbeşte limba germană a făcut, ca în trecut, arealul de căsătorie să fie limitat, deosebindu-se din acest punct de vedere două izolate : unul mai mare, format din satele Brebu Nou şi Gărîna, şi altul foarte mic, Lindenfeld. Între cele două izolate delimitate printr-o graniţă geografică, cazurile de căsătorie sînt rare. Datorită acestor cauze şi numărului mic de locuitori, în satul Lindenfeld aria alegerii partenerului era extrem de limitată, de-a lungul generaţiilor producîndu-se căsătorii între rude mai apropiate sau îndepărtate, ceea ce a făcut ca indicele de consangvinitate a acestei populaţii să crească continuu. Aceasta, probabil, este şi cauza unor fenomene mai deosebite din cadrul populaţiei respective, fenomene de care ne vom ocupa însă într-o lucrare viitoare.

În ultimul timp, datorită modernizării unor căi de acces, dar mai ales prin crearea unor noi locuri de muncă şi prin integrarea acestei populaţii în procesul de industrializare a ţării, asistăm la un proces de spargere treptată a acestor izolate.

Majoritatea bărbaţilor din satele Brebu Nou şi Gărîna lucrează în cadrul întreprinderilor siderurgice din Reşiţa, iar cei din Lindenfeld la fabrica de mobilă din Caransebeş. Puţini sînt cei ce lucrează la exploatarea forestieră. Femeile sînt casnice.

Am considerat util acest studiu pentru cunoaşterea fondului biologic al acestei populaţii încă înainte de a se produce amestecul caracteristic epocii noastre. De aceea, studiul izolatelor umane, acolo unde ele mai există, constituie o urgenţă de prim ordin, ştiind că într-un viitor apropiat ele vor dispărea.

MATERIAL ŞI METODĂ

Au fost studiaţi doar indivizii între 20 şi 50 de ani şi care de cel puţin trei generaţii erau din satul respectiv, încercîndu-se astfel crearea unor loturi specifice fiecărui sat pentru a se putea surprinde posibilele linii evolutive independente. Loturile au fost alcătuite în satul Gărîna din 81 bărbaţi şi 87 femei, în satul Brebu Nou din 94 bărbaţi şi 88 femei, iar în satul Lindenfeld, datorită numărului mic de locuitori, din 40 bărbaţi şi 39 femei.

S-au făcut testele de semnificaţie (T) pentru fiecare caracter în parte, comparîndu-se satele două cîte două. Rezultatele sînt redate în figurile 1, 2 şi 3. În aceste figuri, ordinea celor 40 de caractere este aceeaşi ca şi în tabelele nr. 1—4, adică se începe cu g—op şi se continuă cu restul măsurătorilor masivului cefalo-facial, urmînd apoi indicii respectivi. După linia de demarcaţie centrală sînt plasate în continuare măsurătorile corporale şi indicii corporali. De la valorile de 1,97, 2,60 şi 3,33 încep deosebirile semnificative cu o probabilitate de eroare de 5, 1 şi, respectiv, 0,1 %.

REZULTATE

Calota cefalică. În afară de t—v, întreaga calotă se înscrie în limita categoriei mari. Astfel g—op este incipient lung, distanţa dintre euri-oane este mare, iar fruntea este largă, la bărbaţi chiar spre foarte largă (tabelele nr. 1 şi 2). În ceea ce priveşte înălţimea calotei, majoritatea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

valorilor cad în categoria medie, la femei însă spre limita superioară a acesteia. Indicele cefalic ne indică în general o brahicefalie spre hiperbrahicefalie. Calotele se caracterizează și printr-o hipsicefalie moderată, precum și prin tapeinocefalie. Indicele fronto-parietal se clasează cu o mare frecvență în categoria eurimetopă. Caracterele ectoscopice ale calotei se referă la forma occipitalului, care cel mai adesea este mijlociu de bombat, uneori însă și bombat (în special la bărbați).

Caracterele masivului facial. Populația se caracterizează prin fețe lungi și mijlociu de late. Astfel dimensiunile masivului facial propriu-zis (n—sto) este în majoritate foarte înalt. Înaltă, uneori chiar foarte înaltă, este și distanța dintre nasion și gnation. Atît distanța bigoniacă, cît și cea bizigomatică se încadrează în partea superioară a categoriei mijlocii. Avînd în vedere aceste dimensiuni, majoritatea fețelor vor fi leptoprosope, fiind urmate de cele mezo- și hiperleptoprosope. Atît indicele jugomandibular, cît și cel fronto-jugal se repartizează majoritar în categoria medie.

Lățimea nasului este mijlocie sau îngustă, distanța dintre nasion și subnazale fiind aproape întotdeauna lungă sau foarte lungă. Astfel și indicele nazal indică în cele mai multe cazuri un nas îngust, uneori foarte îngust sau, din contră, mijlociu.

Caracterele somatoscopice (tabelul nr. 5). Conturul facial la bărbați este în majoritate dreptunghiular sau oval; la femei predomină forma ovală, urmată de cea dreptunghiulară. Fanta palpebrală are o deschidere medie, mai rar îngustă, orientarea ei fiind mijlocie, uneori oblică. Forma buzei dermice superioare, văzută din profil, este dreaptă sau concavă; văzută din față, este concavă și dreaptă la femei și convexă la bărbați. Malarele au o orientare medie, uneori frontală, fiind mijlociu de reliefate. Bărbia are o poziție intermediară; mentonul este conturat la bărbați și mijlociu de conturat la femei, arcul mandibular fiind mijlociu de oblic, adesea chiar oblic. Regiunea nazală se caracterizează la bărbați printr-un profil drept, uneori convex sau ondulat, un septum orizontal, o rădăcină mijlocie sau îngustă, așezată înalt față de ochi și intermediar față de frunte. La femei profilul este în genere drept, septumul orizontal sau ascendent, rădăcina putînd fi lată, mijlocie sau îngustă și avînd o poziție înaltă sau mijlocie față de ochi și față de frunte.

Pigmentația. Predomină masiv ochii de culoare deschisă, în special cei albaștri, atingînd proporții în jur de 45%. Excepție fac doar femeile de la Lindenfeld, la care predomină culorile cenușie și verde. Și în culoarea părului se observă un anumit grad de depigmentare. Deși predomină culorile brune, totuși frecvența părului blond sau castaniu trece de 30%.

Măsurători și indici corporali (tabelele nr. 3 și 4). În satele Brebu Nou și Gărîna staturile sînt preponderent mari, însă cu destule cazuri în care pot oscila între categoria supra- și submijlocie. Indicele Rohrer se plasează majoritar în categoria eutrofă cu tendințe spre subeutrofie (în special la bărbați). Trunchiul raportat la statură este metriocorm, adesea și macrocorm. Raportați la statură, la ambele sexe umerii sînt relativ largi, bazinele relativ înguste, toracele fiind în general mijlociu de dezvoltat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea dimensiunilor calotei cefalice și a masivului facial

Caracterul	Satul	♂ amplitudine	♂ M	♂ m	♂ σ	♂ v	♀ amplitudine	♀ M	♀ m	♀ σ	♀ v
g — op	Gărîna	174—202	187,0	0,67	6,07	3,23	167—191	178,8	0,63	5,89	3,29
	Brebu Nou	176—204	186,6	0,62	6,06	3,25	167—193	177,6	0,60	5,64	3,18
	Lindenfeld	179—194	187,4	0,73	4,60	3,45	167—188	177,9	0,76	4,73	2,66
eu — eu	Gărîna	147—167	157,5	0,48	4,33	2,75	140—163	152,1	0,53	4,94	3,25
	Brebu Nou	148—166	158,6	0,47	4,54	2,86	142—163	153,5	0,46	4,30	2,81
	Lindenfeld	147—168	158,2	0,88	5,54	3,50	144—164	152,5	0,73	4,48	2,93
ft — ft	Gărîna	97—127	113,0	0,74	6,68	5,91	99—127	107,8	0,61	5,65	5,24
	Brebu Nou	99—128	112,2	0,71	6,94	6,19	96—120	108,2	0,59	5,53	5,11
	Lindenfeld	97—123	110,4	0,89	5,64	5,11	99—124	108,7	0,81	5,06	4,65
zy — zy	Gărîna	131—155	142,7	0,55	4,91	3,44	121—147	133,8	0,55	5,15	3,84
	Brebu Nou	131—157	142,5	0,59	5,72	4,01	127—149	135,2	0,44	4,13	3,05
	Lindenfeld	133—153	142,8	0,78	4,96	3,47	125—149	136,0	0,92	5,77	4,24
go — go	Gărîna	97—120	109,4	0,55	4,97	4,54	86—111	100,9	0,54	5,07	5,02
	Brebu Nou	95—120	109,1	0,62	6,03	5,53	92—117	102,1	0,51	4,74	4,64
	Lindenfeld	101—124	109,5	0,73	4,60	4,20	91—113	103,3	0,94	5,86	5,67

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

n — gn	Gărîna	108—139	126,9	0,75	6,79	5,35	104—137	115,5	0,67	6,22	5,38
	Brebu Nou	103—146	127,2	0,72	7,02	5,51	107—131	117,7	0,59	5,47	4,64
	Lindenfeld	114—139	126,9	1,00	6,30	4,97	102—135	117,3	1,12	6,65	5,67
n — sto	Gărîna	70— 87	78,3	0,55	4,77	6,10	60— 81	71,9	0,45	4,16	5,78
	Brebu Nou	63— 87	79,3	0,46	4,46	5,63	64— 87	73,7	0,42	3,93	5,32
	Lindenfeld	70— 90	79,2	0,75	4,74	5,98	65— 85	73,4	0,60	3,54	4,82
n — sn	Gărîna	50— 64	56,9	0,44	3,95	6,94	47— 60	53,5	0,36	3,33	6,23
	Brebu Nou	46— 66	57,3	0,44	4,24	7,39	42— 62	54,2	0,41	3,84	7,09
	Lindenfeld	49— 65	57,3	0,65	4,11	7,17	47— 61	53,5	0,51	3,19	5,97
al — al	Gărîna	27— 41	33,7	0,33	3,00	8,91	22— 38	31,5	0,30	2,77	8,79
	Brebu Nou	29— 41	33,3	0,26	2,50	7,48	27— 36	31,3	0,23	2,13	6,80
	Lindenfeld	30— 39	34,3	0,45	2,84	8,27	27— 39	32,1	0,45	2,81	8,75
t — v	Gărîna	108—136	120,7	0,54	4,86	4,02	105—126	117,2	0,50	4,66	3,97
	Brebu Nou	113—137	122,8	0,47	4,56	3,71	109—129	118,7	0,45	4,21	3,55
	Lindenfeld	115—133	122,1	0,63	3,99	3,26	108—128	117,3	0,77	4,79	4,08
Lungime ureche	Gărîna	55— 74	63,9	0,47	4,23	6,62	51— 70	59,2	0,34	3,20	5,39
	Brebu Nou	66— 74	65,2	0,37	3,62	5,55	50— 73	59,4	0,39	3,63	6,10
	Lindenfeld	51— 71	63,0	0,64	4,06	6,44	49— 67	58,5	0,62	3,85	6,58
Lăţime ureche	Gărîna	30— 46	36,6	0,37	3,30	9,03	28— 39	32,9	0,26	2,47	7,50
	Brebu Nou	31— 58	37,7	0,54	5,29	14,02	30— 39	32,9	0,26	2,41	7,32
	Lindenfeld	30— 41	34,5	0,38	2,39	6,93	25— 36	31,7	0,48	3,00	9,48

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Variabilitatea indicilor cefalo-faciali

Caracterul	Satul	♂ amplitudine	♂ M	♂ m	♂ σ	♂ v	♀ amplitudine	♀ M	♀ m	♀ σ	♀ v
eu — eu / g — op	Gărîna	77,6—94,5	84,0	0,35	3,15	3,75	77,5—94,5	85,2	0,34	3,20	3,76
	Brebu Nou	77,5—91,0	85,0	0,30	2,90	3,41	80,1—92,4	86,4	0,34	3,16	3,66
	Lindenfeld	75,7—89,3	84,4	0,58	3,70	4,38	80,2—91,4	85,8	0,43	2,69	3,13
t — v / g — op	Gărîna	57,4—70,1	64,3	0,28	2,56	3,98	57,5—72,6	65,6	0,30	2,80	4,27
	Brebu Nou	57,6—74,2	65,8	0,27	2,67	4,05	62,4—75,0	66,9	0,29	2,68	4,01
	Lindenfeld	59,3—69,1	65,1	0,38	2,38	3,66	60,3—72,1	65,9	0,44	2,75	4,17
t — v / eu — eu	Gărîna	60,8—83,3	76,7	0,33	2,99	3,90	68,9—83,3	77,1	0,31	2,87	3,72
	Brebu Nou	71,1—83,7	77,5	0,30	2,91	3,76	71,0—82,6	77,5	0,28	2,62	3,38
	Lindenfeld	72,6—88,6	77,2	0,52	3,28	4,25	71,5—82,3	76,8	0,47	2,88	3,76
ft — ft / eu — eu	Gărîna	62,2—83,0	71,8	0,47	4,20	5,86	63,6—81,4	70,9	0,39	3,62	5,10
	Brebu Nou	64,3—79,3	70,6	0,42	4,00	5,66	65,2—78,2	70,6	0,36	3,36	4,76
	Lindenfeld	62,6—74,8	69,7	0,45	2,86	4,10	65,2—78,4	71,6	0,52	3,23	4,52
ft — ft / zy — zy	Gărîna	70,2—87,4	79,2	0,46	4,15	5,25	72,7—74,8	80,6	0,42	3,96	4,92
	Brebu Nou	69,4—92,4	78,8	0,51	4,94	6,27	73,3—90,2	80,1	0,43	4,09	5,10
	Lindenfeld	69,7—83,1	77,3	0,50	3,19	4,13	73,3—86,4	79,9	0,47	2,96	3,70
go — go / zy — zy	Gărîna	69,2—85,6	76,7	0,38	3,46	4,51	68,6—81,3	75,4	0,25	2,37	3,14
	Brebu Nou	70,3—85,4	76,6	0,36	3,50	4,58	66,7—82,0	75,5	0,33	3,11	4,11
	Lindenfeld	69,1—85,5	76,7	0,53	3,36	4,38	69,4—81,0	75,9	0,45	2,79	3,68
n — gn / zy — zy	Gărîna	71,5—101,4	88,9	0,57	5,14	5,78	78,2—97,7	86,3	0,48	4,41	5,11
	Brebu Nou	72,5—104,6	89,4	0,55	5,33	5,96	75,8—96,9	87,1	0,45	4,16	4,78
	Lindenfeld	79,3—99,2	88,9	0,83	5,28	5,94	76,6—98,4	85,5	0,85	4,86	5,69
n — sto / zy — zy	Gărîna	47,0—63,7	54,8	0,39	3,50	6,40	46,2—62,0	53,8	0,34	3,14	5,84
	Brebu Nou	44,4—65,2	55,7	0,36	3,45	6,20	46,3—64,2	55,0	0,47	4,34	7,90
	Lindenfeld	48,6—64,7	55,5	0,57	3,60	6,49	48,8—63,2	54,0	0,53	3,11	5,77
al — al / n — sn	Gărîna	44,3—74,1	59,4	0,70	6,26	10,55	43,1—70,8	59,1	0,63	5,88	9,95
	Brebu Nou	46,2—69,5	58,4	0,56	5,39	9,23	46,6—71,4	58,2	0,58	5,43	9,34
	Lindenfeld	47,6—73,4	60,1	1,01	6,40	10,65	45,9—73,0	60,3	0,95	5,94	9,86
Indice ureche	Gărîna	47,1—65,7	57,3	0,50	4,46	7,78	42,9—67,2	55,6	0,49	4,55	8,20
	Brebu Nou	48,6—88,7	57,9	0,83	8,03	13,86	46,9—64,9	5,53	0,40	3,72	6,73
	Lindenfeld	47,6—63,0	55,0	0,57	3,62	6,57	43,8—65,4	54,1	0,81	5,08	9,37

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Variabilitatea principalelor măsurători corporale

Caracterul	Satul	♂ amplitudine	♂ M	♂ m	♂ σ	♂ v	♀ amplitudine	♀ M	♀ m	♀ σ	♀ v
Statura	Gărîna	1536—1813	1694,9	6,88	61,55	3,63	1423—1777	1585,6	6,61	61,32	3,87
	Brebu Nou	1566—1865	1697,1	6,34	60,79	3,58	1453—1695	1582,2	5,47	51,28	3,24
	Lindenfeld	1567—1742	1670,5	8,28	52,40	3,14	1430—1699	1558,7	11,16	68,78	4,41
Şezinda	Gărîna	807— 981	898,3	3,47	31,06	3,46	777— 928	852,6	3,37	31,28	3,67
	Brebu Nou	841— 954	897,2	3,34	32,07	3,57	775— 910	846,1	2,72	25,52	3,02
	Lindenfeld	829— 958	881,8	4,59	29,06	3,30	764— 901	838,3	5,55	34,66	4,13
Greutatea	Gărîna	50— 83	67,1	0,93	8,18	12,20	38— 100	39,4	1,15	10,70	18,02
	Brebu Nou	50— 105	68,4	1,12	10,85	15,86	42— 89	61,1	1,09	10,19	16.69
	Lindenfeld	49— 83	65,2	1,56	9,84	15,10	47— 86	66,6	1,75	10,93	16,42
a — a	Gărîna	351— 436	391,7	1,90	17,15	4,38	323— 395	360,0	1,75	16,32	4,53
	Brebu Nou	333— 443	393,2	2,20	21,19	5,39	327— 399	361,9	1,88	17,64	4,87
	Lindenfeld	352— 428	392,9	2,43	15,37	3,91	323— 396	364,5	2,37	14,80	4,06
h — h	Gărîna	400— 482	436,1	2,10	18,83	4,32	359— 475	403,7	2,48	23,10	5,72
	Brebu Nou	349— 497	435,9	2,88	27,82	6,38	318— 497	408,8	2,93	27,47	6,72
	Lindenfeld	399— 499	438,2	3,73	23,27	5,31	379— 466	421,4	3,90	24,34	5,78
ic — ic	Gărîna	238— 319	282,9	1,84	16,34	5,79	238— 363	279,8	2,28	21,28	7,60
	Brebu Nou	242— 321	281,2	2,10	20,22	7,17	241— 327	279,0	2,15	20,07	7,19
	Lindenfeld	252— 317	282,2	2,22	14,06	4,98	246— 364	294,0	4,51	26,92	9,16
tro — tro	Gărîna	290— 372	326,9	1,81	16,02	4,90	283— 393	330,3	2,32	21,60	6,54
	Brebu Nou	280— 373	326,3	1,88	18,14	5,56	301— 400	333,7	2,37	22,24	6,66
	Lindenfeld	305— 399	329,8	2,88	18,22	5,52	309— 395	344,5	4,10	25,27	7,33
Circumferinţă torace	Gărîna	830—1090	934,5	5,57	49,51	5,30	700—1098	858,9	7,23	67,7	7,88
	Brebu Nou	800—1171	929,2	7,50	72,31	7,78	773—1055	871,4	6,97	64,6	7,42
	Lindenfeld	830—1080	942,5	10,24	64,77	6,87	795—1055	911,0	11,21	69,1	7,58
Circumferinţă şold	Gărîna	818—1050	923,0	6,10	33,91	5,84	820—1230	957,6	8,17	75,75	7,91
	Brebu Nou	815—1060	916,8	5,91	56,72	6,19	850—1170	963,6	8,34	77,36	8,03
	Lindenfeld	815—1060	916,2	9,74	60,81	6,64	870—1252	1033,0	15,88	99,18	9,60
Circumferinţă coapsă	Gărîna	410— 580	505,7	4,37	38,84	7,68	430— 642	539,9	5,38	49,87	9,24
	Brebu Nou	415— 589	502,8	4,77	45,49	9,05	460— 690	553,2	7,08	66,03	11,94
	Lindenfeld	420— 620	507,3	8,88	55,45	10,93	440— 729	595,4	10,75	67,16	11,28

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Variabilitatea indicilor corporali

Caracterul	Satul	♂ amplitudine	♂ M	♂ m	♂ σ	♂ v	♀ amplitudine	♀ M	♀ m	♀ σ	♀ v
Indice cormic	Gărîna	49,6--55,2	53,0	0,15	1,39	2,62	51,2—56,8	53,8	0,13	1,22	2,27
	Brebu Nou	50,4—56,3	52,9	0,13	1,28	2,43	51,0—55,7	53,5	0,12	1,16	2,17
	Lindenfeld	50,3—54,9	52,8	0,18	1,17	2,21	50,3—56,4	53,8	0,23	1,41	2,62
Indice Rohrer	Gărîna	1,11— 1,97	1,38	0,02	0,16	11,89	1,12—2,45	1,49	0,03	0,23	15,45
	Brebu Nou	0,95— 1,91	1,40	0,02	0,20	14,55	1,18—2,07	1,52	0,02	0,22	14,29
	Lindenfeld	1,03— 2,05	1,39	0,03	0,18	13,27	1,10—2,44	1,74	0,05	0,31	18,16
a — a / Statură	Gărîna	21,1—24,9	23,1	0,09	0,84	3,63	20,2—34,6	22,7	0,09	0,86	3,80
	Brebu Nou	20,2—26,0	23,2	0,12	1,13	4,90	21,1—25,1	22,9	0,10	0,93	4,07
	Lindenfeld	20,5—25,6	23,5	0,17	1,08	4,60	21,3—26,7	23,4	0,16	1,02	4,37
ic — ic / Statură	Gărîna	14,1—18,6	16,7	0,10	0,88	5,27	15,1—22,7	17,6	0,13	1,22	6,90
	Brebu Nou	14,9—20,4	16,6	0,10	1,00	6,02	15,3—21,3	17,6	0,13	1,25	7,06
	Lindenfeld	15,6—18,2	16,9	0,13	0,81	4,81	15,6—22,4	18,8	0,28	1,71	9,10
ic — ic / a — a	Gărîna	62,6—79,9	72,1	0,46	4,08	5,65	68,1—92,1	77,7	0,54	5,05	6,49
	Brebu Nou	62,5—85,7	71,6	0,44	4,25	5,94	64,4—90,8	77,0	0,54	5,02	6,52
	Lindenfeld	64,2—86,1	71,9	0,66	4,19	5,83	67,1—96,6	81,2	1,16	7,15	8,81
Circumferinţă torace / Statură	Gărîna	47,7—66,2	55,2	0,36	3,21	5,81	46,9—68,5	54,2	0,43	3,96	7,30
	Brebu Nou	45,5—62,1	54,6	0,41	3,95	7,22	47,1—66,3	55,1	0,44	4,12	7,48
	Lindenfeld	49,0—65,8	56,4	0,59	3,71	6,57	48,0—72,3	58,2	0,80	4,90	8,42
Circumferinţă şold / Statură	Gărîna	49,0—65,6	54,4	0,34	2,96	5,45	51,2—76,8	60,2	0,51	4,72	7,84
	Brebu Nou	47,9—62,0	54,1	0,33	3,17	5,87	53,3—57,5	60,9	0,53	4,89	8,02
	Lindenfeld	49,8—65,7	54,8	0,50	3,15	5,76	53,7—81,9	65,8	1,11	6,73	10,22
Circumferinţă coapsă / Statură	Gărîna	25,0—35,7	29,8	0,25	2,25	7,54	28,1—39,7	34,0	0,32	3,00	8,82
	Brebu Nou	24,5—34,8	29,6	0,28	2,69	9,08	29,3—42,9	34,7	0,35	3,27	9,41
	Lindenfeld	24,1—38,5	30,3	0,49	3,09	10,18	27,6—45,3	38,1	0,74	4,54	11,90

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5

Repartiția procentuală a caracterelor somatoscopice

Caracterul	Satul	Sexul	N	%	N	%	N	%	N	%
			plat		mijlociu		bombat			
Occipital	Gărîna	♂	5	6,2	39	48,8	36	45,0		
		♀	1	1,2	52	64,2	28	34,6		
	Brebu Nou	♂	4	4,3	51	54,8	38	40,9		
		♀	6	7,0	54	62,8	26	30,2		
	Lindenfeld	♂	—	—	25	62,5	15	37,5		
		♀	2	5,0	32	80,0	6	16,0		
			înaltă		mijlocie		joasă			
Poziția rădăcinii nasului față de frunte	Gărîna	♂	23	28,8	43	53,7	14	17,5		
		♀	44	50,6	40	46,0	3	3,4		
	Brebu Nou	♂	31	33,0	45	47,9	18	19,1		
		♀	43	48,9	40	45,4	5	5,7		
	Lindenfeld	♂	6	15,0	25	62,5	9	22,5		
		♀	12	30,0	21	52,5	7	17,5		
			înaltă		mijlocie		joasă			
Poziția rădăcinii nasului față de unghiul intern al ochiului	Gărîna	♂	42	52,5	29	36,3	9	11,2		
		♀	29	33,3	48	55,2	10	11,5		
	Brebu Nou	♂	66	70,2	22	23,4	16	6,4		
		♀	35	39,8	41	46,6	12	13,6		
	Lindenfeld	♂	12	30,0	24	60,0	4	10,0		
		♀	11	27,5	23	57,5	6	15,0		
			îngustă		mijlocie		lată			
Lățimea rădăcinii nasului	Gărîna	♂	31	38,8	32	40,0	17	21,2		
		♀	15	17,2	31	35,7	41	47,1		
	Brebu Nou	♂	37	39,4	32	34,0	25	26,6		
		♀	29	33,0	29	33,0	30	34,0		
	Lindenfeld	♂	10	25,0	18	45,0	12	30,0		
		♀	5	12,5	16	40,0	19	47,5		
			convex		drept		concav		ondulat	
Profilul nasului	Gărîna	♂	20	25,0	37	46,3	8	10,0	15	18,7
		♀	9	10,3	43	49,5	24	27,6	11	12,6
	Brebu Nou	♂	30	31,9	39	41,5	5	5,3	20	21,3
		♀	19	21,6	35	39,8	16	18,2	18	20,4
	Lindenfeld	♂	12	30,0	15	37,5	6	15,0	7	17,5
		♀	7	17,5	14	35,0	9	22,5	10	25,0

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5 (continuare)

Caracterul	Satul	Sexul	N	%	N	%	N	%
			descendent		orizontal		ascendent	
Orientarea septumului nazal	Gărîna	♂	16	20,0	44	55,0	20	25,0
		♀	14	16,5	39	45,9	32	37,6
	Brebu Nou	♂	18	19,1	54	57,5	22	23,4
		♀	10	11,1	43	48,8	35	39,8
	Lindenfeld	♂	9	22,5	24	60,0	7	17,5
		♀	11	27,5	20	50,0	9	22,5
			îngustă		mijlocie		largă	
Deschiderea fantei palpebrale	Gărîna	♂	28	35,0	43	53,8	9	11,2
		♀	8	9,2	60	69,0	19	21,8
	Brebu Nou	♂	20	21,3	55	58,5	19	20,2
		♀	17	19,3	55	62,5	16	18,2
	Lindenfeld	♂	13	32,5	19	47,5	8	20,0
		♀	13	32,5	22	55,0	5	12,5
			oblică		mijlocie		orizontală	
Orientarea fantei palpebrale	Gărîna	♂	26	32,5	41	51,3	13	16,2
		♀	39	44,8	38	43,7	10	11,5
	Brebu Nou	♂	21	22,3	45	47,9	28	29,8
		♀	34	38,7	39	44,3	15	17,0
	Lindenfeld	♂	12	30,0	21	52,5	5	17,5
		♀	17	42,5	16	40,0	7	17,5
			proeminent		mijlociu		șters	
Relief malare	Gărîna	♂	8	10,0	56	70,0	16	20,0
		♀	27	31,0	54	62,1	6	6,9
	Brebu Nou	♂	11	12,8	63	67,0	19	20,2
		♀	29	29,5	58	65,9	4	4,6
	Lindenfeld	♂	8	20,0	22	55,0	10	25,0
		♀	8	20,0	—	—	32	80,0
			frontală		mijlocie		temporală	
Orientare malare	Gărîna	♂	13	16,2	55	68,8	12	15,0
		♀	28	32,2	56	64,4	3	3,4
	Brebu Nou	♂	19	20,0	70	74,5	5	5,3
		♀	39	44,3	48	54,6	1	1,1
	Lindenfeld	♂	10	25,0	25	62,5	5	12,5
		♀	13	32,5	27	67,5	—	—
			convexă		dreaptă		concavă	
Forma buzei dermice superioare (din profil)	Gărîna	♂	7	8,8	39	48,7	31	42,5
		♀	7	8,1	42	48,9	37	43,0
	Brebu Nou	♂	9	9,5	54	57,5	31	33,0
		♀	7	7,9	46	52,3	35	39,8
	Lindenfeld	♂	9	22,5	26	65,0	5	12,5
		♀	2	5,0	23	57,5	15	37,5

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5 (continuare)

Caracterul	Satul	Sexul	N	%	N	%	N	%
			convexă		dreaptă		concavă	
Forma buzei dermice superioare (din față)	Gărîna	♂	43	53,8	24	30,0	13	16,2
		♀	15	17,6	31	36,5	39	45,9
	Brebu Nou	♂	52	55,3	32	34,0	10	10,7
		♀	22	25,9	35	41,2	28	32,9
	Lindenfeld	♂	16	41,0	16	41,0	7	18,0
		♀	10	26,3	13	34,2	15	39,5
			retrasă		mijlocie		proeminentă	
Poziția bărbiei	Gărîna	♂	16	20,0	61	76,2	3	3,8
		♀	8	9,3	77	89,5	1	1,2
	Brebu Nou	♂	17	18,1	70	74,5	7	7,4
		♀	8	9,1	78	88,6	2	2,3
	Lindenfeld	♂	6	15,0	31	77,5	3	7,5
		♀	3	7,5	35	87,5	2	5,0
			șters		mijlociu		conturat	
Conturul mentonului	Gărîna	♂	13	16,2	25	31,3	42	52,5
		♀	21	24,4	37	43,0	28	32,6
	Brebu Nou	♂	6	6,4	25	26,6	63	67,0
		♀	16	18,2	44	50,0	28	31,8
	Lindenfeld	♂	4	10,0	15	37,5	21	52,5
		♀	8	20,0	18	45,0	14	35,0
			oblică		mijlocie		orizontală	
Oblicitatea arcului mandibular	Gărîna	♂	44	55,0	33	41,2	3	3,8
		♀	32	37,2	42	48,8	12	14,0
	Brebu Nou	♂	42	44,7	48	51,1	4	4,2
		♀	28	31,8	53	60,3	7	7,9
	Lindenfeld	♂	20	50,0	19	47,5	1	2,5
		♀	9	22,5	29	72,5	2	5,0
			dreptunghi		oval		pătrat	
Conturul feței	Gărîna	♂	39	48,7	25	31,2	7	8,8
		♀	13	15,1	48	55,8	14	16,3
	Brebu Nou	♂	51	54,3	21	22,3	5	5,3
		♀	20	22,7	39	44,3	15	17,0
	Lindenfeld	♂	21	52,5	10	25,0	1	2,5
		♀	11	27,5	13	32,5	10	25,0
			romb		pentagon		rotund	
	Gărîna	♂	2	2,5	7	8,8	—	—
		♀	3	3,5	1	1,2	7	8,1
	Brebu Nou	♂	4	4,2	12	12,8	1	1,1
		♀	4	4,6	—	—	10	11,4
	Lindenfeld	♂	4	10,0	3	7,5	1	2,5
		♀	—	—	2	5,0	4	10,0

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Repartiția procentuală a culorii irisului

Culoarea	Gărîna				Brebu Nou				Lindenfeld			
	♂		♀		♂		♀		♂		♀	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Deschisă (1a—2b)	38	17,5	37	42,5	46	49,5	33	38,4	18	45,0	8	20,5
Intermediară deschisă (3—6)	15	18,7	15	17,2	18	19,3	23	26,7	9	22,5	15	38,5
Intermediară închisă (7—11)	22	27,5	30	34,5	25	26,9	25	29,1	11	27,5	12	30,7
Închisă (12—16)	5	6,3	5	5,7	4	4,3	5	5,8	2	5,0	4	10,3

Tabelul nr. 7

Repartiția procentuală a culorii părului

Culoarea	Gărîna				Brebu Nou				Lindenfeld			
	♂		♀		♂		♀		♂		♀	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blondă (M—O)	11	14,1	11	12,9	22	24,7	20	23,8	6	15,0	8	20,0
Castanie deschis (P—R)	17	21,8	16	18,8	16	18,0	14	16,7	5	12,5	13	32,5
Castanie închis (S—T)	7	9,0	13	15,3	3	3,4	5	5,9	5	12,5	1	2,5
Brună (U—V)	24	30,7	18	21,2	12	13,5	16	19,1	13	32,5	4	20,0
Brun-neagră (W—Y)	18	23,1	25	29,4	31	34,8	22	26,2	8	20,0	12	30,0
Roșcată (I—IV)	1	1,3	2	2,4	5	5,6	7	8,3	3	7,5	2	5,0

În satul Lindenfeld există un evident dimorfism sexual. Bărbații se apropie ca structură de cei din Gărîna și Brebu Nou, avînd staturi variate cu tendințe spre staturi supramijlocii, trunchiuri metrio- sau macrocorme, un indice Rohrer plasat în categoria eutrofă sau subeutrofă, umeri relativ largi și bazine mijlocii sau înguste. La femei aproape toți parametrii corporali se deosebesc semnificativ de cei ai populației feminine din celelalte două sate. Astfel, deși media staturii cade în categoria mijlocie, în realitate numărul femeilor cu o asemenea statură este cel mai mic. Această medie rezultă de fapt din procentele egale de staturi fie mici și submijlocii, fie mari și supramijlocii. Avem deci de-a face cu o curbă de repartiție cu două vîrfuri. Indicele Rohrer ne indică o accentuată hipertrofie, iar indicele cormic se plasează și el majoritar în categoria macrocorm. În rest, atît umerii, cît și bazinul și toracele sînt în marea lor majoritate relativ largi.

DISCUȚII

După cum am mai spus, avem de-a face cu populații de aceeași origine, atestată documentar, ceea ce reiese atît din tabelele nr. 1—4, cît și din figurile 1—3. Adesea mediile valorice sînt foarte apropiate, iar deosebirile la nivelul caracterelor calotei cefalice și al masivului facial sînt puține, majoritatea dintre ele fiind slab semnificative. Referindu-ne

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

la caracterele corporale, remarcăm unele aspecte deosebite. Între Gărîna și Brebu Nou, cele două sate apropiate între care există și relații de căsătorie, nu va apărea la nici unul dintre sexe vreo deosebire semnificativă. Comparînd caracterele acestor două sate cu cele din Lindenfeld, se constată la femei deosebiri extrem de semnificative. În afară de lățimea biacromială și indicele cormic, în cazul ambelor comparații celelalte caractere se deosebesc semnificativ, în majoritate chiar puternic semnificativ. Astfel, la femeile din Lindenfeld statura este mai mică; în schimb, toate celelalte dimensiuni corporale sînt evident mai mari. La bărbați fenomenul nu apare decît ca o tendință, fiind vorba și în acest caz de staturi semnificativ mai mici.

Avînd în vedere acest fapt, am putea crede chiar că este vorba de o populație diferită de celelalte două. Și totuși atît documentele, cît și caracterele cefalo-faciale, caractere mai stabile în funcție de mediu decît cele corporale, indică originea comună a acestor populații. Originea comună este sprijinită și de omogenitatea lotului de bărbați. Aceste deosebiri la nivelul caracterelor corporale la femei ne indică de fapt existența unui fenomen ce a avut loc aici de-a lungul cîtorva generații și ale cărui cauze sînt probabil de ordin genetic.

Cele cîteva deosebiri la nivelul caracterelor cefalo-faciale se pot datora unei fertilități diferențiale, care a schimbat întrucîtva frecvența genică în sînul fiecăreia din cele trei populații. Aceste procese specifice fiecărei comunități de reproducere, cu excepția caracterelor corporale ale femeilor din satul Lindenfeld, nu au produs încă diferențieri atît de puternice încît să afecteze omogenitatea acestei populații. De aceea, în caracterizarea antropologică cele trei loturi au fost grupate făcînd obiectul unei singure analize.

Considerînd ansamblul caracterelor studiate reiese că la aceste populații există un fond preponderent nordic și alpin. Caracterele alpine apar în caracteristicile calotei prin însuși indicele cefalic și înălțimea joasă a calotei. Cele nordice sînt mai numeroase, manifestîndu-se prin fețe lungi și înguste, prin menton conturat, buză dermică dreaptă, nasuri lungi și drepte, avînd de multe ori rădăcină îngustă și așezată înalt, prin numărul mare de occipitale bombate și în special printr-o puternică depigmentare. Mai rar se pot observa și fante palpebrale oblice, precum și rădăcini nazale late, ambele atribuite rasei est-europide. Elementele dinarice se manifestă doar printr-un anumit procent de profiluri nazale convexe și de ramuri mandibulare oblice.

După cum am arătat, această populație s-a colonizat aici la începutul secolului trecut, venind din Boemia. Am încercat să găsim materiale antropologice comparative din zona de origine. Din păcate, acestea sînt extrem de puține și pentru comparație am putut folosi doar datele culese de A. Knöbl în anul 1931. Ne referim aici la populația a două sate germane, Benke și Liebesdorf, din regiuni apropiate celor de origine. La aceste sate lipsesc distanța bizigomatică și lățimea frunții, iar în ceea ce privește lungimea nasului și a feței avem unele rezerve în privința metodei de recoltare a datelor. Dar chiar dacă ne vom referi doar la lungimea, lățimea și înălțimea calotei și lățimea feței și a nasului vom con-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

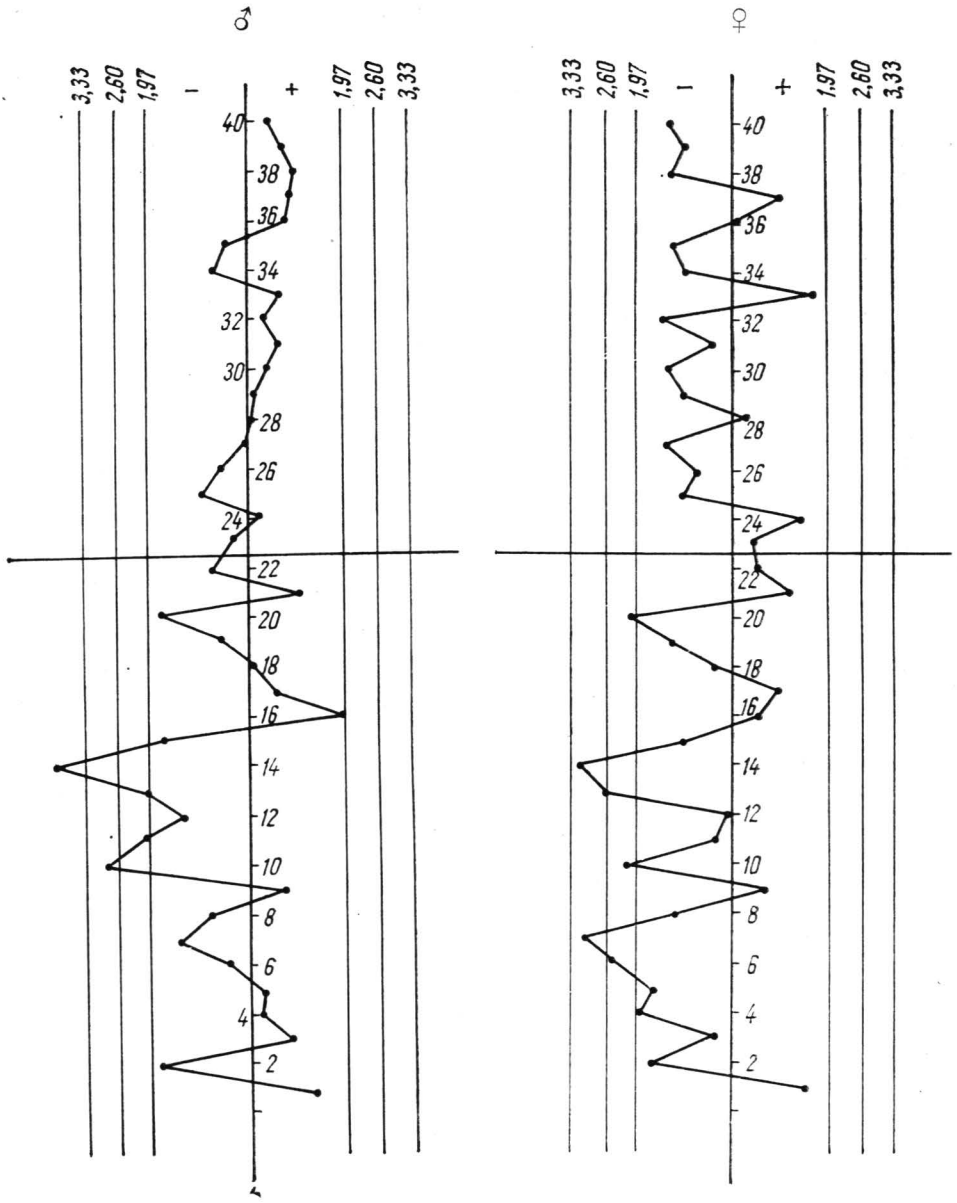

Fig. 1. — Valoarea testelor de semnificație între satele Gărina și Brebu Nou.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

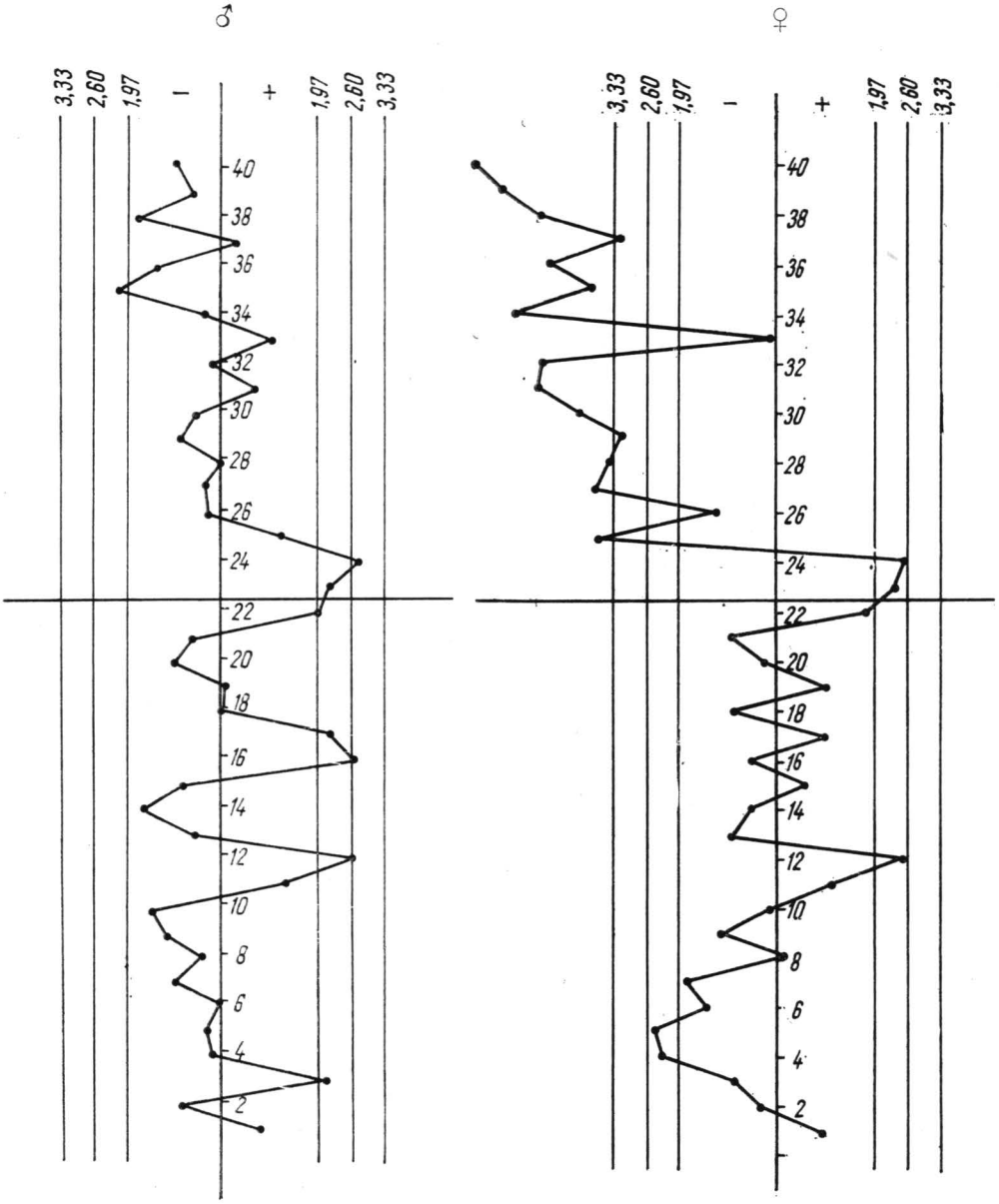

Fig. 2. — Valoarea testelor de semnificație între satele Gărîna și Lindenfeld.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

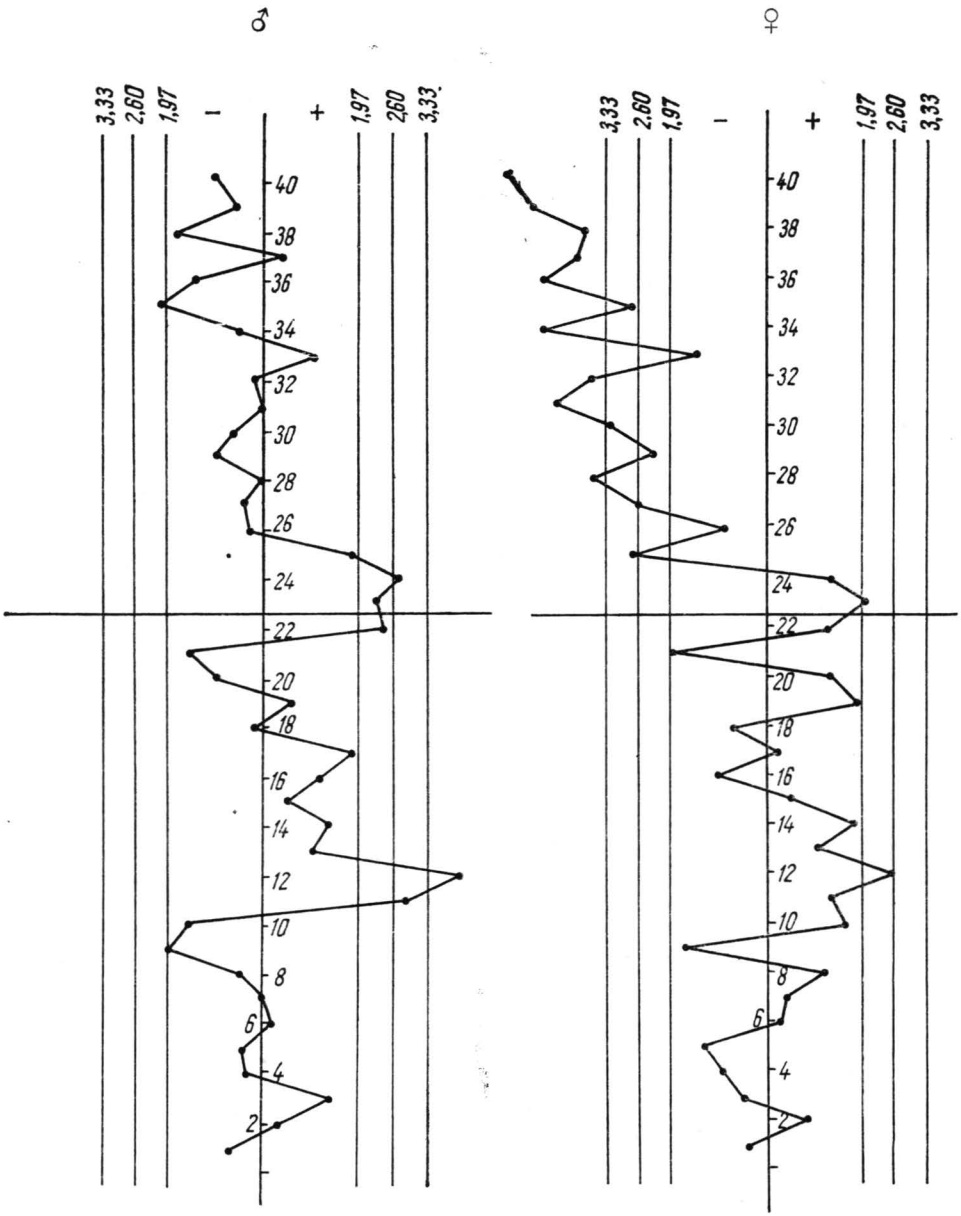

Fig. 3. — Valoarea testelor de semnificaţie între satele Brebu Nou şi Lindenfeld.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

stata evidenta asemănare dintre cele două populaţii. Cu unele rezerve din cauza lipsei unui material comparativ mai vast, credem că se poate susţine unitatea structurală a acestor populaţii.

ANTHROPOLOGIE EINER DEUTSCHEN BEVÖLKERUNG AUS DEM BANATER GEBIRGE

ZUSAMMENFASSUNG

Das Material wurde im Banater Gebirge, aus drei Dörfern mit einer deutschen Bevölkerung, die Anfang des XIX-ten Jahrhunderts aus Böhmen kam und sich hier ansiedelte, gesammelt. Zwei dieser Dörfer, Gărîna und Brebu Nou, befinden sich in unmittelbarer Nähe und stehen in engen Heiratsbeziehungen zueinander. Das dritte Dorf — Lindenfeld —, das kleinste ist ziemlich weit entfernt und durch keine fahrbaren Wege mit den anderen beiden verbunden. Da diese Bevölkerungen eine andere soziale Struktur im Vergleich mit den nebenliegenden rumänischen Dörfern besitzt, haben sich im Verlaufe der Zeit zwei Isolaten gebildet die sich selbständig weiter entwickelt haben. Eins Brebu Nou und Gărîna mit einer größeren Bevölkerung und ein zweites Lindenfeld, mit nur sehr wenig Individuen, deren Heiratskreis sehr beschränkt ist und darum zu einer Erhöhung des Inzuchtkoeffizienten führte.

Die Signifikanzteste der 40 anthropologischen studierten Merkmale zeigen folgendes: Unterschiede zwischen den Kopf-Gesicht Merkmalen sind wenige und nur schwach signifikant. Was die Körpermerkmale betrifft, wie es auch zu erwarten war, zwischen Brebu Nou und Gărîna, gibt es keinen einzigen signifikanten Unterschied. Dafür unterscheiden sich die Frauen aus Lindenfeld durch fast alle studierten Körpermaße hoch signifikant von den Frauen beider anderen Dörfer. Die Körperhöhe ist kleiner, dafür sind alle anderen Merkmale wesentlich größer. Einige Merkmale liefern Verteilungskurven mit 2 Spitzen. Die Einheit der Kopf-Gesichteigenschaften und die Homogenität der Männergruppen unterstützen die Idee einer gemeinsamen Abstammung dieser Bevölkerung. Darum werden in unserer anthropologischen Analyse, alle drei Dörfer als eine einzige Gruppe angesehen. Die Bevölkerung hat vorwiegend nordische und alpine Merkmale. Es wurde auch ein Vergleich mit der Bevölkerung aus dem Abstammungsgebiet versucht.

BIBLIOGRAFIE

1. Grinţescu-Pop Suzana, Enăchescu T., Georgescu V., *Morfograma taxonomică*, St. cerc. antropol., 1965, **2**, *1*, 151—159.
2. Grinţescu-Pop Suzana, Enăchescu T., *Contribution à la détermination du faciès anthropologique des populations de Roumanie*, Ann. roum. Anthrop., 1966, *3*, 47—64.
3. Knöbl A., *Anthropologische Untersuchungen in den Sudetenländern. I. Untersuchungen in drei nordmährischen Dorfern*, Praga, 1931.
4. Schmidt H., *Studiul antropologic al unui sat izolat de populaţie cehă din Banat — Şumiţa*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *1*, 71—86.

Primit în redacţie la 9 februarie 1974

Centrul de cercetări antropologice
Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

OBSERVAȚII ASUPRA DESENELOR PAPILARE DIGITALE, PALMARE ȘI PLANTARE LA POPULAȚIA DIN PEȘTERA (BRAN)

DE

CORNELIU VULPE

572.524.12

Satul Peștera face parte din grupul așezărilor de altitudine din partea de vest a culoarului Bran și este situat în apropierea masivului muntos Piatra Craiului.

Denumirea localității provine de la grota pe care localnicii, pe drept cuvînt, o numesc Peștera Liliecilor, datorită cheiropterelor care o locuiesc. Relicve ale altor viețuitoare, precum și urme incerte ale omului preistoric au fost puse în evidență prin săpăturile efectuate în această peșteră, în urma cărora s-au identificat resturi fosile de faună (2) și un fragment de femur, presupus a aparține lui *Homo sapiens fosilis* (1).

Deci, această localitate a suscitat și suscită interesul nu numai al antropologilor, dar și al arheologilor și paleofauniștilor, fapt ce concură la elucidarea aspectelor complexe despre om în regiuni mai puțin cunoscute ale țării.

Campania de la Peștera din vara anului 1973 a încheiat suita de cercetări antropologice efectuate în localitățile de altitudine ale zonei Bran. Investigațiile antropologice complexe din această locuire umană s-au finalizat prin studierea a circa 400 de persoane, din care au fost selecționate pentru studiul de etnicitate 106 (54 ♂ și 52 ♀), acestea avînd o cît mai veche ascendență locală.

DESENELE PAPILARE DIGITALE

La studiul dermatoglifelor digitale s-au luat în considerație tipul de desen (ALV), precum și orientarea lui (rsu — notația Monique de Lestrange), urmărindu-se pe eșantion modul de distribuție al desenelor în funcție de deget, mînă și sex. S-au urmărit, de asemenea, concordanța sau neconcordanța cu schema clasică a repartiției desenelor, precum

ST. CERC. ANTROPOL., 1974, T. 11, NR. 1, P. 49–59

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

şi încadrarea frecvenţelor faţă de limitele de variabilitate la populaţiile româneşti studiate anterior.

Repartiţia desenelor digitale, aşa cum apare în tabelul nr. 1, arată, atît la bărbaţi cît şi la femei, o frecvenţă mai accentuată a laţurilor radiale şi a arcurilor pe degetul II, în timp ce laţurile ulnare sînt mai numeroase pe degetele V şi III. Verticilele se găsesc într-un procent mai ridicat pe degetele I şi IV şi prezintă particularitatea că pe degetul I mai mult de jumătate sînt dublucentrice, iar pe degetul IV mai bine de jumătate sînt monocentrice.

Arcurile au fost întîlnite doar sporadic pe degetele IV şi V, iar laţurile radiale apar cu totul întîmplător pe degetul V al bărbaţilor ele lipsind cu desăvîrşire pe degetele I şi IV atît la bărbaţi cît şi la femei.

Din punctul de vedere al orientării desenului, cel mai frecvent întîlnită este poziţia ulnară cu următoarea distribuţie în suită : V>IV>>III>I>II, fapt ce concordă cu schema clasică. Pe locul următor se situează poziţia simetrică a desenelor, unde, de asemenea, distribuţia în suită concordă cu schema clasică : I>II>III>IV>V. Poziţia radială apare într-un procent mai scăzut şi este caracteristică degetului II. Această poziţie nu a fost întîlnită deloc pe degetul I, iar pe degetele IV şi V se găseşte doar sporadic.

Se poate observa tot din tabelul nr. 1 că prezenţa sau absenţa poziţiei radiale pe un anumit deget (cum ar fi, spre exemplu, degetele II şi III) se poate corela, într-o mare măsură, cu prezenţa sau absenţa pe acel deget a laţurilor radiale, după cum prezenţa poziţiei ulnare într-un procent foarte ridicat pe degetul V se corelează cu numărul foarte mare de laţuri ulnare de pe acest deget. Poziţia simetrică, mai des întîlnită pe degetul I, se corelează cu numărul crescut de verticile de pe acest deget.

Comparînd distribuţia desenelor în funcţie de mînă şi sex, aşa cum apare în tabelul nr. 2, se poate observa următoarea situaţie :

♂=A : s>d ; Lr : d>s ; Lu : s>d ; V : d>s ; r : d>s ; s : d>s ; u : s > d

♀=A : s>d ; Lr : s>d ; Lu : d>s ; V : s>d ; r : s>d ; s : s>d ; u : d > s

Rezultă de aici că repartiţia desenelor în funcţie de latură este inversă la femei faţă de bărbaţi, putîndu-se conchide, pe baza tabelului nr. 2, că frecvenţele întîlnite la mîna dreaptă a femeilor sînt mai apropiate de cele întîlnite la mîna stîngă a bărbaţiilor. Acest raport de asimetrie opusă sexului masculin s-ar datora, după unii autori, genelor legate de sex.

Într-o lucrare anterioară (3) am încercat să localizăm pe care deget se manifestă mai puternic această asimetrie opusă sexului masculin faţă de cel feminin şi am observat că la populaţii situate diferit din punct de vedere geografic asimetria apare în mod diferit. Astfel, la populaţiile din bazinul superior al Teleajenului asimetria (dreapta-stînga), opusă la cele două sexe, apare, în general, mai bine conturată pe degetul II, în timp ce la populaţiile din culoarul Bran este întîlnită mai frecvent pe degetul III. O situaţie asemănătoare cu cele trei localităţi din zona Bran (Şirnea, Moeciu de Sus şi Sohodol), cercetate anterior, s-a întîlnit

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Repartiția desenelor papilare digitale la populația din Peștera

Deget	Sex	Mînă	A	Lr	Lu	ΣL	V	VS	ΣV	r	s	u	Nr. degete
I	♂	dr.	2 3,70	— —	22 40,74	22 40,74	19 35,18	11 20,37	30 55,55	— —	24 44,44	30 55,55	54
		st.	3 5,55	— —	27 50,00	27 50,00	8 14,81	16 29,63	24 44,44	— —	10 18,52	44 81,48	54
	♀	dr.	1 1,92	— —	26 50,00	26 50,00	9 17,31	16 30,77	25 48,08	— —	16 30,77	36 69,23	52
		st.	1 1,92	— —	25 48,08	25 48,08	8 15,38	18 34,62	26 50,00	— —	21 40,38	31 59,62	52
II	♂	dr.	3 5,55	20 37,04	14 25,92	34 62,96	12 22,22	5 9,26	17 31,48	28 51,85	8 14,81	18 33,33	54
		st.	4 7,41	10 18,52	25 46,29	35 64,81	9 16,66	6 11,11	15 27,77	12 22,22	11 20,37	31 57,41	54
	♀	dr.	5 9,62	4 7,69	25 48,08	29 55,77	14 26,92	4 7,69	18 34,61	8 15,38	14 26,92	30 57,69	52
		st.	2 3,85	13 25,00	22 42,30	35 67,30	12 23,07	3 5,77	15 28,84	13 25,00	14 26,92	25 48,08	52
III	♂	dr.	4 7,41	— —	35 64,81	35 64,81	12 22,22	3 5,55	15 27,77	— —	13 24,07	41 75,92	54
		st.	2 3,70	4 7,41	41 75,92	45 83,33	4 7,41	3 5,55	7 12,96	4 7,41	4 7,41	46 85,18	54
	♀	dr.	1 1,92	1 1,92	40 76,92	41 78,84	10 19,23	— —	10 19,23	2 3,85	7 13,46	43 82,69	52
		st.	3 5,77	1 1,92	33 63,46	34 65,38	11 21,15	4 7,69	15 28,84	3 5,77	9 17,31	40 76,92	52
IV	♂	dr.	— —	— —	29 53,70	29 53,70	23 42,59	2 3,70	25 46,29	— —	13 24,07	41 75,92	54
		st.	1 1,85	— —	40 74,07	40 74,07	12 22,22	1 1,85	13 24,07	1 1,85	5 9,26	48 88,89	54
	♀	dr.	— —	— —	35 67,30	35 67,30	16 30,77	1 1,92	17 32,69	— —	10 19,23	42 80,77	52
		st.	1 1,92	— —	31 59,62	31 59,62	14 26,92	6 11,54	20 38,46	— —	8 15,38	44 84,62	52
V	♂	dr.	— —	2 3,70	42 77,77	44 81,48	6 11,11	4 7,41	10 18,52	2 3,70	1 1,85	51 94,44	54
		st.	1 1,85	2 3,70	48 88,89	50 92,59	1 1,85	2 3,70	3 5,55	1 1,85	— —	53 98,15	54
	♀	dr.	— —	— —	47 90,38	47 90,38	3 5,77	3 3,85	5 9,62	— —	1 1,92	51 98,08	52
		st.	— —	— —	46 88,46	46 88,46	4 7,69	2 3,85	6 11,54	— —	1 1,92	51 98,08	52

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Desenele papilare digitale în funcție de mînă și sex la populația din Peștera

Mînă	Sex	A	Lr	Lu	ΣL	V	VS	ΣV	r	s	u	Nr. degete
Dreapta	♂	9 3,33	22 8,15	142 52,59	164 60,74	72 26,66	25 9,26	97 35,92	30 11,11	59 21,85	181 67,04	270
	♀	7 2,69	5 1,92	173 66,54	178 68,46	52 20,00	23 8,85	75 28,85	10 3,85	48 18,46	202 77,69	260
	♂+♀	16 3,02	27 5,09	315 59,43	342 64,52	124 23,39	48 9,06	172 32,45	40 7,55	107 20,19	383 72,26	530
Stînga	♂	11 4,07	16 5,92	181 67,04	197 72,96	34 12,59	28 10,37	62 22,96	18 6,66	30 11,11	222 82,22	270
	♀	7 2,69	14 5,38	157 60,38	171 65,76	49 18,85	33 12,69	82 31,54	16 6,15	53 20,38	191 73,46	260
	♂+♀	18 3,39	30 5,66	338 63,77	368 69,43	83 15,66	61 11,51	144 27,17	34 6,42	83 15,66	413 77,92	530
Dreapta + stînga	♂	20 3,70	38 7,04	323 59,81	361 66,85	106 19,63	53 9,81	159 29,44	48 8,88	89 16,48	403 74,63	540
	♀	14 2,69	19 3,65	330 63,46	349 67,11	101 19,42	56 10,77	157 30,19	26 5,00	101 19,42	393 75,58	520
	♂+♀	34 3,21	57 5,38	653 61,60	710 66,98	207 19,53	109 10,28	316 29,81	74 6,98	190 17,92	796 75.09	1060

și la studiul mai recent al populațiilor din Măgura și Peștera, din aceeași zonă.

Reprezentarea simbolică a frecvenței desenelor digitale în funcție de mînă și sex (tabelul nr. 3) indică, atît la populația din Măgura (4), cît și la cea din Peștera, o concentrare vizibilă a asimetriilor opuse pe degetul III.

Făcînd o apreciere globală asupra repartiției desenelor digitale pe întreg eșantionul (A=3,21%; L=66,98%; V=29,81%; r=6,98%; s=17,92%; u=75,09% — tabelul nr. 2), se constată că frecvențele se încadrează atît în limitele de variabilitate ale populațiilor românești studiate anterior, cît și în cele caracteristice populațiilor europide (A= =4—7%; L=60—70%; V=20—30%).

DESENELE PAPILARE PALMARE

Pentru stabilirea punctelor de terminație ale principalelor linii palmare (A, B, C, D) s-a utilizat notația lui Cummins și Midlo, iar pentru gruparea punctelor de terminație ale liniilor B, C, D s-au folosit formulele lui Wilder.

Linia A se termină mai frecvent în punctele 3 și 4 de la mîna stîngă și în punctele 5′ și 4 de la mîna dreaptă atît la bărbați cît și la femei, fapt ce indică o tendință spre transversalitate a liniei, mai accentuată la mîna dreaptă (tabelul nr. 4).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Reprezentarea simbolică a frecvenţei desenelor digitale în funcţie e mînă şi sex la populaţiile din Măgura şi Peştera (culoarul Bran)

Măgura

Deget	Sex	A	Lr	Lu	ΣL	V	VS	ΣV	r	s	u	Nr. deget e
I	♂	s>d	d>s	s>d	s>d	d>s	s>d	d>s	d>s	d>s	s>d	54
	♀	s>d	d>s	s>d	s=d	d>s	d>s	d>s	d=s	d>s	s>d	69
II	♂	s=d	s>d	s>d	s>d	d>s	s>d	d>s	s>d	d>s	s>d	54
	♀	d>s	s>d	s=d	s>d	d>s	d>s	d>s	s>d	d>s	d>s	69
III	♂	s=d	d>s	s>d	s>d	d>s	d>s	d>s	d>s	s>d	s>d	54
	♀	s>d	s>d	d>s	d>s	s>d	d>s	d>s	s>d	s>d	d>s	69
IV	♂	—	—	s>d	s>d	d>s	s>d	d>s	d>s	d>s	s>d	54
	♀	—	—	s>d	s>d	d>s	s>d	d>s	—	d>s	s>d	69
V	♂	s>d	—	s>d	s>d	d>s	s=d	d>s	—	d>s	s>d	54
	♀	s>d	—	d≥s	d≥s	d>s	—	d>s	d=s	d=s	d=s	69

Peştera

I	♂	s>d	—	s>d	s>d	d>s	s>d	d>s	—	d>s	s>d	54
	♀	s=d	—	d>s	d>s	d>s	s>d	s>d	—	d>s	d>s	52
II	♂	s>d	d>s	s>d	s>d	d>s	s>d	d>s	d>s	s>d	s>d	54
	♀	d>s	s>d	d>s	s>d	d>s	d>s	d>s	s>d	s=d	s>d	52
III	♂	d>s	s>d	s>d	d>s	d>s	d=s	d>s	s>d	d>s	s>d	54
	♀	s>d	s=d	d>s	d>s	s>d	s>d	s>d	s>d	s>d	d>s	52
IV	♂	s>d	—	s>d	s>d	d>s	d>s	d>s	s>d	d>s	s>d	54
	♀	s>d	—	d>s	d>s	d>s	s>d	s>d	—	d>s	s>d	52
V	♂	s>d	s=d	s>d	s>d	d>s	d>s	d>s	d>s	d>s	s>d	54
	♀	—	—	d>s	d>s	s>d	d=s	s>d	—	d=s	d=s	52

Notă. Dreptunghiurile punctate reprezintă asimetriile opuse la bărbaţi şi femei.

Linia B prezintă pentru mîna stîngă un număr mai crescut de trasee terminate în punctele 5″ şi 5′, în timp ce pentru mîna dreaptă traseele caracteristice sînt cele terminate în punctele 7 şi 5″ (♂ şi ♀).

Linia C se caracterizează printr-un număr mai ridicat de terminaţii în punctul 7 de la mîna stîngă şi în punctele 9 şi 7 de la mîna dreaptă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Principalele puncte de terminație ale liniilor palmare (A, B, C, D) la populația din Peștera

Bărbați

Puncte de terminație	Stînga								Dreapta							
	A		B		C		D		A		B		C		D	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	3	5,55														
2	9	16,66							1	1,85						
3	29	53,70							7	12,96						
4	9	16,66	3	5,55					19	35,18						
5′	4	7,41	17	31,48	1	1,85			26	48,15	5	9,26				
5″			18	33,33	7	12,96			1	1,85	16	29,63	3	5,55		
6			2	3,70							1	1,85				
7			14	25,93	28	51,85	8	14,81			32	59,26	22	40,74	3	5,55
8																
9					13	24,07	30	55,55					25	46,29	18	33,33
10							2	3,70							1	1,85
11							14	25,93							32	59,26
X					2	3,70							1	1,85		
x					2	3,70							1	1,85		
0					1	1,85							2	3,70		
N	54		54		54		54		54		54		54		54	

Femei

1	2	3,85							1	1,92						
2	8	15,38														
3	16	30,77							6	11,54						
4	18	34,62							20	38,46						
5′	8	15,38	16	30,77					21	40,38	3	5,77				
5″			25	48,08	4	7,69			4	7,69	17	32,69	4	7,69		
6																
7			11	21,15	28	53,85	4	7,69			31	59,62	12	23,08	4	7,69
8																
9					14	26,92	37	71,15					24	46,15	16	30,77
10																
11							11	21,15					1	1,92	32	61,54
X					3	5,77							4	7,69		
x					1	1,92							4	7,69		
0					2	3,85					1	1,92	3	5,77		
N	52		52		52		52		52		52		52		52	

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

atît la bărbaţi cît şi la femei. Formele abortive, specifice liniei C(C_x şi C_0), sînt mai numeroase la femei decît la bărbaţi, iar considerate global (C_x+C_0) ele prezintă diferenţe de latură opuse la cele două sexe (♂ : s>d ; ♀ : d>s). Luate separat, se observă că aceste asimetrii opuse la cele două sexe se menţin în cazul formei abortive C_x(♂ : s>d ; ♀ : d>s), în timp ce pentru forma abortivă C_0 asimetria se prezintă la fel pentru ambele sexe (♂ şi ♀ : d>s).

Linia D se prezintă la ambele sexe cu un număr mai ridicat de terminaţii în punctul 9 al mîinii stîngi şi în punctul 11 al mîinii drepte, situaţie ce reflectă, ca şi în cazul liniei A, o mai accentuată tendinţă spre transversalitate la mîna dreaptă (tabelul nr. 4).

Această tendinţă de transversalitate a crestelor papilare, mai accentuată la mîna dreaptă, este atestată şi de prezenţa în număr mai ridicat a formulei 11—9—7 la mîna dreaptă în comparaţie cu cea stîngă la ambele sexe (tabelul nr. 5). Tendinţa spre oblicitate a crestelor papilare

Tabelul nr. 5

Frecvenţa principalelor formule ale lui Wilder

Formule	♂			♀			♂ + ♀
	st.	dr.	st + dr.	st.	dr.	st. + dr.	
11—9—7 —x— —0—	8 14,81	25 46,29	33 30,55	9 17,31	29 55,77	38 36,54	71
9—7—5 —x— —0—	22 40,74	16 29,63	38 35,18	29 55,77	15 28,84	44 42,31	82
7—5—5 —x— —0—	6 11,11	3 5,55	9 8,33	4 7,69	4 7,69	8 7,69	17
Alte formule	18 33,33	10 18,52	28 25,93	10 19,23	4 7,69	14 13,46	42
N	54	54	108	52	52	104	212

este mai bine conturată la mîna stîngă, situaţie ce se desprinde din frecvenţa mai crescută atît a terminaţiilor liniei A în punctele 3 şi 4, cît şi a liniei D în punctele 9 şi 7. Traseul mai oblic al crestelor papilare palmare la mîna stîngă este confirmat şi de formula 9—7—5, întîlnită mai des la această mînă atît la bărbaţi cît şi la femei (tabelul nr. 5).

Repartiţia desenelor palmare la cele două sexe indică vizibile diferenţe de latură, date de frecvenţa mai mare a desenelor în regiunea hipotenară şi în spaţiile interdigitale II şi III de la mîna dreaptă, precum şi de numărul crescut de desene în regiunea tenară şi în spaţiul interdigital IV de la mîna stîngă (tabelul nr. 6).

Însumînd frecvenţele desenelor palmare ale ambelor mîini, se constată că bărbaţii prezintă un număr evident mai mare de desene în aproape toate regiunile palmare, excepţie făcînd spaţiul interdigital III, unde procentul înclină uşor în favoarea femeilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Repartiția desenelor papilare palmare și a triradiusului axial la populația din Peștera

Mînă	Sex	Regiunea		Spațiul interdigital			N	Triradiusul axial						N
		H	T + I	II	III	IV		t	t′	t″	tu	ttu	t′, tu, tt′, tt″ etc.	
Dreapta	♂	23 42,59	4 7,41	10 18,52	24 44,44	34 62,96	54	24 44,44	5 9,26	2 3,70	— —	12 22,22	11 20,37	54
	♀	17 32,69	5 9,62	6 11,54	24 46,15	21 40,38	52	19 36,54	12 23,07	2 3,85	2 3,85	11 21,15	6 11,54	52
	♂+♀	40 37,74	9 8,49	16 15,09	48 45,28	55 51,88	106	43 40,57	17 16,04	4 3,77	2 1,88	23 21,69	17 16,04	106
Stînga	♂	22 40,74	14 25,92	3 5,55	15 27,77	41 75,92	54	25 46,29	9 16,66	— —	— —	11 20,37	9 16,66	54
	♀	14 26,92	8 15,38	3 5,77	15 28,84	37 71,15	52	24 46,15	11 21,15	3 5,77	— —	5 9,62	9 17,31	52
	♂+♀	36 33,96	22 20,75	6 5,66	30 28,30	78 73,58	106	49 46,23	20 18,87	3 2,83	— —	16 15,09	18 16,98	106
St. + dr.	♂	45 41,66	18 16,66	13 12,04	39 36,11	75 69,44	108	49 45,37	14 12,96	2 1,85	— —	23 21,29	20 18,52	108
	♀	31 29,81	13 12,50	9 8,65	39 37,50	58 55,77	104	43 41,35	23 22,12	5 4,81	2 1,92	16 15,38	15 14,42	104
	♂+♀	76 35,85	31 14,62	22 10,38	78 36,79	133 62,73	212	92 43,39	37 17,45	7 3,30	2 0,94	39 18,39	35 16,51	212

Aranjarea în suită a frecvențelor în funcție de regiune, mînă și sex, conform cu tabelul nr. 6, se prezintă astfel:

$$\text{Dreapta} \begin{cases} ♂ : IV > III > H > II > T+I \\ ♀ : III > IV > H > II > T+I \end{cases}$$

$$\text{Stînga} \begin{cases} ♂ : IV > H > III > T+I > II \\ ♀ : IV > III > H > T+I > II \end{cases}$$

Rezultă de aici că numărul cel mai mare de desene palmare se găsește în spațiul interdigital IV al ambelor mîini, în timp ce numărul cel mai mic de desene se întîlnește în regiunea tenară a mîinii drepte și în spațiul interdigital II de la mîna stîngă (♂ și ♀).

Aspectul global al suitei, pe întreg eșantionul, arată astfel:

$$\text{Dr. + st.} \atop ♂ + ♀ \Big\{ \quad IV > III > H > T+I > II$$

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Şi în acest caz se confirmă observaţia cu privire la frecvenţa mai crescută a desenelor palmare în spaţiul interdigital IV, precum şi a frecvenţei mai scăzută, de data aceasta, doar în spaţiul interdigital II.

Repartiţia triradiusului axial în funcţie de latură indică, atît la bărbaţi cît şi la femei, un număr mai mare de poziţii proximale la mîna stîngă şi altul mai crescut de poziţii combinate la mîna dreaptă (tabelul nr. 6). Triradiusul axial în poziţie proximală (t) şi sub formă combinată (ttu, tt′, tt″ etc.) apare mai frecvent la bărbaţi, în timp ce poziţiile mediană (t′), distală (t″) şi ulnară (tu) sînt mai des întîlnite la femei.

Indiferent de latură şi sex, distribuţia triradiusului axial în suită se prezintă astfel: $t > t$ comb. $> t' > t'' > tu$. Rezultă de aici că pe primul loc se situează poziţia proximală, secundată de cea combinată, după care urmează, în ordine descrescîndă, poziţiile mediană, distală şi ulnară.

DESENELE PAPILARE PLANTARE

Pentru clasificarea desenelor plantare s-a utilizat metoda de notaţie Wichmann. Din tabelul nr. 7 se poate observa că numărul cel mai mare de desene arcuiforme se găseşte în cîmpul 3, laţurile distale şi verticilele în regiunea tenară, iar laţurile proximale şi tibiale în cîmpul 1 şi, respectiv, în regiunea hipotenară. În privinţa desenelor distale se constată că la femei ele apar mai des în regiunea tenară, în timp ce la bărbaţi sînt mai frecvente în cîmpul 2.

Repartiţia desenelor plantare în funcţie de latură a pus în evidenţă o serie de asimetrii opuse la cele două sexe. Astfel, în aproape toate regiunile plantare, desenele arcuiforme şi laţurile proximale sînt mai frecvente la piciorul drept al bărbaţilor şi la cel stîng al femeilor. Laţurile distale se întîlnesc mai des la piciorul drept, iar verticilele la piciorul stîng atît la bărbaţi cît şi la femei (tabelul nr. 7).

CONCLUZII

Studiul dermatoglifelor la populaţia din Peştera arată că laţurile radiale şi arcurile sînt mai numeroase pe degetele II şi III, laţurile ulnare se găsesc mai des pe degetele V şi III, iar verticilele pe degetele I şi IV. Corelativ cu preponderenţa unui anumit tip de desen pe unul din degete, se observă că orientarea radială apare de cele mai multe ori pe degetul II, cea ulnară pe degetul V, iar orientarea simetrică pe degetul I. Repartiţia desenelor digitale în funcţie de latură a pus în evidenţă asimetrii opuse la cele două sexe, în special pe degetul III. Aceeaşi situaţie a fost întîlnită şi la alte populaţii din culoarul Bran, studiate anterior, fapt ce ar putea constitui o carcateristică a întregii zone.

Principalele creste papilare palmare descriu trasee mai oblice la mîna stîngă şi mai transversale la mîna dreaptă atît la bărbaţi cît şi la femei. Formele abortive ale liniei C, mai numeroase la femei decît la bărbaţi, prezintă diferenţe de latură opuse la cele două sexe.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 7

Desenele papilare plantare la populația din Peștera

Picior	Desen	Bărbați					Femei				
		T	C_1	C_2	C_3	H	T	C_1	C_2	C_3	H
Drept	O	4 7,41	36 66,66	13 24,07	42 77,77	42 77,77	4 7,69	36 69,23	22 42,30	47 90,38	45 86,53
	D	27 50,00	4 7,41	32 59,26	8 14,81		32 61,54	3 5,77	22 42,30	5 9,62	
	P		13 24,07	4 7,41	2 3,70			12 23,07	2 3,85		
	T	5 9,26			1 1,85	12 22,22	5 9,62				7 13,46
	F										
	W	12 22,22	1 1,85	2 3,70			10 19,23	1 1,92	3 5,77		
	WS	6 11,11		3 5,55	1 1,85		1 1,92		3 5,77		
Stîng	O	3 5,55	40 74,07	15 27,77	50 92,59	46 85,18	3 5,77	35 67,31	19 36,53	48 92,31	44 84,62
	D	24 44,44	2 3,70	29 53,70	3 5,55	1 1,85	30 57,69	3 5,77	25 48,08	3 5,77	
	P		10 18,52	4 7,41	1 1,85			13 25,00	2 3,85		
	T	10 18,52				7 12,96	4 7,69				8 15,38
	F										
	W	14 25,92	2 3,70	1 1,85			13 25,00		4 7,69	1 1,92	
	WS	3 5,55		5 9,27			2 3,85	1 1,92	2 3,85		
N		54					52				

Distribuția desenelor papilare palmare indică, pentru toate regiunile palmei, frecvențe evident mai ridicate la bărbați în comparație cu femeile. De asemenea, s-au semnalat și diferențe de latură date de numărul mai crescut de desene în regiunea hipotenară și în spațiile interdigitale II și III de la mîna dreaptă, precum și de frecvența mai mare a desenelor în regiunea tenară și în spațiul interdigital IV de la mîna stîngă (♂ și ♀).

Triradiusul axial prezintă diferențe de latură date de numărul crescut de poziții proximale la mîna stîngă și altul de poziții combinate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

la mîna dreaptă atît la bărbaţi cît şi la femei. De asemenea, poziţia proximală şi forma combinată apar mai des la bărbaţi, pe cînd poziţiile mediană, distală şi ulnară sînt mai frecvente la femei.

Desenele papilare plantare prezintă diferenţe în funcţie de sex datorită laţurilor distale mai numeroase în regiunea tenară la femei şi în cîmpul 2 la bărbaţi. Tot aici apar diferenţe de latură, opuse celor două sexe, date de laţurile proximale şi de desenele arcuiforme, mai frecvente la piciorul drept al bărbaţilor şi la cel stîng al femeilor.

OBSERVATIONS SUR LES DESSINS PAPILLAIRES DIGITAUX, PALMAIRES ET PLANTAIRES CHEZ LA POPULATION DE PEŞTERA (BRAN)

RÉSUMÉ

Sur la base des dessins papillaires digitaux, palmaires et plantaires on met en évidence, en fonction du côté et du sexe, une série d'asymétries entre les deux sexes. De pareilles asymétries opposées, comme par exemple celle du doigt III de la main, paraissent constituer une caractéristique des populations du couloir de Bran. Sur le tégument palmaire ont été saisies des différences des côtés opposés chez les deux sexes pour les formes abortives de la ligne C; quant au tégument plantaire, ces asymétries opposées sont données par les boucles proximales et des dessins arciformes plus fréquents au pied droit des hommes et à celui gauche des femmes. Les fréquences rencontrées dans l'étude des dessins papillaires digitaux (A=3,21%; L=66,98%; V=29,81%) s'inscrivent tant entre les limites de variabilité des populations roumaines étudiées antérieurement, que dans celles des populations europides en général.

BIBLIOGRAFIE

1. Necrasov O., *Évolution de la structure anthropologique de la population de la Roumanie depuis le paléolithique jusqu'à nos jours et les problèmes qui s'y rattachent*, Ann. roum. Anthropol., 1973, **10**, 3–19.
2. Nicolăescu-Plopşor C. S. şi colab., *Cercetări paleolitice în peşterile din Ţara Bîrsei*, Materiale şi cercetări de arheologie, 1961, **VII**, 15–19.
3. Vulpe C. *Desenele papilare digitale, palmare şi plantare la populaţia din Sohodol (Bran)*, St. cerc. antropol. 1971, **8**, *1*, 75–84.
4. Vulpe C. *Observaţii asupra reliefului cutanat digito-palmar şi plantar la populaţia din Măgura*, St. cerc. antropol. 1972, **9**, *2*, 167–175.

Centrul de cercetări antropologice
Bucureşti

Primit în redacţie la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDIUL ANTROPOLOGIC AL POPULAȚIEI DIN COMUNA SĂPÎNȚA (JUD. MARAMUREȘ)

INTRODUCERE

DE

OLGA NECRASOV

572.5

Comuna Săpînța, formată dintr-un singur sat (cu același nume), este așezată aproape de malul stîng al Tisei, pe pîrîul Săpînța în continuarea șesului Sărășăului și Cîmpulungului la Tisa. Coordonatele sale geografice sînt : aproape de 48° latitudine Nord și între longitudinile 23 și 24° Est [1].

Clima este continentală. Media anuală de temperatură este de +8°C, media pentru luna ianuarie fiind de —4°C și pentru luna iulie de +18°C. Media precipitațiilor anuale este de 800 mm³ pe m². Media zilelor ploioase este de 140 pe an, la care se adaugă în medie 30 de zile de zăpadă [2].

Terenul agricol al comunei (peste 6500 ha) este reprezentat prin pășuni și fînețe naturale (peste 5500 ha), teren arabil (peste 600 ha) și livezi (peste 400 ha). Fondul forestier se ridică la peste 7500 ha (cu păduri de fag amestecat cu stejar) [3].

Numărul locuitorilor era la data de 1 ianuarie 1970 de 3101, dintre care 1367 bărbați și 1734 femei.

Ocupația locuitorilor este în mod dominant pastoral-agricolă, în cooperativa agricolă de producție fiind înscriși 1874 membri apți de muncă, aparținînd la 1091 familii. Agricultura (culturi de cereale : porumb, grîu, cartofi), pomicultura și creșterea vitelor sînt ocupația lor principală. O parte din bărbați lucrează însă la exploatări forestiere și în cariera de piatră a comunei, precum și într-o măsură mai mică la moară, la piuă, la cazanele de țuică ale comunei și la îmbuteliat apa

[1] *Monografia geografică a Republicii Populare Române*, vol. I și anexa, București, 1960.

[2] După datele luate din *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, București, 1965 (calculate pentru perioada 1896—1965).

[3] Pop Gh. T., Dobra Gh., Mihalache D., Ardelean M., Husian M., *Localitățile județului Maramureș*, Baia Mare, 1971.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

minerală acidulată de la izvorul Săpînţa. Femeile mai lucrează la industria casnică (ţesutul covoarelor şi al cergelor). De asemenea, peste 500 de locuitori domiciliaţi în comună lucrează în oraşele mai mult sau mai puţin apropiate, ca Sighet, Baia, Borşa. Trebuie să mai adăugăm că în acest sat se găseşte un atelier binecunoscut de cioplire artistică a lemnului, în care lucrează meşterul Stan Ion Pătraş, autorul sculpturilor din „Cimitirul vesel".

În 1973, aşezarea studiată a împlinit 600 de ani de existenţă, atestată prin documente. În adevăr, un document din 1373 menţionează că „nobilii de la Zapancha" au intrat în conflict de hotar cu „oaspeţii regali" din Cîmpulung la Tisa, ceea ce înseamnă că în acel an Săpînţa era deja reşedinţa unei curţi feudale, fără ca din această informaţie să se poată deduce vechimea ei reală, care ar putea să fi fost mult mai mare [4].

Din datele obţinute în cursul campaniei de lucru din august 1973 în comuna Săpînţa (la care au participat : Olga Necrasov, Maria-Elena Gramatopol-Roşca, Cezarina Teodorescu-Bălteanu, Ana Lazăr-Ţarcă, Olimpia Tudose, D. Botezatu, C. Neamţu, Gh. Ştefănescu şi C. Feodorovici) publicăm deocamdată lucrările care urmează.

INTRODUCTION

RÉSUMÉ

Ce chapitre introductif présente les principales données géographiques, sociales, économiques et occupationnelles concernant le village de Săpînţa, dont l'existence est documentée depuis 1373.

Centrul de cercetări biologice Iaşi,
Sectorul de ecologie umană şi paleoantropologie

Primit în redacţie la 9 februarie 1974.

[4] Popa R., *Ţara Maramureşului în veacul al XIV-lea*, Edit. Academiei, Bucureşti, 1970.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CONFORMAȚIA CEFALO-FACIALĂ, PIGMENTAȚIA ȘI TIPUL ANTROPOLOGIC LA POPULAȚIA DIN SATUL SĂPÎNȚA

DE

OLGA NECRASOV, D. BOTEZATU, SILVIA GHIGEA și C. FEODOROVICI

572.52/54

Studiul nostru pe teren realizat în vara anului 1973 se referă la 148 de bărbați și 143 de femei în vîrstă de 20—60 de ani, cu ascendenți localnici din Săpînța de cel puțin trei generații.

Prelucrarea datelor biometrice a fost făcută după tehnica lui R. Martin, cele somatoscopice corespunzînd unui program propriu avînd la bază pe acela al lui E. von Eickstedt, completat cu unele aspecte ale celui elaborat de J. Weninger. Pentru tipologie a fost utilizată metoda lui E. von Eickstedt. Prelucrarea biostatistică a fost făcută după metodele obișnuite.

Am înscris în tabelul nr. 1 parametrii de poziție și de dispersie pentru principalele dimensiuni și indici studiați, iar în tabelul nr. 2 repartiția lor pe categorii. Tabelele nr. 3, 4 și 5 prezintă datele referitoare la pigmentație.

REGIUNEA CEFALICĂ: DIMENSIUNI ȘI CONFORMAȚIE

Așa cum rezultă din analiza cifrelor înscrise în tabelul nr. 1, calota craniană la bărbați se încadrează prin mediile dimensiunilor în categoria mijlocie spre lungă (185,25 mm), destul de largă (157,36 mm) și destul de înaltă (125,10 mm), cu o frunte aproape foarte largă (113,01 mm).

Aceleași dimensiuni ale eșantionului feminin, apreciate după scara dimorfică (cu excepția lărgimii frunții, pentru care o astfel de scară nu există), caracterizează calota craniană drept ușor alungită (177,29 mm), destul de largă (150,92 mm) și destul de înaltă (120,83 mm), fruntea oferind o medie care se încadrează după scara unitară în interiorul categoriei largi (110,02 mm). Luînd însă în considerație dimorfismul sexual, această dimensiune poate fi apreciată drept aproape foarte largă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Parametrii de poziție și dispersie a principalelor caractere antropometrice la seriile masculină și feminină din satul Săpința

Caracterul	Bărbați (N = 148)						Femei (N = 143)					
	min.	max.	M	±m	σ	V	min.	max.	M	±m	σ	V
g — op	172	204	185,25	0,32	5,83	3,14	159	189	177,29	0,31	5,53	3,11
eu — eu	143	174	157,36	0,35	6,32	4,01	138	166	150,92	0,28	5,08	3,36
ft — ft	102	123	113,01	0,23	4,26	3,76	96	121	110,02	0,23	4,17	3,79
t — v	113	133	125,10	0,25	4,52	3,61	108	133	120,23	0,26	4,65	3,86
zy — zy	131	161	145,09	0,33	6,03	4,15	123	147	135,26	0,26	4,71	3,48
go — go	99	128	111,60	0,29	5,37	4,81	92	117	104,57	0,29	5,17	4,94
n — gn	105	139	121,91	0,34	6,24	4,99	90	124	111,73	0,32	5,82	5,20
n — sto	62	89	76,45	0,25	4,52	5,91	57	79	70,22	0,14	2,62	3,73
n — sbn	42	63	53,89	0,19	3,61	6,69	42	60	50,39	0,19	3,37	4,70
al — al	26	41	33,61	0,15	2,75	8,18	26	40	30,80	0,10	1,48	5,97
Ind. cefalic	75	100	85,04	0,20	3,72	4,37	75	95	85,08	0,19	3,52	4,13
Ind. vertico-trans.	69	86	79,49	0,15	2,83	3,56	71	90	79,60	0,19	3,38	4,24
Ind. vertico-long.	60	74	67,45	0,15	2,79	4,13	59	75	67,51	0,17	3,09	4,57
Ind. fronto-pariet.	64	79	71,83	0,14	2,69	3,74	66	81	72,91	0,16	2,91	3,99
Ind. jugo-pariet.	83	100	91,14	0,17	3,12	3,42	82	97	89,68	0,16	2,88	3,21
Ind. jugo-mandib.	69	86	77,32	0,19	3,48	4,50	68	84	77,11	0,17	3,08	3,99
Ind. fronto-jugal	72	85	78,39	0,14	2,63	3,35	73	89	81,39	0,17	3,08	3,78
Ind. facial total	72	100	85,09	0,28	5,18	6,08	68	93	82,66	0,25	4,56	5,51
Ind. facial sup.	42	66	53,01	0,21	3,94	7,43	42	57	51,73	0,17	3,08	5,95
Ind. nazal	47	80	61,89	0,36	6,51	10,51	46	79	60,95	0,32	5,80	9,51
Statura			169,06	0,31	5,61	3,31			157,96	0,26	4,89	3,09

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Repartiția pe categorii a principalelor caractere

Caracterul	Bărbați (N = 148)			Femei (N = 143)		
	categoria	N	%	categoria	N	%
g — op Scara Lebzelter-Saller	x—169 f. scurt	—	—	x—161 f. scurt	1	0,69
	170—177 scurt	18	12,16	162—169 scurt	12	8,39
	178—185 mijlociu	70	47,29	170—176 mijlociu	50	34,96
	186—193 lung	52	35,13	177—184 lung	71	49,65
	194—x f. lung	8	5,40	185—x f. lung	9	6,29
eu — eu Scara Lebzelter-Saller	x—139 f. îngust	—	—	x—134 f. îngust	—	—
	140—147 îngust	8	5,40	135—141 îngust	6	4,19
	148—155 mijlociu	45	30,40	142—149 mijlociu	55	38,46
	156—163 larg	82	55,40	150—157 larg	70	48,95
	164—x f. larg	13	8,78	158—x f. larg	12	8,39
Indicele cefalic Scara Martin-Saller	x—70,9 hiperdolico	—	—	x—71,9 hiperdolico	—	—
	71—75,9 dolico	2	1,35	72—76,9 dolico	1	0,69
	76—80,9 mezo	27	18,24	77—81,9 mezo	28	19,58
	81—85,4 brahi	71	47,97	82—86,4 brahi	76	53,14
	85,5—90,9 hiperbrahi	42	28,37	85,5—91,9 hiperbrahi	36	25,17
	91—x ultrabrahi	6	4,05	92—x ultrabrahi	2	4,39
t — v Scara Routil	x—109 f. jos	—	—	x—103 f. jos	—	—
	110—117 jos	11	7,43	104—111 jos	5	3,49
	118—125 mijlociu	72	48,64	112—119 mijlociu	67	46,85
	126—133 înalt	65	43,91	120—127 înalt	65	45,45
	134—x f. înalt	—	—	128—x f. înalt	6	4,19
Indicele vertico-longitudinal Scara Martin-Saller	x—57,9 camecefal	—	—	x—57,9 camecefal	—	—
	58—62,9 ortocefal	8	5,40	58—62,9 ortocefal	10	6,99
	63—67,9 Hipsicefal moderat	81	54,72	63—67,9 Hipsicefal moderat	70	48,95
	68—72,9 Hipsicefal mijlociu	58	39,18	68—72,9 Hipsicefal mijlociu	57	39,86
	73—x Hipsicefal marcat	1	0,67	73—x Hipsicefal marcat	6	4,19
Indicele vertico-transversal Scara Martin-Saller	x—78,9 tapeinocefal	59	39,86	x—78,9 tapeinocefal	60	41,95
	79—84,9 metriocefal	83	56,08	79—84,9 metriocefal	76	53,14
	85—x acrocefal	5	3,37	85—x acrocefal	7	4,89
ft — ft Scara Martin-Saller	x—92 f. îngustă	—	—	Aceeași scară ca cea masculină	—	—
	93—99 îngustă	—	—		1	0,69
	100—106 mijlocie	14	9,45		26	18,18
	107—113 largă	86	58,10		98	68,53
	114—x f. largă	48	32,42		18	12,58
Indicele fronto-parietal Scara Martin-Saller	x—65,9 stenometop	2	1,35	Aceeași scară ca cea masculină	—	—
	66—68,9 metriometop	22	14,86		15	10,48
	69—x eurimetop	124	83,78		128	89,52
zy — zy Scara Lebzelter-Saller	x—127 f. îngust	—	—	x—120 f. îngust	—	—
	128—135 îngust	10	6,75	121—127 îngust	7	4,89
	136—143 mijlociu	72	48,64	128—135 mijlociu	76	53,14
	144—151 larg	55	37,16	136—142 larg	54	37,76
	152—x f. larg	11	7,43	143—x f. larg	6	4,19
n — gn Scara Lebzelter-Saller	x—111 f. joasă	11	7,43	x—102 f. joasă	6	4,19
	112—117 joasă	24	16,21	103—107 joasă	23	16,08
	118—123 mijlocie	57	38,51	108—113 mijlocie	71	49,65
	124—129 înaltă	59	39,86	114—119 înaltă	34	23,77
	130—x f. înaltă	7	4,72	120—x f. înaltă	9	6,29
Indicele facial total Scara Martin-Saller	x—78,9 hipereuriprosop	21	14,18	x—76,9 hipereuriprosop	14	9,45
	79—83,9 euriprosop	36	21,32	77—80,9 euriprosop	35	24,47
	84—87,9 mezoprosop	49	33,10	81—84,9 mezoprosop	50	34,96
	88—92,9 leptoprosop	35	23,64	85—89,9 leptoprosop	39	27,27
	93—x hiperleptoprosop	7	4,72	90—x hiperleptoprosop	5	3,49
n — sto Scara Weninger	x—58 f. jos	—	—	x—53 f. jos	—	—
	59—65 jos	3	2,02	54—59 jos	3	2,09
	66—70 mijlociu	13	8,78	60—65 mijlociu	17	11,88
	71—76 înalt	60	40,54	66—71 înalt	80	55,94
	77—x f. înalt	72	48,64	72—x f. înalt	43	30,06
Indicele facial superior Scara Martin	x—46,9 hipereurien	9	6,08	Aceeași scară ca cea masculină	10	6,99
	47—51,9 eurien	46	31,08		69	48,25
	52—56,9 mezen	69	46,62		61	42,65
	57—60,9 lepten	22	14,86		3	2,09
	61—x hiperlepten	2	1,35		—	—
go — go Scara Weninger	x—92 f. îngust	—	—	x—85 f. îngust	—	—
	93—98 îngust	—	—	86—91 îngust	—	—
	99—104 mijlociu	21	14,18	92—97 mijlociu	14	9,45
	105—110 larg	44	29,72	98—103 larg	55	38,46
	111—x f. larg	83	56,08	104—x f. larg	74	51,74
Indicele jugo-mandibular Scara Lebzelter-Saller	x—69,9 f. îngust	1	0,67	x—67,9 f. îngust	—	—
	70—74,9 îngust	34	22,97	68—72,9 îngust	15	10,48
	75—79,9 mijlociu	84	56,75	73—77,9 mijlociu	65	45,45
	80—84,9 larg	28	18,91	78—82,9 larg	59	41,25
	85—x f. larg	1	0,67	83—x f. larg	4	2,79
Indicele fronto-jugal Scara Lebzelter-Saller	x—69,9 f. îngust	—	—	x—71,9 f. îngust	—	—
	70—74,9 îngust	16	10,81	72—76,9 îngust	8	5,59
	75—79,9 mijlociu	89	60,13	77—81,9 mijlociu	76	53,14
	80—84,9 larg	42	20,37	82—86,9 larg	52	36,36
	85—x f. larg	1	0,67	87—x f. larg	7	4,89
n — sbn Scara E. von Eickstedt	x—49 f. scurt	21	14,18	x—45 f. scurt	16	11,18
	50—52 scurt	31	20,94	46—48 scurt	30	20,97
	53—55 mijlociu	49	33,10	49—51 mijlociu	49	34,26
	56—58 lung	28	18,91	52—54 lung	37	25,87
	59—x f. lung	19	12,83	55—x f. lung	11	7,69
al — al Scara E. von Eickstedt	x—30 f. îngust	26	17,56	x—27 f. îngust	9	6,29
	31—33 îngust	62	41,89	28—30 îngust	75	52,44
	34—36 mijlociu	43	29,05	31—33 mijlociu	49	34,26
	37—39 larg	15	10,13	34—36 larg	6	4,19
	40—x f. larg	2	1,35	37—x f. larg	4	2,79
Indicele nazal Scara E. von Eickstedt	x—54,9 hiperleptorin	27	18,24	Aceeași scară ca cea masculină	17	11,88
	55—59,9 leptorin	45	30,40		59	41,25
	60—64,9 mezorin	38	25,67		31	21,67
	65—69,9 camerin	25	16,89		24	16,78
	70—x hipercamerin	13	8,78		12	8,39

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Considerînd repartiția pe categorii a acestor caractere (tabelul nr. 2), notăm că frecvențele maxime se situează, atît la bărbați cît și la femei, după cum urmează :

Lungimea neurocraniului oferă o concentrare majoritară în categoriile mijlocie și lungă (împreună 82,42% la bărbați și 84,61% la femei), celelalte categorii fiind fie slab, fie deloc reprezentate. De notat însă că, contrar așteptărilor, la femei categoria lungă este aceea care întrunește mai multe cazuri decît cea mijlocie, la bărbați situația fiind inversă.

Lărgimea neurocraniului prezintă frecvențe maxime în categoriile mijlocie și largă (împreună 85,80% la bărbați și 87,41% la femei), cu o concentrare mai mare la ambele sexe în categoria largă. Celelalte categorii sînt fie absente, fie reprezentate prin procente mult mai joase.

Înălțimea neurocraniului se caracterizează prin procente foarte ridicate ale categoriilor mijlocie și înaltă (împreună 92,55% la bărbați și 92,30% la femei, cu frecvențe foarte apropiate în ambele categorii). Celelalte categorii sînt fie absente, fie foarte slab reprezentate.

Lărgimea minimă a frunții este majoritar largă (58,10% la bărbați și 68,53% la femei), dar, în timp ce la primii frunțile foarte largi sînt încă foarte bine reprezentate (32,42%), cele mijlocii fiind mai rare (9,45%), iar cele înguste absente, la femei, din contra, frunțile mijlocii întrunesc încă un procent destul de apreciabil (18,18%), cele foarte largi fiind puțin mai rare (12,58%). Credem însă că aceste diferențe de frecvență între cele două sexe se datoresc lipsei unei scări dimorfice pentru acest caracter, așa cum am arătat-o la analiza mediilor.

Combinarea diverselor dimensiuni craniene sub formă de indici permite să se caracterizeze populația studiată din punctul de vedere al valorilor medii, după cum urmează :

Din punctul de vedere al indicelui cefalic, atît eșantionul masculin, cît și cel feminin sînt în medie ușor hiperbrahicefali (85,04 și 85,08). Aceste medii corespund unor frecvențe unde domină formele brahicefale moderate, urmate de cele hiperbrahicefale, formînd împreună o majoritate substanțială (76,34 și 78,31%); mezocefalii se situează pe al treilea loc. Procentele care revin ultrabrahicefalilor și dolicocefalilor moderați sînt neglijabile, dolicocefalii accentuați fiind absenți.

Indicii vertico-longitudinali medii se încadrează atît la bărbați cît și la femei în categoria hipsicrană moderată (67,45 și 67,51), aceste valori corespunzînd unei frecvențe majoritare a categoriilor hipsicefală moderată și hipsicefală mijlocie (luate împreună 93,90 și 88,81%); urmează apoi, în procente foarte joase, categoria ortocefală, precum și cea hipsicefală accentuată. Categoria camecefalilor nu este deloc reprezentată.

Indicii vertico-transversali oferă medii care corespund categoriei metriocefale moderate atît în eșantionul masculin, cît și în cel feminin (79,49 și 79,60). Repartiția pe categorii este caracterizată printr-o concentrare în categoria metriocefală (56,08 și 53,14%), urmînd apoi categoria tapeinocefală, cu procente încă foarte apreciabile (39,86 și 41,95%), în timp ce categoria acrocefală este foarte rar întîlnită, datorită în special dezvoltării relativ mari a lărgimii calotei craniene, care intră în componența acestui indice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Indicele fronto-parietal este caracterizat prin medii ce aparţin categoriei eurimetope în ambele eşantioane (71,89 şi 72,91), precum şi printr-o repartiţie în care domină numeric această din urmă categorie (83,78 şi 89,52%), cea metriometopă fiind mult mai puţin frecventă, iar cea stenometopă excepţional prezentă (şi numai în seria masculină).

REGIUNEA FACIALĂ: DIMENSIUNI ŞI CONFORMAŢIE

Valorile medii ale principalelor dimensiuni ale feţei ne indică o populaţie caracterizată, atît la bărbaţi cît şi la femei, prin feţe în medie mijlociu de largi (145,09 şi 135,26 mm) şi mijlociu de înalte (121,91 şi 111,73 mm), cu dimensiunea verticală a masivului facial propriu-zis încadrată în categoria înaltă (76,45 şi 70,22 mm) şi cu lărgimea mandibulară destul de pronunţată (111,60 şi 104,56 mm).

Combinarea acestor dimensiuni caracterizează ambele eşantioane drept în medie mesoprosope (85,09 şi 82,66), cu masivul facial mezen (53,01 şi 51,73) şi cu raportul jugo-mandibular de tip mijlociu (77,32 şi 77,11).

În ceea ce priveşte raporturile cranio-faciale transversale, ele sînt caracterizate prin indici fronto-jugali medii aparţinînd categoriei mijlocii (78,39 şi 81,39) şi prin indici parieto-jugali medii aparţinînd categoriei mesopside la bărbaţi (91,14) şi micropside la femei (89,68).

Repartiţia pe categorii a dimensiunilor studiate şi a indicilor prezintă următoarele caracteristici:

Lărgimea bizigomatică (jugală) se caracterizează prin predominanţa, atît la bărbaţi cît şi la femei, a dimensiunilor mijlocii (48,64 şi 53,14%), urmate de cele largi (37,16 şi 37,76%), celelalte două categorii fiind slab reprezentate (şi aproape la paritate).

Înălţimea totală a feţei oferă la bărbaţi o oarecare concentrare în categoriile înaltă şi mijlocie (39,86 şi 38,51%), urmate de categoria joasă (16,21%), celelalte două clase fiind mult mai puţin frecvente. La femei, categoria mijlocie este aceea care predomină, întrunind aproape jumătate din cazuri (49,65%), urmată mai întîi de categoria înaltă (23,77%) şi apoi de cea joasă (16,08%). Categoriile extreme sînt şi aici mai slab reprezentate. În comparaţie cu bărbaţii însă, feţele foarte înalte sînt mai frecvente, cele foarte joase fiind mai puţin numeroase.

Indicele facial total oferă la ambele sexe o repartiţie mai puţin concentrată decît dimensiunile componente. În adevăr, dacă atît la bărbaţi cît şi la femei categoria cea mai frecventă este cea mesoprosopă (33,10 şi 34,96%), categoriile euriprosopă şi leptoprosopă sînt încă bine reprezentate (la bărbaţi 24,32 şi 23,64%, iar la femei 24,47 şi 27,27%). De notat că şi categoriei hipereuriprosope îi corespunde un procent destul de ridicat la bărbaţi (14,18%), fiind însă mai mic la femei (9,45%). Cealaltă categorie extremă, hiperleptoprosopă, se întîlneşte foarte rar.

Înălţimea superioară a feţei cea mai frecventă se situează în categoriile foarte înaltă şi înaltă la bărbaţi (cu 48,64 şi 40,54%). La femei această situaţie este inversată, categoria înaltă întrunind mult mai multe cazuri decît cea foarte înaltă (55,94 şi 30,06%). La ambele sexe, aceste

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

două categorii întrunesc majoritatea subiecților. Categoria mijlocie și apoi cea a masivelor faciale joase sînt mult mai puțin reprezentate, categoria masivelor faciale foarte joase fiind absentă.

Dacă comparăm frecvențele majoritare ale înălțimii totale a feței cu acelea ale masivului facial propriu-zis, constatăm că la acesta din urmă valorile cele mai frecvente corespund categoriilor înaltă și foarte înaltă, în timp ce la prima ele se situează în categoriile mijlocie și înaltă. Această deplasare a ponderii frecvențelor ne arată că înălțimea etajului inferior al feței (care corespunde cu înălțimea mandibulei) este în medie relativ moderată, ceea ce constituie un fapt interesant pentru tipologia populației studiate.

Indicele facial superior, ale cărui valori individuale depind atît de înălțimea masivului facial, cît și de lărgimea bizigomatică, prezintă la bărbați o concentrare maximă în categoria mezenă (46,62%), urmată de cea eurienă (31,08%), categoria leptenă fiind relativ slab reprezentată (14,86%); celelalte categorii oferă frecvențe aproape neglijabile. La femei, categoria cea mai bine reprezentată este cea eurienă (48,25%), urmată foarte îndeaproape de cea mezenă (42,62%). Celelalte două categorii (leptenă și hipereurienă) sînt puțin frecvente, iar cea hiperleptenă absentă.

Lărgimea bigoniană oferă o distribuție în care predomină mandibulele foarte largi atît la femei cît și la bărbați, urmate de cele largi, care, luate împreună, întrunesc majoritatea (85,80 și 90,20%), mandibulele mijlocii fiind mult mai rare, iar cele înguste absente. De notat faptul că la femei mandibulele foarte largi sînt mai puțin frecvente decît la bărbați, cele largi fiind în schimb mai numeroase.

Indicele jugo-mandibular oferă la bărbați o concentrare puternică în categoria mijlocie (56,75%), urmată de cea îngustă (22,97%) și apoi de cea largă (18,91%), cele două categorii extreme fiind foarte puțin reprezentate. La femei, categoria mijlocie (45,45%) este aproape tot atît de frecventă ca cea largă (41,25%), cea îngustă fiind mult mai rar întîlnită (10,48%). Dintre categoriile extreme, numai cea foarte largă găsește cîțiva reprezentanți.

Dintre raporturile cranio-faciale transversale, *indicele fronto-jugal* cel mai frecvent întîlnit în ambele eșantioane este cel mijlociu (60,13 și 53,14%), urmat de cel larg, cu procente mai ridicate însă în seria feminină decît în cea masculină (36,36 și 20,37%), unde indicii înguști sînt în schimb mai frecvenți decît în prima (10,81 și 5,59%). Indicii foarte înguști lipsesc, în timp ce indicii foarte largi sînt prezenți, dar cu o frecvență neglijabilă la bărbați.

Dimensiunile nasului prezintă o distribuție foarte răspîndită în ambele eșantioane. Vom nota totuși pentru lungimea nazală o oarecare concentrare în clasa mijlocie (33,10 și 34,26%), categoriile scurtă și lungă fiind mai puțin frecvente (20,94 și 18,91% la bărbați; 20,97 și 18,91% la femei). În ceea ce privește lărgimea nazală, maximul de frecvență se situează în categoria îngustă, urmată de cea mijlocie și apoi de cea foarte îngustă la bărbați (întrunind împreună 88,50%); la femei frecvența maximă corespunde tot cu categoria îngustă, urmată de cea mijlocie (formînd împreună 86,70%), celelalte categorii fiind mult mai puțin frecvente.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Indicele nazal este şi el foarte puţin concentrat în ceea ce priveşte repartiţia procentuală după categorii, care sînt toate prezente (inclusiv cea hipercamerină, care este însă puţin frecventă 8,78 şi 8,39%) în ambele serii. Frecvenţele maxime revin în primul rînd categoriei leptorine (30,40 şi 41,25%), urmată de cea mezorină (25,67 şi 21,67%), celelalte categorii întrunind procente mai joase.

PIGMENTAŢIA OCHILOR ŞI A PĂRULUI

În tabelele nr. 3 şi 4, dăm repartiţia subiecţilor după culoarea ochilor şi a părului.

Tabelul nr. 3

Repartiţia procentuală a culorii irisului (scara Martin-Schultz)

Culoarea	Bărbaţi		Femei	
	N	%	N	%
Deschisă (1 a — 2 b)	16	10,88	28	19,58
Intermediară (3—11)	56	38,09	58	40,55
Închisă (12—14)	75	51,02	57	39,86
Total	147	99,99	143	99,99

Din analiza frecvenţelor constatăm că la bărbaţi predomină culoarea închisă a irisului, urmată de cea intermediară, nuanţele deschise fiind mult mai rare.

La femei, distribuţia culorilor este puţin diferită de cea precedentă, ochii de nuanţă închisă şi cei intermediari întrunind procente aproape asemănătoare, cei de nuanţă deschisă fiind de două ori mai frecvenţi decît la bărbaţi. Pigmentaţia irisului este astfel în ansamblu mai deschisă în eşantionul feminin.

Tabelul nr. 4

Repartiţia procentuală a culorii părului

Culoarea	Bărbaţi		Femei	
	N	%	N	%
Blondă închis (M — O)	—	—	—	—
Castanie (P — T)	17	11,56	18	12,58
Brună (U — Y)	128	87,08	125	87,41
Roşcată (I — VI)	2	1,36	—	—

Pigmentaţia părului oferă însă o distribuţie aproape identică la cele două sexe, marcată prin predominanţa părului brun, frecvenţa mică a celui castaniu şi absenţa părului blond. Singura diferenţă dintre cele două eşantioane constă astfel doar în prezenţa a două cazuri de păr roşcat la cel masculin.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În tabelul nr. 5 prezentăm diferitele combinații individuale între culoarea părului și cea a irisului.

La bărbați, așa cum era de așteptat, combinația cea mai frecvent întîlnită este cea armonică brună, care se întîlnește la aproape jumătate din subiecți, urmînd apoi combinația disarmonică păr brun — ochi intermediari. Luate împreună, aceste două combinații întrunesc 78,90%,

Tabelul nr. 5

Asocierea tipului pigmentar al irisului cu cel al părului

Culoarea irisului	Sexul	Culoarea părului					
		castanie		brună		roșcată	
		N	%	N	%	N	%
Deschisă	♂	4	2,42	12	8,16	—	—
	♀	7	4,89	21	14,68	—	—
Intermediară	♂	10	6,80	44	29,93	2	1,36
	♀	9	6,29	49	34,26	—	—
Închisă	♂	3	2,04	72	48,97	—	—
	♀	2	1,39	55	38,46	—	—

reprezentînd astfel majoritatea subiecților cercetați. Restul de 21,10% se repartizează în celelalte combinații. Dintre acestea, numai combinațiile păr brun — iris deschis și păr castaniu — iris intermediar sînt puțin mai bine reprezentate. De notat că cei doi subiecți cu părul roșcat prezintă irisul de tip intermediar.

La femei, maximul de frecvență revine combinațiilor păr brun — iris închis și păr brun — iris intermediar (cu frecvențe aproape egale), întrunind împreună 72,72% din subiecți. Dintre celelalte combinații întîlnite în acest eșantion, cea cu părul brun — iris deschis, precum și cea cu părul castaniu — iris intermediar sînt reprezentate prin procente ce pot fi luate în considerație, celelalte combinații oferind doar frecvențe minime.

De notat absența la ambele sexe a combinațiilor armonice deschise.

STATURA

Cu toate că acest caracter va fi studiat în mod aprofundat în cadrul unei lucrări consacrate conformației corporale, totuși trebuie să analizăm aici unele caracteristici.

Astfel, media staturii masculine (169,06 cm) se înscrie în categoria supramijlocie la limita cu categoria mare. La femei corespunde aceleiași categorii din scara dimorfică, situîndu-se însă mai aproape de limita inferioară a acesteia (157,96 cm).

Repartiția acestei dimensiuni este din cele mai răspîndite, neîntîlnindu-se aici decît categoriile foarte mici și gigantice. Totuși trebuie notat că frecvențele maxime (puțin peste 40%) aparțin categoriei taliilor mari atît la femei cît și la bărbați.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CARACTERISTICILE GENERALE ŞI TIPOLOGICE

În ansamblu, cele două eşantioane ale satului Săpînţa caracterizează populaţia respectivă ca fiind în medie de statură supramijlocie, uşor hiperbrahicefală, cu o calotă înaltă (hipsicefală) în raport cu lungimea neurocraniului, dar mijlociu de înaltă (metriocefală) în raport cu lărgimea acestuia, cu fruntea largă (atît din punctul de vedere absolut, cît şi relativ), cu occipitalul fie moderat bombat, fie uşor aplatisat. Faţa este în medie mezoprosopă destul de înaltă, dar totodată şi destul de largă, cu masivul facial mezen prezentînd de obicei malare mai mult sau mai puţin frontalizate şi mai rar dispuse temporal. Forma conturului facial este cel mai frecvent oval alungită dreptunghiulară atenuată sau tinzînd spre un triunghi şi mai rar rotundă sau pentagonală. Nasul este în medie de tip mezorin cu tendinţe spre leptorinie, cu spinarea dreaptă sau uşor convexă şi foarte rar concavă. Pigmentaţia cel mai frecvent întîlnită la bărbaţi este cea armonică brună, urmată de cea disarmonică (păr brun — ochi intermediari), la femei aceste două combinaţii mergînd aproape la paritate.

Această caracterizare de ordin populaţionist, completată cu analiza frecvenţelor procentuale ale diferitelor categorii la caracterele studiate (prezentate mai sus), precum şi cu diagnozele individuale (după metoda lui E. von Eickstedt), ne permite să conchidem că structura antropologică a populaţiei de la Săpînţa se integrează în marea rasă europoidă şi numai 8 subiecţi din cei aproape 300 studiaţi oferă slabe elemente mongoloide, grefate pe fondul europoid.

Aprofundînd analiza tipologică pînă la nivelul tipurilor secundare, constatăm că elementele caracteristice fiecăruia dintre acestea se află de cele mai multe ori dispersate şi combinate pe plan individual cu elemente proprii altor tipuri. Totuşi trebuie să subliniem că elementele unora din aceste variante ale rasei europoide se află mai puternic concentrate la unii subiecţi, conferindu-le un facies predominant, cel puţin la nivel de fenotip. Astfel este cazul tipului *dinaric*, care constituie adeseori elementul dominant al unor subiecţi, chiar dacă este asociat cu cîteva trăsături nordice, mediteranide, alpine sau esteuropide. Din aceste asociaţii, cel mai frecvent întîlnite sînt, în ordinea enumerării, asociaţiile dinaro-nordică, dinaro-mediteranidă, dinaro-alpină, dinaro-esteuropidă, dinaro-nordico-mediteranidă, dinaro-nordico-alpină, dinaro-nordico-esteuropidă.

Apreciind cantitativ aportul fiecărei variante europoide la structura acestei populaţii, aşa cum aceasta apare fenotipic, putem conchide că sîntem în prezenţa unui fond principal dinaro-nordico-alpin, cu importante influenţe mediteranide, cu unele adaosuri esteuropide şi foarte rare elemente dalice. Prin aceste caracteristici de ordin tipologic, ca şi prin caracteristicile de ordin biometric considerate pe plan populaţionist, populaţia din Săpînţa se integrează în limitele de variabilitate a celorlalte unităţi demografice din Maramureşul istoric[1], studiate de noi pînă în prezent.

[1] M. Cristescu şi colab., *Studiul antropologic complex al populaţiilor de pe Valea Cosăului* (*jud. Maramureş*), Iaşi, 1972.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

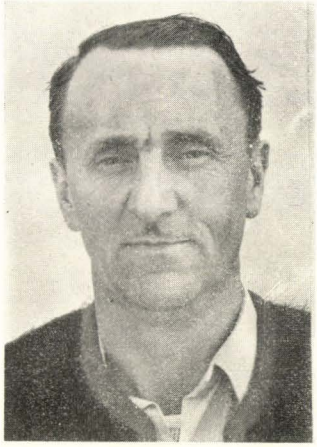

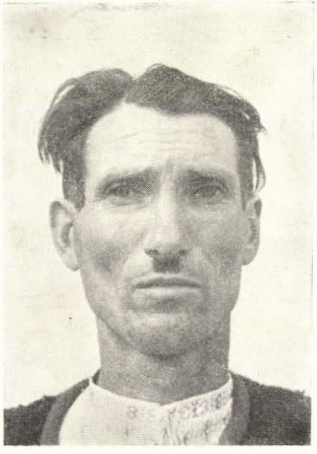
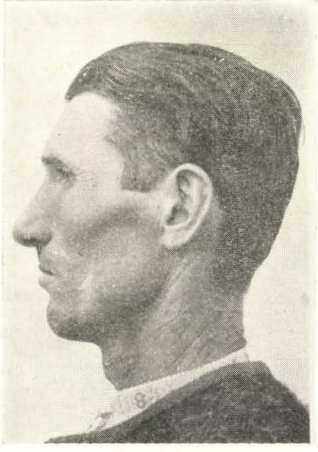

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

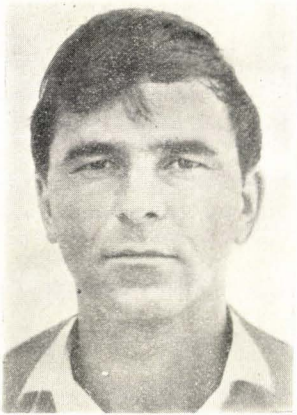

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

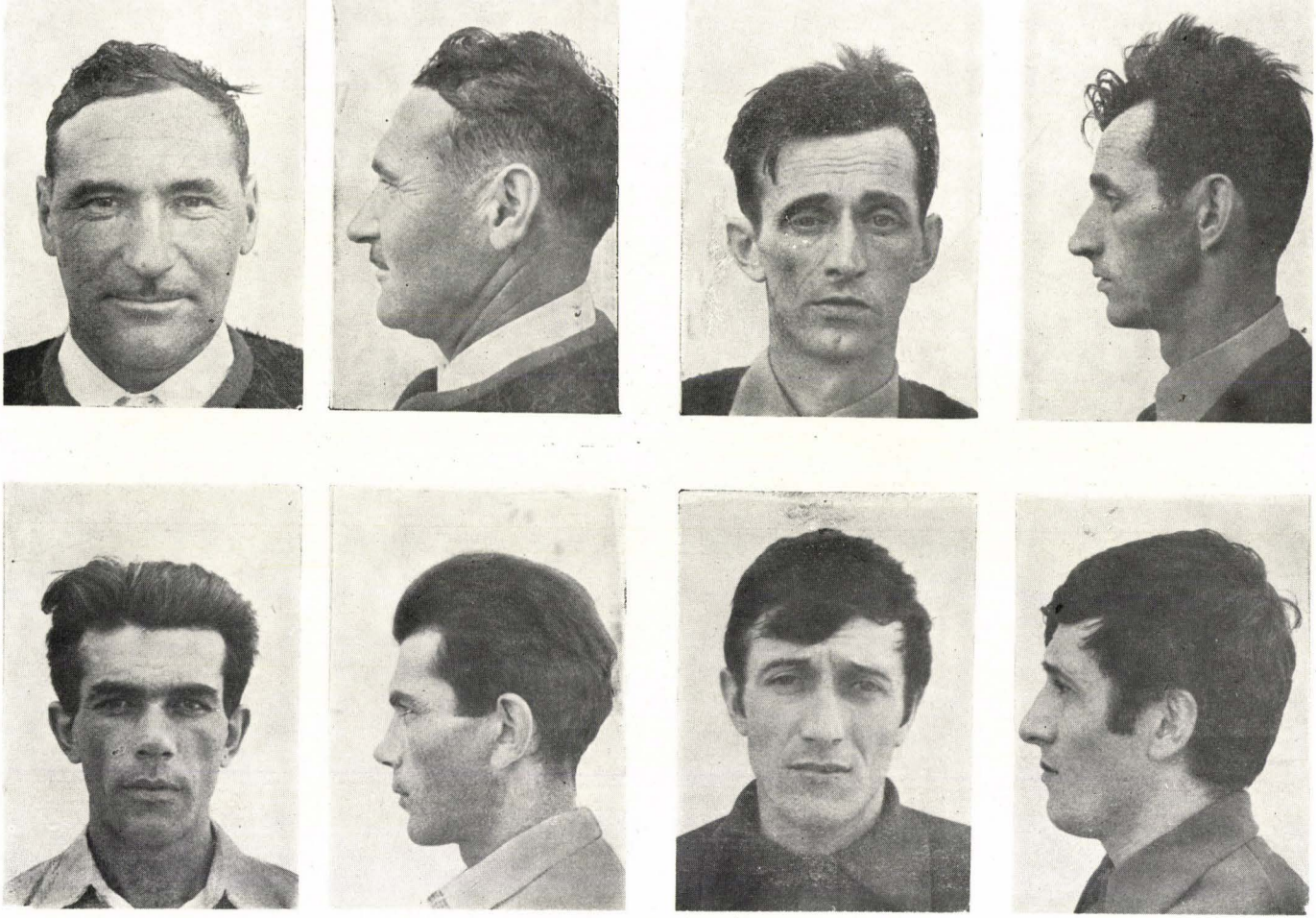

https://biblioteca-digitala.ro/ https://www.antropologia.ro

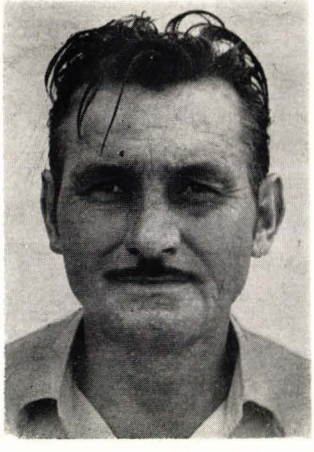

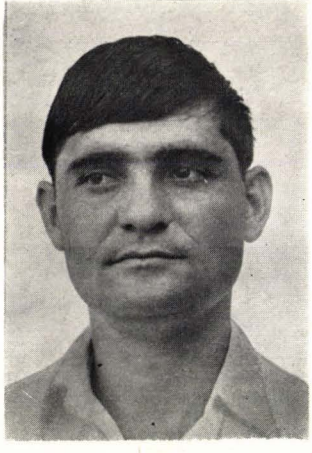

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

LA CONFORMATION CÉPHALO-FACIALE, LA PIGMENTATION ET LE TYPE ANTHROPOLOGIQUE DE LA POPULATION DE SĂPÎNȚA

RÉSUMÉ

Le travail est consacré à l'étude de la variabilité des dimensions et des indices principaux du neurocrâne et de la face, de la pigmentation ainsi que de la structure typologique de la population de Săpînța, réalisée au moyen d'un échantillon de 147 hommes et d'un échantillon de 143 femmes (âgés de 20—60 ans).

Le tableau 1 comprend les principaux paramètres statistiques, le tableau 2 présente la répartition selon les catégories des principaux caractères, les tableaux 3, 4 et 5 contiennent les données concernant les caractères pigmentaires.

Toutes ces données, ainsi que l'analyse des caractéristiques individuelles de chaque sujet du point de vue typologique permettent de caractériser la structure anthropologique de la population respective comme appartenant au complexe dinaro-alpino-nordique, à puissante influence méditerranoïde, auquel viennent se joindre quelques éléments est-europoïdes ainsi que de très rares éléments daliques et mongoloïdes.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristescu M., Botezatu D., Gramatopol-Roșca M.-E., Fedorovici C., *Studiul morfologic și tipologic al populației din satul Giulești (jud. Maramureș) cu o privire specială asupra evoluției diacronice a unor caractere*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*, 99.
2. Cristescu M., Botezatu D., Tudose O., *Variabilitatea caracterelor cefalo-faciale și tipul antropologic al populației din Săliștea de Sus (jud. Maramureș)*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *2*, 177.
3. Necrasov O., Cristescu M., Botezatu D., Fedorovici C., *Studiul regiunii cefalo-faciale, al pigmentației și al tipului antropologic din satele Cuhea, Ieud și Dragomirești (jud. Maramureș)*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, *2*, 188.
4. Necrasov O., Cristescu M., Botezatu D., Fedorovici C., *Studiul morfologic și tipologic al populației din satul Mara (jud. Maramureș)*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*, 183.
5. Necrasov O., *Les caractéristiques morphologiques et sérologiques de la population roumaine* Rivista di Antropologia, 1970—1971, *LVII*, 5.

Centrul de cercetări biologice Iași,
Sectorul de ecologie umană și paleoantropologie

Primit în redacție la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDIUL FRECVENȚEI GRUPELOR SANGUINE DIN SISTEMUL 0 AB ȘI A FACTORILOR LOR EREDITARI LA POPULAȚIA DIN SĂPÎNȚA

DE

CEZARINA-ANA BĂLTEANU și MARIA-ELENA GRAMATOPOL-ROȘCA

612.118.221.2 :575.1

Cercetările antropologice complexe asupra populației din Maramureș, realizate de mai mulți ani de colectivul ieșean, au inclus și studiul frecvenței principalelor grupe sanguine. Pe linia acestor cercetări se înscrie și lucrarea de față.

MATERIAL ȘI METODĂ DE LUCRU

Studiul nostru este realizat pe o serie de 385 de indivizi originari din satul Săpînța. Datele obținute de noi sînt comparate cu cele obținute la trei serii sintetice : populația din valea rîului Iza (eșantioane de populație din satele Ieud, Bogdan Vodă, Dragomirești (1), Sălișteă (4)), populația din valea rîului Mara (eșantioane din satele Mara (10), Giulești (9), Berbești, Desești, Hărnicești (date inedite)), precum și seria sintetică a ansamblului de populație din județul Maramureș (7).

REZULTATE

În tabelul nr. 1 este dată frecvența grupelor sanguine din sistemul 0 AB, a factorilor ereditari și a indicelui biochimic în satul Săpînța, precum și în eșantioanele de comparație considerate.

Din datele obținute pentru satul Săpînța, frecvența grupelor sanguine are următoarea eșalonare : grupa A 37,41 %, grupa 0 27,53 %, grupa B 26,23 %, grupa AB 8,83 %. Valoarea indicelui biochimic este de 1,31. Valorile factorilor genetici sînt : r = 0,5172, p = 0,2771 și q = = 0,2055.

ST. CERC. ANTROPOL., 1974, T. 11, NR. 1, P. 73–76

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Frecvenţa grupelor sanguine din sistemul 0AB, a factorilor ereditari şi a indicelui biochimic

Localitatea	Nr. indiv.	0	A	B	AB	χ^2	Indice biochimic	r	p	q
Săpînţa (Bălteanu şi Roşca, 1973)	385	106 27,53 ±2,23	144 37,41 ±2,44	101 26,23 ±2,23	34 8,83 ±1,41	33,36	1,31	0,5172	0,2771	0,2055
Valea Izei (Botezatu şi colab., 1968; Neamţu şi Bălteanu, 1971)	1102	430 30,67 ±1,00	674 48,07 ±1,00	210 14,98 ±0,94	88 6,27 ±0,64		2,56	0,5487	0,3305	0,1207
Valea Marei (Bălteanu şi Radu, 1970–1971)	2074	557 26,85 ±0,96	1015 48,93 ±1,00	359 17,31 ±0,82	143 6,89 ±0,54	24,74	2,30	0,5096	0,3464	0,1439
Jud. Maramureş (O. Necrasov şi colab., 1967)	1497	516 34,53 ±1,28	616 41,01 ±1,10	255 17,01 ±0,96	110 7,34 ±0,13	20,10	1,97	0,5887	0,2820	0,1310

În scopul de a stabili dacă frecvenţele observate sînt în conformitate cu frecvenţele teoretice corespunzătoare existenţei echilibrului Hardy-Weinberg într-o populaţie, a fost calculat testul χ^2 după următoarea formulă, utilizată de Kherumian (2):

$$\frac{1}{N}\chi^2 = \frac{(0 - r^2)^2}{r^2} + \frac{[A - (p^2 + 2pr)]^2}{p^2 + 2pr} + \frac{[B - (q^2 + 2qr)]^2}{q^2 + 2qr} + \frac{(AB - 2pq)^2}{2pq}$$

Aplicînd această formulă de calcul, testul χ^2 dă o valoare de 2,46 (pentru 1 grad de libertate), care corespunde unui $0{,}20 > P > 0{,}10$, deci superior lui $P = 0{,}05$, limita de justeţe a ipotezei. Întrucît testul χ^2 arată că frecvenţele observate sînt în conformitate cu cele teoretice, rezultă că frecvenţele genice ale sistemului 0AB în populaţia studiată de noi se află în echilibrul Hardy-Weinberg.

Comparîndu-se datele noastre cu cele obţinute pentru satele din valea Izei, se constată în general frecvenţe deosebite. Astfel se remarcă o frecvenţă mai mare a grupelor B şi AB la prima serie, pe cînd grupele A şi 0 se prezintă cu o frecvenţă mai scăzută.

În ceea ce priveşte frecvenţa grupelor sanguine la populaţia noastră comparativ cu fiecare din satele componente ale seriei sintetice, se remarcă o diferenţiere în acelaşi sens.

Valoarea testului χ^2 de 33,36 (pentru 3 grade de libertate), care corespunde unui $P < 0{,}001$, indică o diferenţiere foarte semnificativă a celor două serii.

Valoarea indicelui biochimic obţinut la Săpînţa este inferioară celei obţinute pe eşantionul de comparaţie, datorită frecvenţei mai scăzute a grupei A şi mai ridicate a grupei B în primul caz faţă de al doilea. De asemenea, valorile factorilor genetici r şi p sînt inferioare celor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

obținute la eșantionul de comparație, pe cînd valoarea factorului q este superioară.

Analizînd comparativ frecvența grupelor sanguine la populația din Săpînța față de seria sintetică a populației de pe valea Marei, se constată valori mai ridicate pentru grupele B și AB și valori mai scăzute pentru grupele A și 0 la prima populație față de ultima. Menționăm că diferențele semnificative din punct de vedere statistic ($\chi^2 = 24,74$, pentru 3 grade de liberate $P < 0,001$) sînt mai mici decît cele obținute la comparația cu populația de pe valea Izei.

De asemenea, sensul diferențierii se menține și față de majoritatea satelor din seria sintetică a populației de pe valea Marei, exceptînd satul Deseşti, la care grupele sanguine au o frecvență asemănătoare cu cea a populației noastre (grupa 0 30,59%, grupa A 38,80%, grupa B 23,88%, grupa AB 6,71%). În acest caz, valoarea lui $\chi^2 = 1,82$, pentru 3 grade de libertate $0,70 > P > 0,50$, este inferioară celei înregistrate la seria sintetică.

Valoarea indicelui biochimic la populația noastră este tot inferioară celei obținute la seria sintetică de pe valea Marei.

În ceea ce privește frecvența factorilor genetici, diferențierea se face în același sens cu cea rezultată din comparația cu populația de pe valea Izei pentru p și q. În schimb, factorul r prezintă o valoare puțin mai ridicată la populația noastră față de cea de pe valea Marei.

Frecvența grupelor sanguine la populația din Săpînța este diferită și față de seria sintetică obținută pe ansamblul populației din județul Maramureș (studiată de Olga Necrasov și colab., 1967). Astfel, valoarea lui χ^2 este de 20,10 (pentru 3 grade de libertate corespunzător unui $P < 0,001$), mai mică decît cele obținute comparativ cu celelalte două serii sintetice. Această diferențiere se datorează și în acest caz frecvenței mai mari a grupelor B și AB, asociată cu o frecvență mai scăzută a grupelor A și 0 la populația noastră.

Deoarece diferențele în repartiția grupelor sanguine la populația din Săpînța față de populația din județul Maramureș sînt mai mici decît cele rezultate din comparația cu celelalte două serii, valoarea indicelui biochimic este și ea mai puțin diferită, rămînînd însă tot scăzută la populația noastră.

Din analiza comparativă a celor două serii considerate reiese că frecvența factorilor genetici r și p este mai mică la populația din Săpînța, în timp ce frecvența factorului genetic q este mai crescută.

În concluzie, populația din satul Săpînța prezintă în ceea ce privește frecvența grupelor sanguine din sistemul 0 AB diferențe semnificative atît față de seria sintetică a populației de pe valea Izei și valea Marei, cît și față de ansamblul populației din județul Maramureș. Această diferență se manifestă în frecvența crescută a grupelor B și AB și mai coborîtă a grupei A. Menționăm că frecvențe asemănătoare prezintă și populația studiată de noi din satul Deseşti, situat pe valea rîului Mara. Frecvența mică a grupei A (36,95%) s-a mai înregistrat și la populația din satele Costeşti și Ludeşti din Transilvania, populație studiată de Rîmneanțu în 1938 (citat după (7)), iar frecvența mare a grupei B (23,57%) a fost notată în satul Dumbrăveni-Suceava, cercetat de O. Necrasov și colab. în 1964.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

SUR LA FRÉQUENCE DES GROUPES SANGUINS DU SYSTÈME 0 AB ET DE LEURS FACTEURS HÉRÉDITAIRES DANS LA POPULATION DE SĂPÎNŢA

RÉSUMÉ

Les auteurs analysent les fréquences des groupes sanguins et de leurs facteurs héréditaires ainsi que l'indice biochimique de la population étudiée. Les résultats sont comparés avec ceux qui furent obtenus pour les mêmes caractères dans d'autres villages du même département. Du point de vue de la fréquence assez élevée du groupe B, de la fréquence assez basse du groupe A, ainsi que de la valeur de l'indice biochimique, la population de Săpînţa se rapproche le plus du village de Deseşti (du même département), ainsi que de quelques autres localités de notre pays.

BIBLIOGRAFIE

1. Botezatu D., Gheorghiu G., Klüger R., *Frecvenţa proprietăţilor grupale din sistemul OAB în satele Cuhea, Ieud şi Dragomireşti*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, ?, 215.
2. Kherumian R., *Génétique et anthropologie des groupes sanguins*, Paris, 1951.
3. Mourant A. E., Kopèč Ada, Sobczak Kazimiera-Domaniewska, *The ABO blood groups*, Oxford, 1958.
4. Neamţu C., Teodorescu-Bălteanu Cezarina-Ana, *Repartiţia grupelor sanguine din sistemul OAB şi MN şi a factorilor ereditari în satul Sălişte*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *2*, 201.
5. Necrasov Olga, *Recherches anthropologiques dans le N—E de la Roumanie*, Anal. ştiinţ. Univ. Iaşi, 1940.
6. Necrasov Olga, *Recherches séro-anthropologiques dans les Carpates roumaines*, Acta Facultatis rerum naturalium, Comenianae, Anthropol., 1966, **XI**.
7. Necrasov Olga, Botezatu D., Iacob M., *Considération sur la répartition des groupes sanguins du système OAB et leurs facteurs héréditaires en Roumanie*, Ann. roum. Anthropol., 1967, **4**, 17.
8. Race R. R., Sanger Ruth, *Blood groups in man*, Oxford, 1958.
9. Teodorescu-Bălteanu A. C., Radu D., *Studiul frecvenţei grupelor sanguine din sistemele OAB şi MN în satul Giuleşti*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, 129.
10. Teodorescu-Bălteanu A. C., Radu D., *Studiul frecvenţei grupelor sanguine din sistemele OAB şi MN în satul Mara*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, 209.

Centrul de cercetări biologice Iaşi,
Sectorul de ecologie umană şi paleoantropologie

Primit în redacţie la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

VARIABILITATEA UNOR CARACTERE FIZIOMETRICE LA POPULAȚIA DIN SĂPÎNȚA

de

C. NEAMȚU și D. BOTEZATU

572.541.3

În această lucrare ne propunem să abordăm studiul variației unor caractere fiziometrice la etape diferite de vîrstă (între 20 și 79 de ani) pe un eșantion din populația localității Săpînța din județul Maramureș.

Am considerat utilă investigarea acestor aspecte avînd în vedere importanța manifestărilor funcționale ale organismului pentru viață și muncă, ca și frecvența redusă a cercetărilor de acest gen la nivel populațional.

METODĂ ȘI MATERIAL DE LUCRU

S-au calculat valorile medii pentru următoarele caractere:

— presiunea arterială sistolică și diastolică (determinarea presiunii s-a făcut cu ajutorul aparatului Vaquez-Laubry);

— capacitatea vitală (determinată cu ajutorul spirometrului uscat tip H. Dette);

— ritmul cardiac (măsurarea pulsului radial — frecvență/minut);

— ritmul respirator (numărul de respirații/minut);

— acuitatea vizuală (recoltarea datelor s-a realizat cu ajutorul optotipului; rîndurile acestuia au fost numerotate (codificate) progresiv de la 1 la 10 (cifra 1 desemnînd rîndul cu caractere mici, iar cifra 10 rîndul cu caractere mari), operațiunile pentru calcularea lui M, m și σ făcîndu-se cu cifrele de codificare corespunzătoare rîndului vizualizat; s-a considerat normală vizualizarea rîndului cu caracterele cele mai mici de la distanța de 5 m);

— acuitatea tactilă (mediile reprezintă distanța cutanată cea mai mică (în mm), în toate zonele, la care este sesizată existența celor două vîrfuri tocite ale unui compas adaptat; testul s-a efectuat cutanat în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

regiunea vîrfului indexului, fața posterioară a mîinii și fața anterioară a antebrațului drept);

— forța musculară (determinată cu dinamometru (tip Collin) prin mai multe încercări la același individ (mîna dreaptă), luîndu-se în considerație cifra cea mai mare obținută).

Materialul de studiu este reprezentat de un eșantion din populația satului Săpînța, și anume de 201 bărbați și 190 de femei, repartizați pe indicatorii fiziometrici studiați după cum urmează: capacitate vitală și talie — 191 bărbați și 190 femei; dinamometrie — 201 bărbați și 183 femei; presiune arterială, ritm respirator și cardiac, acuitate tactilă și vizuală — 123 bărbați și 121 femei. Analiza indicatorilor fiziometrici s-a făcut decadal, pe etape de vîrstă și pe sexe.

Au fost eliminate la examinare persoanele ce prezentau afectări ale aparatelor studiate.

Subiecții au fost examinați în vara anului 1973.

REZULTATE

Urmărind indicatorul presiune arterială sistolică, se observă (tabelul nr. 1) creșterea presiunii sistolice progresiv cu vîrsta, de la 12,99 la 15,05 cm Hg la bărbați și de la 12,67 la 15,85 cm Hg la femei (excepție face clasa de vîrstă 70—79 ani bărbați, care prezintă valori mai mici decît clasa de vîrstă 60—69 ani). Creșteri mai accentuate se produc după vîrsta de 50 ani, atingînd uneori cifra de 100 mm Hg pe decada de vîrstă la femei.

Valoarea medie a presiunii sistolice la bărbați (serie sintetică) este mai ridicată decît la femei (14,35 față de 13,37 cm Hg), dar, analizînd acest aspect pe etape de vîrstă, constatăm că sexul feminin în primele decade de vîrstă (20—40 ani) are presiunea mai coborîtă decît sexul masculin. La femei, după menopauză valorile tind să depășească pe cele ale sexului masculin, confirmînd datele lui Hunter obținute prin studierea valorilor medii la americanii sănătoși (6).

În ceea ce privește presiunea arterială diastolică (tabelul nr. 1), se constată creșterea valorilor medii cu vîrsta, mai constant la sexul feminin.

Cercetări similare efectuate de Löwenstein în regiuni izolate ale Braziliei au constatat de asemenea valori ale presiunii sistolice mai mari la bărbați decît la femei pînă la vîrsta de 35—40 de ani, pentru ca după această etapă valorile presiunii sistolice să fie mai mici la bărbați. Presiunea diastolică a prezentat variații mici (3).

Se pare că în timpul perioadei reproductive femeia este relativ mai ferită decît bărbatul de riscul aterosclerozei și al sechelelor grave ale acesteia; de asemenea este mai protejată pînă la menopauză față de mecanismele care cresc presiunea.

Se acreditează ideea că creșterea tensiunii arteriale este o consecință a civilizației. În scopul confirmării acestei ipoteze este necesar să se studieze mai multe grupuri de populații trăind sub influența a diverși factori ecologici. Din cauza schimbării rapide a naturii și intensității

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Valorile medii comparative ale tensiunii arteriale sistolice

Clasa de vîrstă (ani)	Seria Neamțu C., Botezatu D. (1972)										Seria Löwenstein (1961)			
	Bărbați					Femei					Bărbați		Femei	
	Nr.	Min — Max	M	m	σ	Nr.	Min — Max	M	m	σ	Nr.	M	Nr.	M
20—29	11	11—14	12,99	0,18	0,90	25	10—15	12,67	0,44	3,27	10	11,72	15	10,43
30—39	25	10—15	13,17	0,14	1,31	20	9—16	12,90	0,25	1,71	13	10,89	10	10,90
40—49	36	10—17	13,18	0,19	1,70	23	10—16	13,28	0,18	1,34	8	11,55	6	11,17
50—59	26	11—18	13,49	0,20	1,52	22	11—17	14,49	0,24	1,69	5	13,28	3	10,67
60—69	15	10—21	15,05	0,54	3,11	18	12—19	15,53	0,47	2,97	—	—	—	—
70—79	10	12—16	14,42	0,28	1,34	5	12—20	15,85	0,44	1,49	—	—	—	—
Serie sintetică	123	10—21	14,35	0,16	2,77	121	9—10	13,37	0,20	3,42	—	—	—	—

Valorile medii comparative ale tensiunii arteriale diastolice

20—29	11	7—9	8,45	0,12	0,67	25	6—10	7,87	0,13	1,00	10	7,14	15	6,48
30—39	25	6—8	8,13	0,18	1,36	20	6—12	8,55	0,23	1,54	13	7,34	10	7,28
40—49	36	6—11	8,28	0,13	1,28	23	6—11	8,24	0,17	1,22	8	7,33	6	7,07
50—59	26	7—13	8,37	0,17	1,32	22	7—10	8,82	0,15	1,11	5	7,72	3	7,00
60—69	15	6—11	8,92	0,28	1,50	18	8—12	9,98	0,17	1,09	—	—	—	—
70—79	10	6—10	8,68	0,30	1,36	5	7—11	8,45	0,52	1,73	—	—	—	—
Serie sintetică	123	6—11	8,36	0,06	1,03	121	6—12	8,61	0,08	1,33	—	—	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

acestor factori, achiziția unor astfel de date este de mare urgență (3).

Aparatul respirator este unul din primele aparate la care se constată semne de involuție. Acestea pot fi datorate alterării cutiei toracice (Kountz și Alexander, Zagra), tulburării dinamicii bronhiale (Mellie) sau modificării țesutului elastic pulmonar (Pierce, Aslan, toți citați după (2)).

Prezentăm în tabelul nr. 2 valorile medii ale frecvenței ritmului respirator. Selecția cazurilor s-a făcut pe baza eliminării persoanelor cu date anamnestice ale unei afecțiuni acute sau cronice pulmonare.

Tabelul nr. 2

Valorile medii ale frecvenței ritmului respirator (nr. de respirații/minut)

Clasa de vîrstă (ani)	Bărbați					Femei				
	Nr.	Min—Max	M	m	σ	Nr.	Min—Max	M	m	σ
20—29	10	16—24	20,05	0,53	2,49	24	14—30	17,12	0,24	1,80
30—39	27	14—22	18,82	0,34	2,66	20	14—26	18,85	0,36	2,43
40—49	39	14—26	19,07	0,31	2,96	23	16—26	19,67	0,36	2,62
50—59	24	14—28	20,29	0,56	4,12	17	14—28	20,28	0,23	1,46
60—69	14	16—28	20,73	0,67	3,74	23	14—24	20,76	0,45	2,93
70—79	9	16—22	19,34	0,52	2,33	—	—	—	—	—
Serie sintetică	123	14—28	19,70	0,20	3,31	107	14—28	19,70	0,21	3,26

Începînd cu etapa de vîrstă 60—70 de ani, am întîlnit mai frecvent torace lărgit la bază (în sens antero-posterior) și lărgirea unghiului epigastric. De asemenea crește frecvența deformărilor cutiei toracice (scolioză, cifoză).

Urmărind variațiile frecvenței ritmului respirator, se constată o discretă creștere a acestuia odată cu înaintarea în vîrstă la bărbați și o creștere evidentă la femei. Cercetările efectuate de Hartia și Nicolaescu (2) evidențiază de asemenea creșterea frecvenței ritmului respirator cu vîrsta. Autorii menționați găsesc 15 respirații pe minut în decada a IV-a de vîrstă; apoi frecvența crește, ajungînd la 20 respirații/minut în decada a X-a. Creșterea frecvenței respiratorii se corelează dealtfel radiologic cu jocul diafragmului, care suplinește deficiențele cutiei toracice, și cu dependența complianței de frecvență (2).

Pentru a analiza variațiile amplitudinii capacității vitale la populația din satul Săpînța, s-au calculat mediile acestui caracter pe decade de vîrstă, pe sexe și pe serii sintetice cuprinzînd indivizi între 20 și 59 de ani într-o serie (folosită ca material de comparație) și între 20 și 79 de ani în altă serie, mai extinsă.

Din tabelul nr. 3 se constată, în primul rînd, că seria masculină pe decade de vîrstă oferă valori medii mai mari decît cea feminină, diferențele cele mai importante fiind înregistrate în special la clasele de vîrstă 20—50 de ani.

În al doilea rînd, se observă o creștere ușoară a mediei capacității vitale între decadele a III-a și a IV-a (de la 4681 la 4759 cm^3 la bărbați și de la 3479 la 3557 cm^3 la femei); urmează apoi o scădere pro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Valorile medii ale capacității vitale și indicelui capacitate vitală/talie

Clase de vîrstă (ani)	N	Min	Max	M	m	σ	Talie	Ind. cap. vit. / talie
Bărbați								
20—29	11	3500	5700	4681	120	591	170,7	27,42
30—39	27	3100	6000	4759	113	871	170,9	27,84
40—49	61	2600	6500	4324	86	989	169,1	25,57
50—59	41	2000	5000	3541	75	721	167,8	21,10
60—69	37	2000	4500	3086	73	665	165,6	18,63
70—79	11	1800	4000	3023	115	640	165,1	18,31
Serie sintetică 20—59	140	2000	6500	4402	54	923	169,06	26,03
Serie sintetică totală	191	1800	6500	3847	48	1004	168,10	22,88
Femei								
20—29	29	2500	4600	3479	57	460	160,7	21,64
30—39	24	2700	4200	3557	61	444	159,7	22,27
40—49	53	2200	4800	3438	41	452	157,0	21,89
50—59	43	1500	4500	2922	59	576	156,1	18,71
60—69	34	1500	3500	2475	62	338	155,4	15,92
70—79	7	1400	3100	1945	20	1292	154,0	12,62
Serie sintetică 20—59	149	1500	4800	3263	31	577	157,95	20,65
Serie sintetică totală	190	1400	4800	3075	33	685	157,36	19,54

gresivă cu vîrsta, devenind mai marcantă după 50 de ani (de la 4324 la 3023 cm³ la bărbați și de la 3438 la 1945 cm³ la femei).

O situație asemănătoare prezintă și indicele capacitate vitală/talie. Valorile sale cresc de la decada a III-a la a IV-a, apoi scad odată cu înaintarea indivizilor în vîrstă, această scădere corelîndu-se și cu scăderea progresivă a taliei. Același fenomen se observă și la seriile de comparație (tabelul nr. 4), provenite din județul Iași, din comuna Ilișești — județul Suceava, din regiunea Dornei (5) și din Valea Cosăului — județul Maramureș [1].

Dacă analizăm comparativ valorile medii ale capacității vitale a seriilor noastre masculine și feminine cu seriile citate (4), cuprinzînd indivizi între 20 și 59 de ani (tabelul nr. 5), constatăm că bărbații din Săpînța prezintă valorile medii cele mai reduse dintre toate seriile comparate (4402 cm³), ei asemănîndu-se din acest punct de vedere cu seria de agricultori din județul Iași (4453 cm³). Același lucru se poate spune și despre indicele capacitate vitală/talie (26,04 la bărbații din Săpînța și 26,75 la cei din județul Iași).

Seria feminină prezintă o capacitate vitală medie (3262 cm³) și un indice capacitate vitală/talie (20,65) mai mare decît la seriile din

[1] M. Cristescu și colab., *Studiul antropologic complex al unor populații rurale din Valea Cosăului — jud. Maramureș*, Iași, 1972.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Valorile medii comparative ale indicelui capacitate vitală/talie

Clasa de vîrstă (ani)	Seria Vatra Dornei		Seria Ilișești		Seria județul Iași		Seria Săpînța	
	Nr.	M	Nr.	M	Nr.	M	Nr.	M
Bărbați								
20—29	60	28,45	28	30,84	58	27,70	11	27,42
30—39	55	27,78	30	27,98	71	27,09	27	27,84
40—49	31	26,39	35	26,62	51	25,22	61	25,57
50—59	9	24,12	24	22,87	18	24,12	41	21,10
Serie totală	155	27,90	117	27,21	198	26,75	140	26,03
Femei								
20—29	57	23,02	26	22,38	57	21,92	29	21,64
30—39	72	23,77	39	20,83	53	23,50	24	22,27
40—49	59	21,46	36	18,23	50	21,35	53	21,89
50—59	21	18,64	26	16,79	25	17,53	34	18,71
Serie totală	209	22,70	127	19,55	199	21,85	149	20,65

Valea Cosăului (2844 cm³ — 18,36) și comuna Ilișești (3117 cm³ — 19,55), dar în același timp mai mici decît seriile din județul Iași (3421 cm³ — 21,85) și regiunea Dornei (3638 cm³ — 22,70).

Faptul că seria masculină din satul Săpînța înregistrează valorile cele mai mici dintre seriile comparate din punctul de vedere al capacității vitale s-ar putea explica printr-o frecvență destul de mare în cadrul eșantionului a unor persoane care au profesat mineritul un timp variabil (între 2 și 10 ani).

Studiul ritmului cardiac (tabelul nr. 6) ne-a arătat scăderea frecvenței acestuia la sexul masculin progresiv cu vîrsta în sens liniar, de la 79,00 la 68,45 bătăi/minut (valori medii). La sexul feminin valorile prezintă variații de la o decadă de vîrstă la alta, ceea ce sugerează un fond neurovegetativ mai labil la acest grup. Pe de altă parte, media ritmului cardiac la sexul masculin este mai coborîtă (73,69 bătăi/minut) decît la sexul feminin (80,59 bătăi/minut), ceea ce se corelează cu prima constatare expusă.

În ceea ce privește acuitatea vizuală (tabelul nr. 7), am constatat scăderea acesteia odată cu înaintarea în vîrstă mai ales după decada a V-a atît la sexul masculin, cît și la cel feminin (date identice raportate și de Duane, citat după (6)), datorită pierderii plasticității cristalinului, care are drept consecință tulburări de acomodare. Acuitatea vizuală prezintă valori medii mai scăzute la femei decît la bărbați atît pentru ochiul stîng, cît și pentru ochiul drept, probabil datorită și unor solicitări mai intense.

Referindu-ne la acuitatea tactilă, se știe că capacitatea pielii de a descompune două contacte separate la distanța cea mai mică este de numai 1/3000 din cea a ochiului (6). Diferențele regionale sînt pronunțate și în general prezintă un paralelism față de precizia localizării. Totuși, ele nu prezintă acest paralelism față de variațiile regionale ale pragului intensității.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5

Valorile medii comparative ale capacității vitale

Seria	N	Min	Max	M	m	σ	Statura	Ind. $\frac{\text{cap. vitală}}{\text{talie}}$
Bărbați								
Iași (agricultori) 1966	200	2500	6200	4453	30,99	650	166,46	26,75
Reg. Dorne (agricultori) 1966	155	3000	6200	4770	36,40	672	170,27	27,90
Com. Ilișești (agricultori) 1968	117	2000	6900	4621	56,04	934	167,33	27,21
Valea Cosăului (jud. Maramureș) 1972	385	—	—	4619	—	—	167,59	27,50
Săpînța 1973	140	2000	6500	4402	54,2	923	169,0	26,04
Femei								
Iași (agricultoare) 1968	199	800	4900	3421	28,72	718	154,84	21,85
Reg. Dorne (agricultoare) 1968	231	1500	5900	3638	24,32	608	157,95	22,70
Com. Ilișești (agricultoare) 1968	127	1500	5000	3117	32,00	640	155,82	19,55
Valea Cosăului (jud. Maramureș) 1972	451	—	—	2844	—	—	154,86	18,36
Săpînța 1973	149	1500	4800	3262	31,0	577	157,90	20,65

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Valori medii ale frecvenței cardiace (nr. bătăi/minut)

Clasa de vîrstă (ani)	Bărbați					Femei				
	Nr.	Min-Max	M	m	σ	Nr.	Min-Max	M	m	σ
20—29	11	60—92	79,00	2,21	10,90	25	60—104	83,33	1,32	9,80
30—39	24	56—96	74,45	1,67	12,20	19	60— 96	78,98	1,68	10,87
40—49	39	56—92	73,12	0,98	9,16	23	64— 96	78,11	1,30	9,31
50—59	23	56—96	73,24	1,62	11,53	21	64—100	77,69	1,50	10,24
60—69	14	60—92	73,03	1,52	8,48	23	72—106	84,23	1,89	12,23
70—79	10	52—92	68,45	2,40	11,26	—	—	—	—	—
Serie sintetică	121	52—96	73,69	0,67	10,95	111	60—106	80,59	0,59	9,97

În tabelele nr. 8 și 9 este redată capacitatea de discriminare tactilă la eșantionul studiat, investigată în trei zone: pulpa indexului, fața posterioară a mîinii și fața anterioară a antebrațului drept.

Se observă că capacitatea maximă de discriminare este la nivelul pulpei indexului, această capacitate descrescînd la indivizii din aceeași decadă de vîrstă progresiv, la nivelul mîinii și antebrațului drept. În ceea ce privește relația cu vîrsta, am constatat în zona pulpei indexului drept scăderea capacității de discriminare între 20 și 60 de ani la bărbați, pentru ca decadele următoare de vîrstă să prezinte o capacitate mai bună decît cele anterioare, dar tot cu tendință spre scădere cu vîrsta. La femei, scăderea capacității de discriminare tactilă în această zonă este mai constantă (excepție face etapa de vîrstă 50—59 ani, care prezintă un indicator mai crescut față de etapa de vîrstă 40—49 ani).

În zona feței posterioare a mîinii drepte se constată la bărbați o scădere a capacității de discriminare între 20 și 50 de ani, apoi o creștere a ei între 50 și 60 de ani și din nou o scădere la etapele de vîrstă 60—80 de ani. La femei, cu excepția clasei de vîrstă 30—40 de ani, la care se constată o capacitate de discriminare mai scăzută decît la clasele 40—50 și 50—60 de ani, fenomenul prezintă o scădere a indicatorului cu vîrsta.

În zona feței anterioare a antebrațului drept, capacitatea de discriminare tactilă la bărbați scade cu vîrsta, cu excepția clasei de vîrstă 50—60 de ani, care prezintă o capacitate mai bună decît clasa de vîrstă 40—50 de ani. La femei, în această zonă nu se observă o corelare între capacitatea de discriminare și succesivitatea etapelor de vîrstă.

Cu toate variațiile neuniforme din interiorul claselor de vîrstă (ținînd seama și de aprecierile subiective ale persoanelor examinate, de grosimea diferită a epidermei la persoanele lucrative etc.), se constată totuși la fiecare zonă cutanată examinată o scădere a capacității de discriminare la ambele sexe între clasa de vîrstă tînără (20—30 ani) și clasa de vîrstă înaintată (70—80 ani), mai discretă pentru zona pulpei indexului și mai evidentă pentru zona feței dorsale a mîinii și a feței anterioare a antebrațului. În ceea ce privește diferențele pe sexe, cu excepția pulpei indexului, capacitatea de discriminare tactilă este evident superioară la sexul feminin față de sexul masculin.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 7

Valorile medii ale acuității vizuale (ochiul sting)

Clasa de vîrstă (ani)	Bărbați					Femei				
	Nr.	Min-Max	M	m	σ	Nr.	Min-Max	M	m	σ
20—29	11	1—3	1,82	0,65	3,24	24	1—8	3,16	0,29	2,12
30—39	26	1—6	2,80	0,17	1,33	20	1—7	3,90	0,23	1,58
40—49	39	1—9	3,38	0,17	1,64	22	1—7	3,91	0,23	1,65
50—59	24	1—9	4,79	0,22	1,67	22	1—8	5,00	0,24	1,72
60—69	14	1—6	4,60	0,27	1,50	23	1—9	6,60	0,25	1,67
70—79	9	1—8	6,11	0,43	1,94	—	—	—	—	—
Serie sintetică	123	1—9	3,73	0,14	1,96	111	1—9	4,43	0,13	2,09

Valorile medii ale acuității vizuale (ochiul drept)

20—29	11	1—3	2,09	0,08	0,42	24	1—6	3,33	0,20	1,48
30—39	26	1—6	2,72	0,17	1,34	20	1—5	3,70	0,18	1,22
40—49	37	1—9	3,73	0,19	1,79	23	1—7	4,02	0,27	1,95
50—59	24	2—9	5,00	0,24	1,75	22	2—9	5,76	0,23	1,66
60—69	14	1—7	5,03	0,33	1,88	23	1—9	6,23	0,25	1,67
70—79	9	1—9	5,77	0,57	2,57	—	—	—	—	—
Serie sintetică	121	1—9	3,91	0,12	2,03	112	1—9	4,44	0,11	1,89

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 8

Valorile medii ale acuității tactile în zona pulpei indexului drept (mm)

Clasa de vîrstă (ani)	Bărbați					Femei				
	Nr.	Min-Max	M	m	σ	Nr.	Min-Max	M	m	σ
20—29	—	—	—	—	—	24	4—11	4,95	0,08	0,6
30—39	27	4—10	5,60	0,15	1,18	20	3—11	5,80	0,20	1,34
40—49	36	2—21	5,87	0,22	1,99	23	4—10	6,54	0,19	1,41
50—59	24	3—10	6,25	0,28	2,06	21	4—10	6,07	0,12	0,83
60—69	12	3—12	5,54	0,40	2,08	22	4—12	6,58	0,27	1,89
70—79	9	3—25	5,70	0,43	1,70	—	—	—	—	—
Serie sintetică	108	2—25	5,86	0,15	2,32	110	3—12	5,96	0,10	1,50

Valorile medii ale acuității tactile în zona feței posterioare a mîinii drepte (mm)

20—29	11	8—54	27,37	2,72	13,40	25	8—46	26,89	1,29	9,58
30—39	25	14—56	30,53	1,47	10,94	19	8—60	32,77	1,50	13,56
40—49	39	10—60	33,53	1,55	14,42	24	8—48	27,45	1,50	10,94
50—59	23	8—60	29,77	2,17	15,40	21	6—52	28,77	1,88	12,80
60—69	13	4—46	31,05	2,21	11,82	18	10—60	34,21	2,03	12,80
70—79	9	18—56	36,12	2,87	12,80	—	—	—	—	—
Serie sintetică	120	4—60	33,59	1,12	18,32	107	6—60	30,85	0,71	10,94

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 9

Valorile medii ale acuității tactile în zona feței anterioare a antebrațului drept (mm)

Clasa de vîrstă (ani)	Bărbați					Femei				
	Nr.	Min-Max	M	m	σ	Nr.	Min-Max	M	m	σ
20—29	10	20—95	53,45	3,83	18,00	24	10— 80	52,70	1,52	11,10
30—39	26	15—100	55,95	3,23	24,45	20	20— 90	56,20	2,82	18,70
40—49	39	30—105	67,35	1,94	18,00	23	20— 90	53,80	2,62	18,70
50—59	23	30—100	62,70	2,62	18,70	22	20— 80	50,90	2,68	18,70
60—69	22	40—115	90,25	2,78	19,35	23	25—115	60,95	2,68	19,35
Serie sintetică	120	15—115	66,04	1,26	20,60	112	10—115	55,50	1,28	20,00

Tabelul nr. 10

Valorile medii ale forței de presiune a mușchilor flexori ai degetelor mîinii drepte (kgf)

Clasa de vîrstă (ani)	Bărbați					Femei				
	Nr.	Min-Max	M	m	σ	Nr.	Min-Max	M	m	σ
20—29	11	33—55	50,35	1,30	6,40	29	14—45	29,00	0,97	7,75
30—39	27	11—55	44,15	1,81	13,95	23	20—42	30,10	0,85	6,06
40—49	65	14—58	40,60	1,11	13,25	51	10—37	23,20	0,57	6,05
50—59	44	9—55	32,85	1,27	12,55	43	7—37	21,00	0,73	7,16
60—69	43	13—54	32,15	0,96	9,35	32	10—31	20,10	0,64	5,45
70—79	11	11—49	28,45	1,68	8,31	5	12—33	22,15	2,12	7,05
Serie sintetică	201	9—58	37,50	0,64	13,50	183	7—45	23,50	0,38	7,70

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În tabelul nr. 10 prezentăm datele obținute la cercetarea forței musculare. Am constatat astfel diminuarea progresivă cu vîrsta a eficienței aparatului muscular mai ales după decada a V-a de vîrstă. Sexul feminin prezintă valori mai scăzute, dar viteza de scădere este mai puțin liniară și mai lentă decît la sexul masculin.

CONCLUZII

1. Există o stare de involuție funcțională a organelor, progresivă cu vîrsta, care se relevă cu ajutorul unor indicatori fiziometrici.

2. Se constată în acest sens creșterea presiunii arteriale sistolice și diastolice odată cu înaintarea în vîrstă, mai accentuată la femei după decada a V-a.

3. Involuția aparatului respirator se traduce la ambele sexe prin prezența toracelui mai larg (antero-posterior) începînd din decada 60—70 ani, prin creșterea frecvenței respiratorii din decada a IV-a și prin scăderea indicelui capacitate vitală/talie din decada a IV-a.

4. Odată cu înaintarea în vîrstă are loc o scădere a frecvenței ritmului cardiac, mai constantă la sexul masculin.

5. Se observă de asemenea scăderea acuității vizuale, mai accentuată la sexul feminin, ca și a forței musculare.

6. Capacitatea de discriminare tactilă scade paralel cu vîrsta, sexul feminin păstrînd și în decada a VII-a o capacitate superioară sexului masculin.

VARIABILITÄT EINIGER PHYSIOMETRISCHEN CHARAKTERE BEI DER BEVÖLKERUNG AUS SĂPÎNȚA

ZUSAMMENFASSUNG

Das Studium stellt fest, daß es progressiv mit dem Atler gehend, einen rückbildenden Zustand des Organismus gibt, der sich durch einige physiometrische Wertmeßziffern hervorheben läßt.

Auf diese Weise wird eine Steigerung des systolischen und diastolischen Arterialdrucks mit zunehmendem Alter sichtbar, die betonter bei Frauen ist, überhaupt nach der V-ten Dekade.

Die Rückbildung des Atmungsapparats äußert sich bei beiden Geschlechtern, durch Erhöhung der Atmungsfrequenz und Senkung der Vitalkapazität. Außerdem erfolgt auch eine Verminderung der Sehschärfe (akzentuiert bei Frauen), Herzfrequenz, Muskelkraft une eine, Herabsetzung der Unterscheidungskraft des Tastsinnes.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

BIBLIOGRAFIE

1. Baciu I., *Fiziologie*, Edit. didactică și pedagogică, București, 1970.
2. Hartia L., Nicolaescu N., *Cercetări privind unii indicatori de vîrstă biologică la nivelul aparatului respirator*, Fiziol. norm. patol., 1968, **XIV**, *3*.
3. Lowenstein F. W., *Blood pressure in relation to age and sex in the Tropics and Subtropics*, Lancet, 1961.
4. Necrasov O., Botezatu D., Gheorghiu G., Iacob M., Cotuna D., Feodorovici C., *Date antropologice noi asupra Țării Dornelor*, St. cerc. antropol., 1965, **2**, *2*.
5. Necrasov O., Botezatu D., Știrbu M., Klüger R., Roșca M., Cotuna D., *Sur la variabilité de la capacité vitale et les facteurs qui la déterminent*, Ann. roum. Anthrop., 1966, **3**.
6. Ruch T., Fulton J., *Fiziologie medicală și biofizică*, trad. din limba engleză, Edit. medicală, București, 1963.

Centrul de cercetări biologice Iași,
Sectorul de ecologie umană și paleoantropologie

Primit în redacție la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CERCETĂRI COMPARATIVE ASUPRA VITEZEI DE VORBIRE

DE

I. OPRESCU și V. SĂHLEANU

016.89 – 008.434.31

Scopul inițial al unei astfel de cercetări constă în a stabili diferențe sau asemănări între diverse culturi sau subculturi, eventual între diferite „tipuri umane". Semnificația biologică a unei viteze de vorbire mai mari pare a fi multiplă. Ea constă, după Jean Kamé, în aceea că debitul mare de vorbire favorizează circulația sanguină, contribuind la creșterea longevității. Este o opinie unilaterală, dar care, oricum, poate fi înscrisă ca ipoteză a unor viitoare cercetări. Evident că efortul de a vorbi mai repede are o serie de consecințe imediate și că obișnuința de a vorbi mereu repede duce la niște caracteristici fiziologice deosebite la cei care vorbesc repede în comparație cu cei care vorbesc rar. Pe de altă parte, tempoul vorbirii exprimă temperamentul. Investigații interdisciplinare vor putea arăta care sînt caracteristicile corelate cu acest tempo. Pe linia unor asemenea investigații, s-ar putea stabili, de exemplu, și dacă există o corelație între grupele sanguine și viteza de vorbire; mai curînd ar fi de așteptat o legătură cu tipurile constituționale.

Există o *semnificație psihologică* a vitezei de vorbire. Ideația rapidă sau ideația lentă se materializează în expresia comunicațională, în cazul nostru în fluxul verbal. Mai ușor de urmărit s-ar părea că sînt *semnificațiile culturale* și *cele sociale*. Se admite „impresionist" debitul verbal mare al populațiilor latine sau meridionale, dar totodată și configurația culturală și socială specifică a acestora, deosebită de cea a populațiilor din nord.

Cercetarea minuțioasă a „subculturilor" unei culturi, despre care știm (sau presupunem) că excelează printr-o viteză mare sau mică de vorbire, ne poate duce însă la evidențierea unor aspecte inedite: este ceea ce s-a întîmplat în cercetarea noastră.

MATERIAL ȘI METODĂ

Materialul pe care se bazează studiul nostru a fost furnizat de 8 eșantioane, bărbați și femei, din mediul urban-industrial, rural-agricol și sportiv. De la acești 230 de subiecți am cules 2760 de probe de limbă

ST. CERC. ANTROPOL., 1974, T. 11, NR. 1, P. 91–96

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

română, totalizînd 58 272 de cuvinte, care au fost pronunţate cu viteze diferite în 673 de minute şi 32 de secunde. Tehnica noastră a constat în a număra cuvintele fiecărei probe în parte şi a cronometra separat durata tuturor probelor, însumînd apoi după diverse criterii, aşa cum vom vedea în continuare, rezultatele şi comparîndu-le.

Iată lista celor 8 eşantioane :

— Uzinele mecanice Muscel, Cîmpulung-Muscel, prescurtat *UMM*;
— comuna Lereşti-Albeşti, jud. Argeş, prescurtat *L—A*;
— comuna Sohodol, jud. Braşov, prescurtat *Soho*;
— comuna Geomal, jud. Alba, prescurtat *Geo*;
— Institutul de cercetări tehnologice pentru construcţii de maşini din Bucureşti, prescurtat *ICTCM*;
— Uzinele „23 August" din Bucureşti, prescurtat *23 A*;
— Clubul „Steaua", sporturi de performanţă colectivă, prescurtat *S. cl.*;
— Clubul „Steaua", sporturi de performanţă individuală, prescurtat *S. ind.*

Spaţiul restrîns nu ne permite să facem, aşa cum ar fi necesar, cîte o scurtă caracterizare a celor 8 eşantioane şi implicit a culturilor şi „subculturilor" pe care ele le reprezintă.

REZULTATE

Un calcul *global* pe toţi cei 230 de subiecţi de la cele 8 eşantioane arată că viteza de vorbire este în medie de 86 de cuvinte pe minut atît la bărbaţi, cît şi la femei, adică după viteza de vorbire există o diferenţă foarte mică între sexe (tabelul nr. 1, viteza de vorbire pe secundă). Este interesant de semnalat că o cercetare făcută în Marea Britanie în 1972 arată o medie de 90 de cuvinte pe minut dacă nu ţinem seama de sex, iar diferenţiată pe sexe de 76 de cuvinte pe minut la bărbaţi şi de 105 cuvinte pe minut la femei.

Cînd am calculat însă viteza de vorbire separat pentru mediul urban-industrial şi pentru mediul rural-agricol, lăsînd deoparte eşantionul de sportivi, au apărut mari deosebiri. În mediul rural-agricol se vorbeşte mai repede decît în mediul urban-industrial : 94 şi, respectiv, 81 de cuvinte pe minut. Prin urmare, eşantioanele urbane se detaşează de cele rurale şi, după cum se va vedea, şi de cele sportive.

Se pare că practicarea sportului, atît de performanţă colectivă cît şi de performanţă individuală, induce modificări importante ale comportamentului, poate chiar o restructurare a personalităţii, datele fiind dacă nu demonstrative, cel puţin sugestive (tabelul nr. 2).

Trecînd la compararea vitezei de vorbire pe sexe, observăm că bărbaţii din mediul rural vorbesc mai repede decît cei din mediul urban (92 faţă de 82 de cuvinte pe minut) şi că femeile din mediul rural vorbesc mai repede decît cele din mediul urban (98 faţă de 78 de cuvinte pe minut).

Mai departe, bărbaţii din mediul urban, precum şi cei din mediul rural vorbesc mai repede decît femeile din mediul urban (tabelul nr. 3).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Rezultate globale pe eşantioane

Eşantion	REZULTATE GLOBALE				REZULTATE DIFERENŢIATE DUPĂ SEX*				
	cuvinte	secunde şi minute	viteza cuvinte pe		cuvinte	secunde	minute	viteza cuvinte pe	
			sec.	minut				secundă	minut
UMM	11 969	8423″	1,420	85	10 500	7 249	120′49″	1,448	86
		140′23″			1 469	1 174	19′34″	1,251	74
L—A	9 724	6 843″	1,421	85	7 786	5 320	88′40″	1,463	87
		114′3″			1 938	1 523	25′23″	1,272	78
Soho	8 295	5252″	1,579	95	5 969	3 884	64′44″	1,536	93
		87′32″			2 326	1 368	22′48″	1,700	101
Geo	9 386	5286″	1,775	105	6 927	4 046	67′26″	1,712	103
		88′6″			2 459	1 240	20′40″	1,983	122
ICTCM	5 393	4 080″	1,321	79	3 343	2 650	44′10″	1,261	75
		68′			2 050	1 430	23′50″	1,433	85
23 A	3 948	3223″	1,224	74	3 135	2 499	41′39″	1,254	74
		53′43″			813	724	12′4″	1,122	67
S. cl.	5 928	4369″	1,356	82	5 928	4 369	72′49″	1,356	82
		72′49″			—	—	—	—	—
S. ind.	3 629	2935″	1,236	75	2 825	2 179	36′19″	1,296	78
		48′55″			804	756	12′36″	1,063	67
Total	58 272	40411″	1,441	86	46 413	32 196	536′36″	1,441	86
		673′31″			11 859	8 215	136′55″	1,443	86

* Coloana de sus redă rezultatele obţinute la bărbaţi, iar coloana de jos la femei

Apar cîteva întrebări : Vorbesc „mai repede" femeile de „la ţară" sau „prea rar" cele de „la oraş"? Ce statut psihosocial au femeile de la oraş care compun eşantionul studiat?

Analiza succintă a rezultatelor eşantionului sportiv începe să sugereze unele răspunsuri. Viteza de vorbire surprinzător de mică a femeilor sportive arată că s-ar putea ca mediul urban, şi îndeosebi profesarea unor ocupaţii nu neapărat specific bărbăteşti, dar care sînt împlinite în egală măsură atît de bărbaţi cît şi de femei, să influenţeze comportamentul comunicaţional — pe care-l cercetăm noi —, femeile vădind o apropiere a parametrilor lor de parametrii masculini. Dealtfel unele rezultate ale cercetărilor de antropologie fizică (antropometrie) arată o tendinţă la ştergerea unor diferenţe sexuale şi la nivel somatic pentru unele categorii de subiecţi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Rezultate globale pe categorii de eşantioane

Eşantionul	Sexul	Cuvinte	Secunde	Minute	Viteza pe	
					secundă	minut
URBAN (UMM + ICTCM + 23 A)	bărbaţi	16 978	12 398	206	1,369	82
	femei	4 332	3 328	55	1,301	78
	total	21 310	15 726	262	1,355	81
RURAL (L — A + Soho + Geo)	bărbaţi	20 409	13 250	220	1,540	92
	femei	6 723	4 131	68	1,627	98
	total	27 405	17 381	289	1,576	94
SPORTIV (S. cl. + S. ind.)	bărbaţi	8 753	6 548	109	1,336	80
	femei	804	756	12	1,063	67
	total	9 557	7 304	121	1,308	78

Tabelul nr. 3

Clasamentul separat pe sexe al vitezei de vorbire

Bărbaţi				Femei			
rangul	eşantionul	viteza pe		rangul	eşantionul	viteza pe	
		secundă	minut			secundă	minut
I	Geo	1,712	103	I	Geo	1,983	122
II	Soho	1,536	93	II	Soho	1,700	101
III	L—A	1,463	87	III	ICTCM	1,433	85
IV	UMM	1,448	86	IV	L—A	1.272	78
V	S. cl.	1,356	82	V	UMM	1.251	74
VI	S. ind.	1,296	78	VI	23 A	1,122	67
VII	ICTCM	1,261	75	VII	S. ind.	1.063	67
VIII	23 A	1,254	74				

Cercetarea poate fi adîncită prin investigarea *variaţiilor individuale* în cadrul aceloraşi eşantioane. Analiza variaţiilor individuale pune în evidenţă *omogenitatea* sau *neomogenitatea comunicaţională*. Într-un grup în care diferenţa de vorbire este mare, adică avem vorbitori care pronunţă un cuvînt la două secunde (sau mai puţin) şi totodată unii care pronunţă două cuvinte (sau mai mult) pe secundă, condiţiile de comunicare vor fi diferite faţă de cele dintr-un grup în care nu există o mare variaţie a vitezei de vorbire. Din punct de vedere statistic, un indice de omogenitate poate fi coeficientul de variabilitate (tabelul nr. 4).

Pentru a aprecia valorile din tabelul nr. 4 ne-am impus sarcina de a calcula şi *variabilitatea intraindividuală* a vitezei de vorbire. Pentru aceasta ne-am referit la 12 înregistrări pe bandă de magnetofon ale unor expuneri libere sau luări de cuvînt ale unuia dintre noi (*V.S.*). Pe un total de 1890 de cuvinte, media globală a fost de 103 cuvinte pe minut, cu o durată medie de 1,718 cuvinte/secundă. Dar calculul mediei, por-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Variabilitatea individuală în interiorul eşantioanelor*

Eşantion	Sex	N	$\bar{X}$	$\pm \sigma$	$\pm m$	CV/%
UMM	bărbaţi	30	1,333	0,377	0,070	28,28
	femei	10	1,250	0,254	0,085	20,32
L—A	bărbaţi	27	1,454	0,380	0,075	26,13
	femei	13	1,273	0,344	0,099	27,02
Soho	bărbaţi	28	1,543	0,379	0,073	24,56
	femei	11	1,504	0,429	0,136	28,52
Geo	bărbaţi	22	1,659	0,319	0,070	19,23
	femei	8	1,763	0,538	0,203	30,52
ICTCM	bărbaţi	12	1,250	0,234	0,071	18,72
	femei	8	1,475	0,515	0,195	34,91
23 A	bărbaţi	14	1,314	0,370	0,103	28,16
	femei	6	1,167	0,300	0,134	25,70
S. cl.	bărbaţi	20	1,325	0,259	0,059	19,55
S. ind.	bărbaţi	15	1,290	0,348	0,093	26,98
	femei	5	1,090	0,092	0,046	8,44

* Media se referă la viteză: cuvinte/secundă.

nind de la mediile eşantioanelor, a dus la cifrele de $2,233 \pm 0,8615$ cu un CV = 38,5%.

Cîteva observaţii sînt necesare. Viteza de vorbire pare să fie un indicator preţios în studiile de antropologie cultural-lingvistică. Din observaţiile noastre rezultă că şi femeile, şi bărbaţii vorbesc mai repede la ţară decît la oraş. Aceste date sînt oare suficiente pentru a detaşa zona rurală de cea urbană? Un rezultat neaşteptat îl reprezintă *viteza mai mare de vorbire a bărbaţilor din mediul industrial.* Mai trebuie notată, fără a analiza fenomenul, diferenţa foarte mare dintre viteza de vorbire a femeilor de la Geomal şi a celor de la Uzinele „23 August" din Bucureşti. Oare o altă zonă geografică, un alt mediu de muncă şi de viaţă, alte condiţii generale duc la sporirea sau la reducerea vitezei de vorbire?

Cercetările asupra vitezei de vorbire (care, după cîte ştim, nu s-au mai făcut în ţara noastră pînă acum) vor trebui continuate cel puţin în următoarele direcţii: 1) Vorbesc oamenii repede, dar vorbesc mult? 2) Care este raportul dintre *densitatea semantică* şi viteza de vorbire? Totuşi, chiar dacă un flux verbal bogat nu are o mare densitate semantică, el semnifică însă o dorinţă de a comunica, de a păstra un canal deschis între un individ şi altul. Acest canal de comunicare este legătura

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

dintre oameni. Canalele formează o ţesătură socială, care poate fi mai deasă sau mai rară. Din această perspectivă, indicatorul prezentat în lucrarea de faţă (viteza de vorbire) poate completa cu date obiective cercetările multidisciplinare de antropologie.

INVESTIGACIONES COMPARATIVAS SOBRE LA VELOCIDAD DEL HABLA

RESUMEN

El trabajo presenta unos resultados de la investigación de la velocidad del habla sobre ocho grupos, hombres y mujeres totalizando 230 sujetos procedentes del ambiente urbano-industrial, rural-agrícola y deportivo. (Total 58.272 palabras). El análisis de los datos obtenidos, muestran, entre otros, una mayor diferencia entre hombres y mujeres en el ambiente rural-agrícola, y una velocidad del habla mayor de los hombres del ambiente urbano-industrial. La investigación de las variaciones individuales pone de relieve diferencias de homogeneidad comunicacional entre los grupos. Por término medio hemos establecido una velocidad del habla de 1,1 — 1,8 palabras/segundo, con un coeficiente de variabilidad (c.v.) (dentro de los grupos) de 8—35%. La variabilidad intraindividual puede llegar hasta la cifra de c.v. = 38%.

BIBLIOGRAFIE

1. SĂHLEANU V., OPRESCU I., *Antropologia cultural-lingvistică (I). Principii. Metode. Probleme,* în St. cerc. antropol., 1972, **9**, *1.*
2. SĂHLEANU V., OPRESCU I., *Antropologia cultural-lingvistică (II). Proba de limbă. Aspecte de conţinut. Componente formale,* în St. cerc. antropol., 1973, **10**, *1.*
3. SĂHLEANU V., OPRESCU I., *Unele aspecte de principiu şi probleme ale antropologiei cultural lingvistice,* în Varia anthropol., 1973, *3.*
4. SĂHLEANU V., OPRESCU I., *Premises and concrete researches in cultural linguistic anthropology,* în Ann. roum. Anthropol., 1973, **10**.

Centrul de cercetări antropologice
Bucureşti

Primit în redacţie la 9 februarie 1974

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

NUMELE DE FAMILIE DIN LOCUIREA PEȘTERA (zona Bran)

DE

LUCIA MĂRCUȘ

572.4

În continuarea studiilor antroponimice privitoare la zona Bran, materialul de față prezintă unele considerații asupra numelor de familie existente în uz în locuirea Peștera (zona Bran).

Numele de familie, în actuala accepție a termenului, apare pe teren european destul de recent; limba română urmează și ea această cale. Deși sînt de formație recentă (sau poate tocmai prin aceasta), încărcătura semantică a unor nume de familie vine nu o dată cu precizări social-istorice care nu sînt neglijabile într-o cercetare antropolingvistică, întrucît este știut că la originea numelor contemporane de familie românești se situează patronimele, matronimele, adelfonimele, etnonimele, poreclele etc.

MATERIAL ȘI METODĂ

Am stabilit pentru locuirea Peștera [1] următoarele date (care acoperă situația existentă în fapt în octombrie 1972):

— din cîte familii (F) este alcătuită;

— cîți indivizi (N) există în locuire, cu precizarea dacă este vorba de bărbați (♂), femei căsătorite (♀) sau necăsătorite (f) [2];

— unitățile antroponimice (U) nume de familie cuprinse în inventarul antroponimic;

[1] Materialul de lucru, recoltat în formă primară, ne-a fost pus la dispoziție prin bunăvoința Sectorului de antropologie contemporană, care lucrează de mai mulți ani în zona Bran.

[2] Considerînd — metodologic — că circulația în timp a unităților antroponimice nume de familie, adică scăderea unor frecvențe, dispariția unor unități antroponimice, creșterea unor frecvențe, apariția unor unități antroponimice este în strîns raport cu evoluția demografică, am seriat datele noastre și după aceste categorii.

ST. CERC. ANTROPOL., 1974, T. 11, NR. 1, P. 97–102

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

— numărul mediu al membrilor de familie $\left(\frac{N}{F}\right)$;

— raportul (R) dintre numărul familiilor și totalul inventarului antroponimic $\left(\frac{F}{U}\right)$.

Rezultatele obținute din prelucrarea acestor date sînt cuprinse în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Valorile lui F, N, U și R în localitatea Peștera

F	$N = 1071$			U	$\frac{N}{F}$	$R = \frac{F}{U}$
	♂	♀	f			
264	533	264	274	64	4,05	4,12

Inventarul unităților antroponimice nume de familie din Peștera se repartizează pe familii și indivizi după cum reiese din tabelul nr. 2.

REZULTATE

Maxima putere circulatorie în localitatea Peștera este redată în tabelul nr. 3 (serierea s-a făcut în funcție de valorile seriei ♂; seria ♀, pentru marea majoritate a cazurilor, a primit numele prin căsătorie, iar seria *f*, în foarte puține cazuri, își va păstra numele).

Deci, din totalul de 64 de nume de familie, cele 7 unități de rang I—V cuprind 107 familii (40,53%) cu 417 indivizi (38,94%), din care ♂ = 205 (38,46%), ♀ = 105 (40%), f = 107 (39,04%).

Din seria ♀, 206 au purtat înainte de căsătorie 57 de nume de familie, adică atunci cînd puteau fi incluse în seria *f* (tabelul nr. 4).

Reținem că 5 unități sînt comune cu cele prezentate în tabelul nr. 3.

Comparînd inventarul antroponimic al localității Peștera cu inventarul antroponimic al seriei ♀ cînd se afla în situația de serie f, reținem:

— sînt *comune* celor două loturi următoarele unități: Benga, Blaj, Boboc, Brezeanu, Bucșoiu, Chițu, Ciurea, Cojanu, Cocă, Colțea, Conea, Corboș, Coriiu, Cotinghi, Dobrin, Duicu, Enescu, Florescu, Folea, Gîrbacea, Iaru, Jinga, Moșoiu, Moșu, Nan, Olteanu, Pepene, Perja, Perșoiu, Petrașcu, Plumbătă, Porancea, Răduțoiu, Runceanu, Scînteie, Secărea, Spătaru, Sumedrea, Surdu, Tărîță, Terci, Zară;

— sînt *distincte*, deci ieșite din inventarul actual: Arișanu, Berbece, Codreanu, Damaschim, Dobre, Giurgiu, Iancu, Ludu, Munteanu, Preda, Pintea, Țapu, Vălimăreanu, Zăbavă, Zichil.

Am comparat datele oferite de localitatea Peștera cu cele din Măgura, unde U = 56, F = 224, N = 967, ♂ = 507, ♀ = 212, f = 248. Maxima putere circulatorie a unităților antroponimice nume de familie în localitatea Măgura, este redată în tabelul nr. 5.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Repartizarea numelor de familie

Nr. crt.	Unitate	*F*	♂	♀	*f*	Total indivizi
1	Albuşoiu	1	1	2		3
2	Ancu	1	4	1	1	6
3	Băsa	2	5	2	2	9
4	Benga	3	4	2	3	9
5	Blaj	12	22	12	12	46
6	Boboc	2	6	2	4	12
7	Botorog	2	5	2	4	11
8	Brezeanu	1	1	1		2
9	Bucşoiu	7	16	6	13	35
10	Buzatu	2	1	3	1	5
11	Centu	1	3	1	1	5
12	Chitu	5	15	5	12	32
13	Ciurea	1	1	1	1	3
14	Cocă	3	6	3	2	11
15	Cojanu	10	17	9	6	32
16	Cojenel	1	2	1	2	5
17	Coltea	23	48	22	22	92
18	Conea	3	6	3	1	10
19	Corboş	16	26	17	10	53
20	Coriiu	1	2	1	2	5
21	Cotinghi	11	23	11	15	49
22	Dobrin	3	5	3	1	9
23	Duicu	4	11	3	4	18
24	Enescu	3	6	3	1	10
25	Florescu	1	3	1	1	5
26	Folea	15	26	15	13	54
27	Fotă	1		1		1
28	Giurgi	1		1		1
29	Girbacea	2	3	1	2	6
30	Iaru	2	1	2		3
31	Jinga	13	27	10	12	49
32	Mărtoiu	1		1		1
33	Miclea	1		1	1	2
34	Mihăilă	1	6	1		7
35	Mitrea	2	10	2	5	17
36	Moşoiu	14	17	13	11	41
37	Moşu	3	2	3		5
38	Moţoc	1	2	1	3	6
39	Mureşan	1	4	1	2	7
40	Nan	5	6	4	4	14
41	Negulescu	1	3	1	1	5
42	Obilişteanu	1		3		3
43	Olteanu	5	8	5	4	17
44	Pepene	1	6	1	3	10
45	Perja	4	10	4	8	22
46	Perşoiu	2	1	2	1	4
47	Petrăscu	1	1	1	3	10
48	Plumbătă	3	11	3	5	19
49	Porancea	10	19	10	7	36
50	Răduţoiu	5	4	5	4	13
51	Ripea	2	5	2	4	11
52	Runceanu	7	10	4	3	17
53	Scinteie	3	9	3	4	16
54	Secărea	14	26	15	14	55
55	Spătaru	1	1			1
56	Stemate	1	1	1		2

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2 (continuare)

Nr. crt.	Unitate	*F*	♂	♀	*f*	Total indivizi
57	Sumedrea	1	2	1	3	6
58	Surdu	4	8	4	4	16
59	Tărîţă	4	14	4	4	22
60	Terci	15	29	15	21	65
61	Ţeposu	1	5	1	2	8
62	Vlad	1	1	1		2
63	Voinescu	2	5	2	4	11
64	Zară	3	9	3	1	13

Tabelul nr. 3

Unităţile antroponimice cu maximă putere circulatorie în locuirea Peştera

Nr. crt.	Rang	Unitate	♂	♀	*f*	*F*	Total indivizi
1	I	Colţea	48	22	22	23	92
2	II	Terci	29	15	21	15	65
3	III	Jinga	27	10	12	13	49
4	IV	Corboş	26	17	10	16	53
5	IV	Folea	26	15	13	15	54
6	IV	Secărea	26	15	14	14	55
7	V	Cotinghi	23	11	15	11	49

Tabelul nr. 4

Maxima putere circulatorie pentru lotul *F* înainte de căsătorie

Nr. crt.	Rang	Unitate	Frecvenţă absolută
1	I	Colţea	16
2	II	Cojanu	14
3	II	Terci	14
4	III	Cotinghi	12
5	IV	Chiţu	10
6	IV	Secărea	10
7	V	Corboş	9

Tabelul nr. 5

Maxima putere circulatorie a numelor de familie din comuna Măgura

Nr. crt.	Rang	Unitate	♂	♀	*f*	*F*	Total indivizi
1	I	Cotinghi	54	24	25	23	103
2	II	Blaj	47	20	34	20	101
3	III	Runceanu	40	20	13	20	73
4	IV	Cojanu	30	10	12	10	52
5	V	Colţea	29	12	11	12	52

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Deci, din 56 de unități care formează inventarul antroponimic nume de familie al locuirii Măgura, cele cinci unități de rang I—V prind 85 de familii (38,00%) cu 381 de indivizi (39,40), din care ♂ = 200 (39,44%), ♀ = 86 (42%) și f = 95 (38,30%), două unități (Cotinghi și Colțea) fiind comune cu locuirea Peștera.

Comparînd inventarul numelor de familie existente în uz în Peștera și Măgura, constatăm că:

— sînt *comune*: Benga, Blaj, Boboc, Botorog, Bucșoiu, Ciurea, Cojanu, Cojenel, Colțea, Cotinghi, Folea, Gîrbacea, Jinga, Moșu, Pepene, Porancea, Răduțoiu, Ripea, Runceanu, Scînteie, Surdu, Terci, Țeposu, Voinescu, Zară;

— sînt *proprii pentru Peștera*: Albușoiu, Ancu, Băsa, Buzatu, Centu, Chițu, Cocă, Conea, Corboș, Corîiu, Dobrin, Duicu, Enescu, Florescu, Fotă, Giurgi, Iaru, Mărtoiu, Miclea, Mihăilă, Mitrea, Moșoiu, Moțoc, Mureșan, Nan, Negulescu, Obilișteanu, Olteanu, Perja, Perșoiu, Petrașcu, Plumbătă, Secărea, Spătaru, Stemate, Sumedrea, Tărîță, Vlad;

— sînt *proprii pentru Măgura*: Baiu, Barbu, Băncilă, Berbece, Berindei, Biță, Cercel, Codrea, Dobre, Drăgușan, Dulcinatu, Enaru, Fleșeru, Funaru, Gîrlici, Gîrniță, Lăzescu, Luță, Manea, Milu, Munteanu, Negritu, Oncioiu, Oratie, Pălici, Preda, Rășină, Tișcă, Torcea, Trufășilă, Zărnescu.

Trebuie să precizăm că această situație (asemănările și deosebirile) este valabilă numai pentru secvența temporală din care provin datele. Evoluția demografică ulterioară va aduce schimbări atît în inventarul numelor de familie, cît și în repartiția și circulația unităților distincte.

În stadiul actual, în locuirea Peștera sînt pe cale de dispariție următoarele nume de familie: Brezeanu, Ciurea, Fotă, Iaru, Mărtoiu, Miclea, Obilișteanu, Petrașcu, Vlad.

★

Într-o încercare de **clasificare după sens** a numelor de familie din Peștera, s-ar putea preciza următoarele grupări privind:

— *aspectul fizic*: Buzatu, Surdu, Țeposu;

— *locul de proveniență sau de origine*: Brezeanu, Cojan [3], Mureșan, Obilișteanu, Olteanu, Runceanu;

— *porecle*: Benga, Boboc, Pepene, Perja, Scînteie, Secărea, Terci, Tărîțe.

Derivația cu sufixe este destul de bogată:

-ea: Ciurea, Conea, Colțea, Mitrea;

-eanu, cu derivatele, adăugat toponimelor, precizează apartenența locală: Brezeanu, Mureșan, Obilișteanu, Olteanu, Runceanu;

-escu, unul din cele mai vechi sufixe patronimice românești, considerat de Al. Graur și Iorgu Iordan ca fiind de origine tracă: Enescu, Florescu, Negulescu, Voiculescu;

-ilă: Mihăilă;

-in: Dobrin, este vorba de sufixul de origine slavă;

-lea: Miclea;

[3] În graiul muntenilor, cojan = locuitor de la cîmp, în opoziție cu mocan.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

-oiu, care formează matronimele: Albușoiu, Bucșoiu, Mărtoiu, Moșoiu, Perșoiu.

CONCLUZII

Inventarul antroponimelor (nume de familie) din locuirea Peștera este destul de bogat atît sub aspectul semantic, cît și sub aspectul derivației. Fondul global al numelor de familie este mai redus numeric decît cel al prenumelor; în perspectivă istorică cunoaște o altă evoluție.

Spre deosebire de prenume, numele de familie trebuie studiat în strînsă legătură cu datele demografice, pentru că evoluția demografică are efecte mult mai puternice și imediate asupra fondului numelor de familie decît asupra fondului de prenume.

Studiul numelor de familie oferă posibilități largi de corelații cu biologia, genealogia, istoria și demografia.

EL APELLIDO EN LA POBLACIÓN DE PEȘTERA (REGIÓN BRAN)

RESUMEN

El trabajo muestra la situación de los apellidos en la población de Peștera de la región Bran. Se presenta la circulación de los antropónimos, inventario de las familias y apellidos para las ambas serias: masculina y femenina.

El cuadro antroponímico de Peștera está comparado con aquel de una población vecinal: Măgura. Se pone de relieve las unidades antroponímicas con el mayor poder circulatorio; se intenta una clasificación semántica y algunas consideraciones sobre el fenómeno de la derivación.

BIBLIOGRAFIE

1. Constantinescu N. A., *Dicționar onomastic românesc*, Edit. Acad. R.P.R., București, 1963.
2. Fleischer Wolfgang, *Die deutschen Personennamen, Geschichte, Bildung und Bedeutung*, Akademie-Verlag, Berlin, 1968.
3. Graur Al., *Nume de persoane*, Edit. științifică, București, 1965.
4. Mărcuș Lucia, Săhleanu Victor, *Elemente de dinamică antroponimică în comunele Moeciu de Sus și Moeciu de Jos, zona Bran*, St. cerc. antropol., 1972, **9**, *1*.
5. Mărcuș Lucia, Săhleanu Victor, *Elemente de antroponimie dinamic-comparativă în satele Peștera și Măgura (zona Bran)*, St. acerc. antropol., 1972, **9**, *2*.
6. Mărcuș Lucia, Săhleanu Victor, *Atlasul antroponimic al zonei Bran*, Varia antropologica (București), 1973, *2*.
7. Pascu G., *Sufixele românești*, București, 1916.
8. Pașca Ștefan, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, 1936.
9. Vulcănescu R., *Etnologie juridică*, Edit. Academiei, București, 1970.

Primit în redacție la 15 iunie 1973

Centrul de cercetări antropologice
București

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

I. P. Informația c. 1264

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

ŞT.-M. MILCU şi H. DUMITRESCU, **Atlasul antropologic al Olteniei**, 1968, 275 p., 6 pl., legat anvelopă, 36 lei.

MARIA CRISTESCU, **Aspecte ale creşterii şi dezvoltării adolescenţilor din Republica Socialistă România**, 1969, 285 p., legat, 16,50 lei.

OLGA NECRASOV, **Originea şi evoluţia omului**, 1971, 276 p., legat, 28 lei.

St. cerc. antropol., tomul 11, nr. 1, Bucureşti, 1974

I. P. I. — Com. 1264

43 881

Lei 35

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro